

Analecta medica ex libris MSS. primum edidit F.R. Dietz. Fasciculus primus, in quo insunt: I. Elenchus materiae medicae Ibn Beitharis Malacensis secundum codices MSS. Arabicos Escorialenses, Matritenses, Parisiensem, Hamburgensem. Pars prima. 2. Catalogus codicum MSS. de re medica Sanscritorum Londinensium / [Friedrich Reinhold Dietz].

Contributors

Dietz, Friedrich Reinhold, 1804-1836.

Publication/Creation

Lipsiae : Sumptibus C. Cnoblochii [pr. Königsberg: Hartung], 1833.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/bzt74hrr>

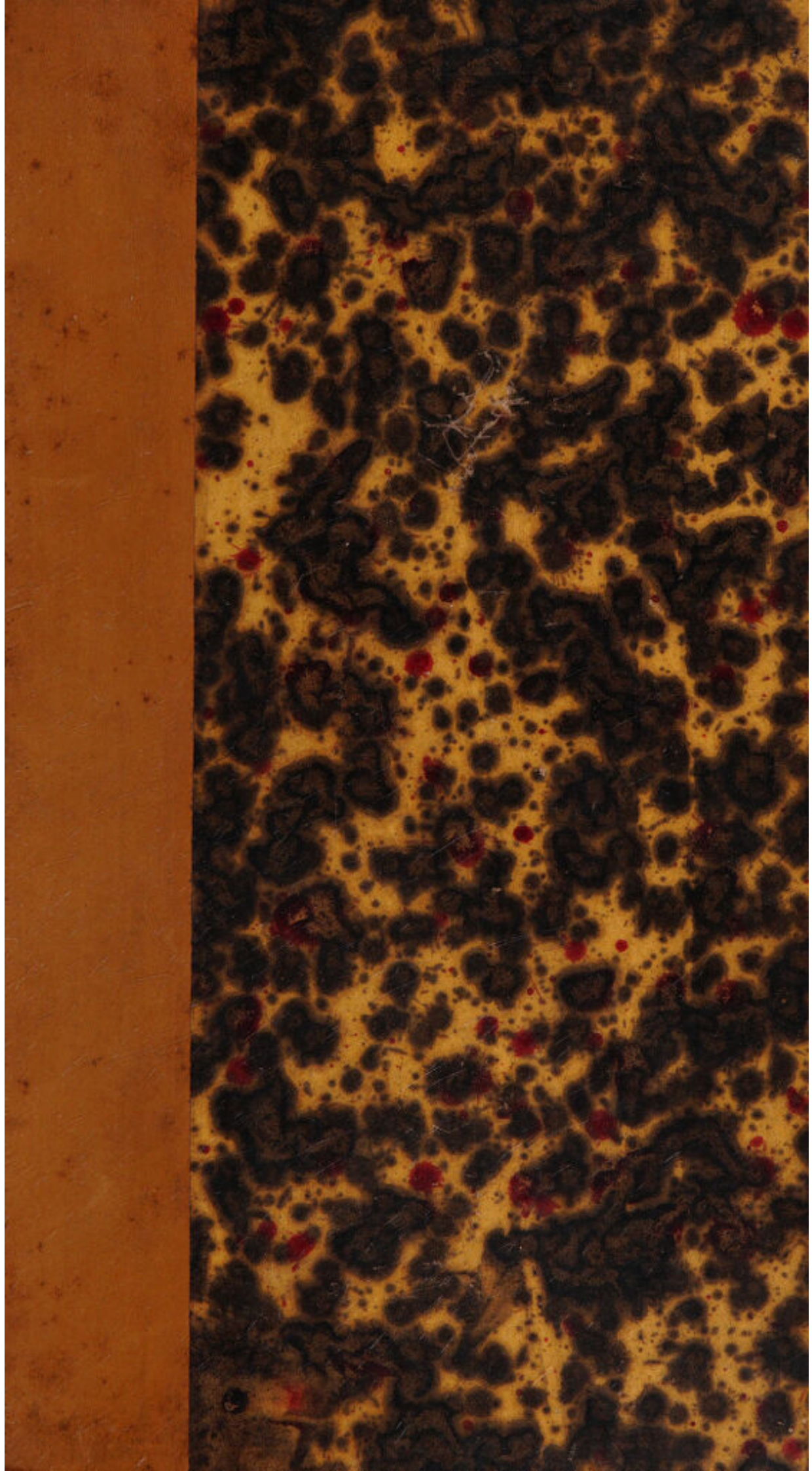
License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

20487/B

but has 1st part only same
date under its own title

W+6

ALBERTA HERBARIUM

HERBARIUM

ALBERTA HERBARIUM

ALBERTA HERBARIUM

ANALECTA MEDICA

EX

LIBRIS MSS. +

PRIMUM EDIDIT

FRIDERICUS REINHOLDUS DIETZ

MED. ET CHIR. DOCTOR, MEDICINAE PRACTICAE IN ACADEMIA
PRUSSORUM ALBERTINA PROFESSOR EXTRAORDINARIUS, NOSOCO-
MII, QUOD IBI EST, CLINICES MEDICAE MEDICUS DEUTERURGUS,
PAUPERUM PARTIS REGIMONTII PALAEOPOLITANAE EJUSQUE
SUBURBIORUM ARCHIATER.

Fasciculus Primus,

in quo insunt:

1. Elenchus materiae medicae Ibn Beitharis Malacensis secundum codices Mss. Arabicos Escorialenses, Matritenses, Parisiensem, Hamburgensem. Pars prima.
2. Catalogus codicum Mss. de re medica Sanscritorum Londinensium.

LIPSIAE.

SUMPTIBUS CAROLI CNOBLOCHII.

MDCCCXXXIII.

ANNALECTA MEDICA

17

LIBRIS MSS.

PRIMUM EDITION

FRIEDERICUS REINHOLDUS DIETS

MDCCCXXXII. DICTUM. MEDICINAE FRACUS IN ACADEMIA
PHYSICIS ALBERTI PROGRESSU EXTRADITIONIS, ROBERTO
MIL, 1700 III. EST, CLAUDIUS MEDICAE VINDICAE DEUTERIORI,
EXPLICIT PARTIS SEPTIMO. HILFENSTADT. CAROLO
STRECHERUS AMICUS.

Fasciculus Primus

in 100 foliis

1. Fasciculus continens medicas et chirurgicas observationes
cum collectione MSS. Arabice, Persice, et
Persice, Hamburgensis. Pars prima.
2. Catalogus continens MSS. de re medica & chirurgica. Pars
secunda.

307926

LIBRIS MSS.

SCHEPPIUS CAROLUS ENOCHUS
MDCCCXXXII

AD

HENR. FRID. LINKIUM.

LINKI, perenni nomine nobilis,
Quem Chloris olim sacricolam suum
Dulcis vocavit, nunc Eois
Cingeris ex foliis corona.

Beitharis ingens suspicit heu! labor
Clarum patrōnum. Sume lubenter,
Quae fert Arabs, quae dona Ganges!
Tempora sacra TIBI vetusta.

Jam nos reliquit morte Rudolphius
Ereptus cheu! Plangit Halensium
Sprengelii Manes juvenus!
Gloria sola TUA est superstes!

HENR. FRID. LINKIUM.

LINKI, perenni nomine nobilis

Quem Chloris olim sacerdotam suum

Dulcis vocavit, nunc Eois

Gingeris ex foliis corona.

Beitharis ingens aequavit hunc labor

Clarum patrum, summe labenter,

Quae fuit Arabs, quae dona Gangae

Tempora sacra tibi velata.

Jam nos reliquit morte Rudolphus

Erptus eheu! Plangit Hadenium

Sprengelli Manes juveniles!

Gloria sola tua est superstita!

Elenchus materiae medicae

Ibn Beitharis Malacensis.

Pars prima.

Ex quo ars medicina est inventa, majora in dies cepit incrementa remedium undique coacervata conflataque farrago tantaque medicamentorum, quem vocant, adparatum nova quotidie locupletavit copia, moles tam indigesta — proh dii immortales! — struesque tam rudis, tam informis rerum salutarium perpetuo oppres- sit ac plane obruit thesaurum, ut ex tanta rerum inu- tilium utilissimis intermixtarum colluvie, quae medi- corum scribendi oestro tactorum praestigiis et vano gloriae aut novandi studio anilique jactationi et vani- loquentiae valde velificatur, neque emergere neque emersi portumque circumspectantes securum possimus enatare. Quae simplex adhuc Hippocratis temporibus vocari poterat materia medica, floribus, herbis, radi- cibus, succis, oleis, resinis iisque non ita multis, paucis lapidibus ac metallis, paucioribus ex animali- bus petitis copiis condita constructaque, ¹⁾ Pamphili et Xenocratis Aphrodisiensis superstitionis de periap- torum et veneficiorum virtute narratiunculis ceterisque Aegyptiis id genus deliramentis in tantam tamque nau- seosam excurrit excrevitque medicam culinam penum-

1) Gal. de simpl. med. facult. VI init.

que, ut Dioscorides Anazarbaeus, qui omnem hanc materiam quinque libris est complexus, nugas istas ineptiasque sane quidem circumcideret, tamen iis usu quotidiano tritis vulgique credulitate sancitis omnino supersedere nequiret. Periaptorum enim passim injicere mentionem (v. c. IV. 75. 76.) erat coactus aequae ac philtrorum, et quae ipse repudiaverat Aegyptiaca et Babylonia, symbolica mysticaque herbarum nomina, sequiores ipsius operum *διασχευασταὶ* scribaeque non solum obtruderunt, verum etiam Tusca, Illyrica, Gallica, Dacia adperserunt. Itaque lites illae inter viros criticos sunt coortae, genuinane sint barbara ista apud Dioscoridem synonyma vocabula, an ab ejus textu aliena a scribis justo officiosioribus nimiaque eorum in transscribendo sedulitate proficiscantur, nullo alio modo componendae nisi ope graeci codicis Alexandrini (Cod. Paris. 2179. Membranaceus, literis majusculis, uncialibus seculo IX exaratus.) omnium antiquissimi versionumque Arabicarum; a quibus quum absint, insuper miserrime corrupta et mutilata, pro subditiciis habita atque in imas ablegata paginas erunt e textus tenore exterminanda. Ne vero nimis vetustissimo illi Alexandrino codici videar confidere atque immerito recentissimo Dioscoridis editori, beato Sprengelio, vertere vituperationi, non ita quod lectionibus inde delibatis caruerit, quam quod codicem, quo Salmasius *ὁ πᾶν* et Goupylus summo cum fructu erant usi, adunco suspenderit naso paucasque lectiones et non magni pendendas ex eo secum communicatas (Diosc. ed. Spreng. praef. p. XX.), id quod Parisiis sciscitanti mihi factum esse negaverunt, fastidiose despexerit, obiter inpraesentiarum tantum moneam, non solum locis innumerabilibus vitiatis et subaeratis Alexandrinum mederi codicem, sed etiam mirum in modum in

omnibus fere lectionibus cum metaphrasi congruere Arabum, plerisque graecis codicibus antiquiore. Unde ad tempus bonis Dioscorideis indicibus (Index locupletissimus, manuscriptus, a Paulo Renealmio confectus duobus spissis voluminibus extat in bibliotheca Parisiensi. Cod. 3. Supplement. Hasii ad Codd. Graec.) destitutus vel duo nova Dioscoridi hoc codice restitui capita existimavi.

Namque inter tripolium et adiantum, quas libri quarti capite CXXXIII et CXXXIV persequitur plantas insertum legitur *Κῆμος διδάκτυλον*. "Ἔστι βοτάνιον ἔχον φυλλάρια στενὰ, ἰσχυρὰ, ὡς τεττάρων δακτύλων καὶ τριῶν τὸ μῆκος, δασέα, εὐωδέστερα τὰ πρὸς τῇ ῥίζῃ καὶ ὑπόλευκα· ἐπ' ἄκρων δὲ τῶν κανλίων κεφάλια ὡς τετρημένα, ἐν οἷς ὁ καρπὸς δυσθεώρητος διὰ τὸν περιεχυμένον χροῦν· ῥίζα μικρά· φασὶ δ' αὐτὴν εὐχρηστεῖν εἰς φίλτρα. Plane eadem habet Stephanus Syrus (Estéfan. Abdallat. de Sacy p. 495 et sqq.), qui Dioscoridem in Arabicum transtulit sermonem, eodem loco et Ibn Beithar; qui quum et ipsi plantam non habeant agnitam, nihil nisi Dioscoridis verba vertunt, servato ipso Graecorum nomine *قيمص*. Ibn Beithar Dioscoridis librum quartum ubi laudavit (in litera *ق* № 141.), porro pergit *هى عشب* est herba etc. Graecumque scriptorem ad verbum reddit. Codex Alexandrinus Graecus, quem Arabs eruditus manibus trivit et vernaculae synonymis instruxit, margini adpictum habet *قيمص رومى* Kimos Rumi i. e. *κῆμος* Graece. Ex quo iterum claret, Arabicum hujus plantae non extare nomen. Et apud sequiores scriptores Graecos hanc herbulam nunquam scito hoc nomine commemorari. Est autem cemos loco leontopodii apud Plinium XXVII. 8. „eadem ex causa (i. e. quum sit usus ejus ad ama-

toria tantum) et cemos silebitur a nobis.“ Atque ipse quidem Marcellus in optimis graecis codicibus, quos in potestate habuit, et in latino exarato literis Longobardis (quod exemplar nunc in regia bibliotheca Monacensi adservatur) capiti de leontopodio praefixum titulum fuisse de cemo asserit. Cemos igitur Gnaphalii arenarii antiquius genuinumque fuisse nomen Dioscorideum auctoritate fretus codicum graecorum optimorum, antiquissimae latinae versionis, Stephani arabicae metaphraseos, Ibn Beitharis ipsiusque Plinii conjecerim illique nomini postea demum leontopodium esse subditum, quod ab allegatis codicibus, versionibus ac scriptoribus omittitur.

Altera est, quae Dioscoridis textu intercidissee videri possit, planta inter Osyrin Smilacemque asperam (IV. 141. 142.) in codice Alexandrino posita, *ἐχῆρος*, a Stephano Syro eodem loco descripta nomine *أخينص*. Ibn Beithar eandem plantam *أخيون أو أخنوش*, echium sive echinum, adpellat, quo nomine apud Galenum de simpl. medic. fac. VI. 5. 26. Oribasiumque Synagog. XV. insignitur. Oribasius vero ejusdem operis libro XI, quem ex Dioscoride delibavit, echinum adpellat erinum, mirifica hercle sane in eodem opere inconstantia, ut Sardianum Juliani imperatoris archiatrum parum curae in plantarum nominibus distinguendis ipsisque plantis accuratius definiendis posuisse jure nostro incusemus. Namque eandem plantam duobus locis vituperabili discrepantia modo echinum secundum Galenum, modo erinum secundum vulgatos Dioscoridis codices nominat. Pro erino etiam pugnat Plinius XXIII. 7. qui, postquam de caprifico (*ἐκρινεύς*) exposuit, propter nominis gentilitatem herbam nostram erineon nuncupatam addit easdemque ei vires medicas

in oculorum epiphoris auriumque doloribus sanandis impertit, quas Dioscoridis communes codices atque omnes editiones erino (IV. 29.) tribuunt.

Quae quamvis Alexandrini codicis differentiam a reliquis publicatis libris manuscriptis haud ita in Dioscoridis textu constituendo atque elimando repudiandam affatim ostendant, nihilo tamen secius lectiones aliquot ejusdem codicis aliunde nondum in lucem protractas, ut ei auctoritas injusto derogata denuo concilietur, bonae malaeve harum lectionum notae pro tempore incuriosus apponam. Diosc. III. 24. Absinthium marinum ἐν τῷ κατὰ (Cod. A.) Καππαδοκίαν Ταύρω ὅρει γεννᾶται καὶ ἐν Ταυροσίρει τῆς Αἰγύπτου, ἥ ἀπὲρ θαλλοῦ οἱ Ἰσριακοὶ χρῶνται] ἐν τῷ (!) Βουσίρει τ. Αἴγ. (بوصيرين بلاد مصر Steph. Syr.), ἥ οἱ οἰκειακοὶ (أهل ملك Steph.) ἀ. β. χρ. — Plin. XXVII. 7. tuetur vulgatam lectionem.

III. 35. βρωμώδι] ἔμβρομα A.

III. 48. ἐν Κυρήνῃ] Μύκη A. Vulgatam habet Orbasius.

III. 52. ἐν μέσῳ δὲ μικρόν τι (male om. Sprengel.) πορφυροειδὲς (κύκητι τοικὸς om. A. Orib.) καὶ οἷον ἐκροκίζον] πορφ. οἷον ἐκροκύνδιον. A. Orib. Optime. Cod. 2226. Paris. πορφ. καὶ οἷον ἐκροκίζον. Serap. de simpl. c. 265. Daucus habet capitella similia capitellis coriandri; habet florem album et ibi semen asperum quasi pilosum minutum.

III. 74. ἵνα — ἀφιδρώσαν ἐκβάλλῃ] ἐξίπωση τὸ κόμι.

III. 82. πρὸς ὀδονταλγίαν] μυαλγίας Constantinop. μυαλγίας A. Optime.

- III. 84. βρώματα] βάμματα. gara sive muriae.
- III. 86. κατὰ Μαυρουσιάδα Ἀτλαντι] Αὐτομολία
A. في البلاد موروشيا في الموضع
(أطومولياس) Steph.
- III. 94. ὀμφαλόκαρπον] ὀμφακόκαρπον A.
- III. 95. ὀσφρανθὲν] ὀφθὲν A. Salmasius, qui bonas lectiones Dioscorideas ex hoc codice deprompsit.
- III. 144. χρυσίζοντα ἄνθη] λευκὸν καὶ χρυσίζον
ἀνθύλλιον (ἀνθήλιον Const.) ἔχοντα. A.
- III. 146. ἐξελθεῖν τῆς μάκρας πινόμενον add. A.
- III. 149. ἰσχνότερα μέντοι καὶ γλυκέα τῇ γεύσει
καὶ τὰ φύλλα δὲ ὅμοια τοῖς τῆς ζέας add.
A. et Oribas. et Stephan Syr.
- IV. 6. ἀπὸ τῆς ῥίζης γινομένου] ἠνωμένα A.
- IV. 22. θυλακίοις, κυάμοις ὅμοιος, στρογγ. ἐρυθρός]
θυλ. σικύοις ὁμοίοις, στρ. μέλας. A.
- IV. 22. μετὰ γλυκέος τεθλασμένη] τεθαλασσωμέ-
νου. A.
- IV. 41. ἀργεμώνην] Spreng. conj. ἀρτεμισίαν Codd.
vulg. ἀργεμώνιον A. أرغامونيون Stephan.
- IV. 42. ἀγνείας καὶ αἰμοῤῥαγίας] ἱερουργίας A.
- IV. 43. ἀγχύνωπα A. Salmas. Orib.
- IV. 52. εὐριπικὴ] τρίτη A.
- IV. 60. μονόκλωνος] μονόκλαδος A.
- IV. 64. ἀπόζεμα δ' αὐτῶν προσαντληθὲν A.
- IV. 65. ἐν τῷ διηθεῖσθαι] διῖεσθαι A. Salmasius
ad oram codicis notavit, ita sibi videri le-
gisse Plinium, XX. 18.
- ibid. πρεσιῆρος) πιεσιῆρος A. Optime.

IV. 69. ὄρχεις πεφυσσωμένους] πεφυσσημένους A.
 ibid. μαστιοὺς ἐν τοκετῷ] πυρετῷ A.

IV. 76. νώριον] μώριον A. موريون Steph.

IV. 98. λευκὸν] οὖλον A. Andr. Lacunae Cod.

IV. 108. τιλθείσας] ἐλκυσθείσας A. Andr. Lac.

IV. 112. βάλλουσιν εἰς ἀρτοποιεῖαν] ἀλοῦσιν εἰς ἀρ.
 A. Optime.

IV. 113. διάπνκνος] διαποίκιλος A.

ibid. διεῤῥήγμένος] διαρερηνημένος A.

IV. 152. λιγυστικοῦ] αἰγυπτίου A. Lac. Steph.

IV. 168. θολοειδῶς τεμνομένης] ἐκρομβιζομένης A.

IV. 185. ἐν ἀρχαίοις πρέμνοις, μάλιστα δορυῶν] ἐν
 τοῖς γερανδρύοις πρέμνοις ἐπὶ τῶν βρύων
 A. Optime.

V. 10. πραιτουτιανὸς] πρεπυτιανὸς A. پريپوطيانوس
 Steph.

V. 84. ἐμπήγνυσθαι] ἐκπιέζειν Vulg. ἐπιῤῥζειν A.

V. 87. ἐκ τῶν ναυλύτων ἡλῶν συντιθ A.

Mirum ni paucis his lectionibus ex accuratissima mea codicis Alexandrini collatione forte coagmentatis in usum praesentem ejus discrepantia probetur saepius haud spernenda. Totam variarum lectionum hujus codicis messem Oribasii Synagogis propediem superaddam.

Plinius, Galenus, Oribasius, Paulus Aegineta, Aetius materiam medicam a Dioscoride acceptam servarunt eaque contenti nova medicamenta in libros suos retulerunt paucissima vel propter oscitantiam epitomatoribus propriam vel propter veram ignorantiam scriptorumque veterum summam unicumque auctoritatem, donec Arabum imperium, continuis victoriis ortum, auc-

tumque et firmatum cum graeca cultura commercium in Syria iniret. Ita Graecorum scientiis Arabicis faces sunt accensae et, si cui alii Graecarum doctrinarum, potissimum medicamentorum cognitioni lucem fenerati sunt Arabes, Asiae Africaeque partes Graecis inaccessas pervagati artiumque et literarum amore pariter aestuantes. Arabum medicinae a sequioribus saeculis modo laudibus nimis elatae, modo immerito neglectae spretaeque tantus semper habitus est honos, ut, nullam medicam disciplinam ultra Graecorum medicorum limites terminosque protulisse quamvis in universum crederetur, tamen materiam medicam innumerabilibus novis medicamentis ditasse omnium consensu diceretur. Jam inde ab decimo aerae nostrae saeculo in Geoponicis et Hippiatricis, Symeonis Sethi de alimentorum facultatibus libello, Actuaria et Nicolao Myrepsico non solum nomina remediorum graecobarbara legimus, quae graeci sermonis puritatem sensim et annorum lapsu et novis Graecorum cum exteris gentibus negotiis pessumdatam esse luculenter affirmant, sed etiam aperta deprehendimus vestigia atque indicia clarissima, Persarum, Agarenorum et Indorum (Sym. Seth. in praefat.) libros de medicamentis illo jam tempore a Graecis scriptoribus fuisse adhibitos novaque medicamenta v. c. caryophyllos, nucem moschatam, camphoram etc. in Graeciam esse invecta. Quid quod in Actuarii methodo therapeutica Arabum medicorum formulas haud raro medicamentorum compositionibus antiquis Graecis reperimus adnexas, in quibus Arabica vocabula ne translata quidem, sed graecis tantum literis exarata aut Graeco ore corrupta ideoque vitiose calamo excepta sunt v. c. ζιγγίβερ, ζαδούαρ, κουμπέπερ (sive κουβέβε), μάκερ, ἄμπαρ, ζαρναβᾶ, μπελίλιζ, ἔμπλιτζι, νούφαρα etc.

Casus tulit, ut in schedis meis Oxoniensibus elenchum eorum medicamentorum ab ¹⁾ Ibn Cholchole compositum reperirem, haec quum scriberem, quae a Dioscoride quidem omissa, Arabicis vero tunc temporis medicis cognita erant. Codex enim Bodleyanus DLXXIII. Catal. Uri. bombycinus, sat bonae notae, (Hydeanus XXXIV) Dioscoridis septem librorum versionem continet Arabicam a Stephano-elaboratam et ab Honeino, Isaaci filio, Bagdadensi, emendatam (كتاب ديوسكوريدس ترجمه امطفن واصلاح حنين بن اسحق البغدادي).

Cui versioni liber octavus additus est de medicamentis, quorum nullam fecit mentionem Dioscorides quorumque usus est in medicina et utilitas. [مقالة ثامنة] مذكر فيها ما قصر عن ذكره في كتابه فما يستعمل في صناعة الطب وتنفع به. Hujus igitur libri, cujus fini Ibn Cholcholis auctoris nomen est subscriptum, elenchum hic adponam, ut quae Arabes Hispani decimo seculo, quo Ibn Cholchol vivebat, Dioscoridi adjecerint quibusque remediis medicamentorum struem adauxerint, hoc exemplo perspiciatur.

Elenchus medicamentorum

secundum Ibn Cholchol, quae omisit Dioscorides.

1) الأهلبيج الأصفر Myrobalanus citrina. Medicamentum indicum.

1) Vitam Ibn Djoldjolis ex Ibn Osaibia vertit de Sacy Abdallat. p. 495. et sqq.

- 2) الأهليلج الكابلي Myrobalanus Cabulica. Medicamentum, quod advehitur ex terra كابل et India.
- 3) الأهليلج الاسود Myrobalanus nigra.
- 4) لب الخيار شنبر Pulpa Cassiae Fistulae. Species sunt Aegyptiaca et Indica.
- 5) النمر الهندي Tamarindi.
- 6) البليلج Myrobalana Bellerica. Bellirici. Medicamentum Indicum.
- 7) الأملج. Myrobalani. Emblicae. Med. Ind.
- 8) الخولنجان. Galanga. Idem quod Casarudar. Aromatis genus. Med. Ind.
- 9) القاقلة الكبير. Cardamomum majus. Med. Ind.
- 10) الجوز بوا. Nux muscata, myristica. Med. Ind.
- 11) الكبابة. Cubebae.
- 12) القرنفل. Caryophylli.
- 13) الزرنباد. Zerumbad. Zedoaria. Med. Ind.
- 14) الدرونج. Doronicum. Med. Ind.
- 15) البهمن الأبيض. Radix Behen alba (similis raphano.)
- 16) البهمن الأحمر. Radix Behen rubra.
- 17) البوزيدان. Buzeidân. Radix alba, dura, similis behen albo. Med. Ind.
- 18) الطباشير. Materia alba, pulverulenta; est medicamentum Indicum, de cujus natura discrepant. Sunt, qui dicant esse farinam ossium

elephantis; et sunt, qui dicant esse radicem cannae (قنى), quae est arundo Indica (القصباء الهندى). — Cf. Channing ad Rhazis librum de variolis p. 62. Apud Graecos sequiores σπόδιον vocatur. — Saccharum Bambu.

- 19) الفوفل. Faufel. Avellana Indica. Med. Ind.
- 20) التنبول. Tembul. Betel. Folia arboris Indicae, quae Indi semper masticant.
- 21) الامير باريس. Amirberis. Berberis.
- 22) الهرنوة. Hernue (apud Avic.) Semen ex terra Slavorum (صقالبة) advectum, piperi simile.
- 23) الغليفلة. Semina piperis speciei, diverso a pipere colore.
- 24) المحلب. Mahaleb. Semina pericarpio rubro nigrove obtecta, nucleo esculento albo interno.
- 25) جوز الهندى. Nux Indica, Coccus, quae etiam النارجيل, Nārchil, vocatur et رانج, Rānech.
- 26) النارنج والليمون. Pomum Aurantium et medicum (Limonium), duae species Indicae citri (الانترج).
- 27) بستان ابروز. Pers. Horti decus. Amaranthus. Leucoium purpureum. — Herba foliis cucumeris quoad longitudinem.
- 29) البلاذر. Balādor. ap. Serap. Anacardi. Nascitur in India aliisque regionibus et est castanea

(قسطل) nigro colore, cordis referens figuram atque in interna ejus parte res edulis inest velut amygdala. Graece hic fructus Anacardia vocatur.

29) الزرنب. Zarnab. Crescit in India aliisque terris et est lignum colore croceo (curcumae), fragrantissimum, quod cor et stomachum roborat.

30) الياسمين. Jasminum.

31) الخيزران. Chizrân. Arundo farta, flexilis. Species sunt Indica et Andalusia, foliis myrtuosis, arundinaceis. Indica quidem est ligno albido, flaventi; Andalusia vero viridiori. Interius lignum si ab imo ad summum discinditur, aqua in eo reperitur collecta etc.

32) الكافور. Camphora Indica. Succus arboris Indicae, quae pini est altitudine, in qua camphora invenitur.

33) المسك. Moschus sive Muscus. Med. Ind.

34) العنبر. Ambarum. Ambra.

35) دهن الترنج. Oleum Citri.

36) دهن الكاذى. Oleum Kâdsi arboris, quod ex palmae floribus destillat.

37) الشيبان (Conjicio الشيبان) Sanguis draconis, (ايدع). Est Gummi arboris Indicae.

38) الصندل. Lignum Sandalum. Tres hujus ligni Indici sunt species, rubra, lutea, alba.

- 39) البقم. *Lignum Baccam. Arbor Indica, radice ramisque rubicundis, foliis amygdalinis, laete virentibus.*
- 40) السدج. *Malabathrum. Lignum Indicae arboris, foliis magnis, longis.*
- 41) الموش الداربندی. *Mush Eldârbendi. Similis Myrobalano Kabulicae. (Unguentum ophthalmicum.)*
- 42) الموز. *Mauz. Arbor.*
- 43) الخيار. *Cucumeris species.*
- 44) قرن أفعى (?) *Cornu viperae* (قرن أفعى) *Inferitur a Constantinopoli in Aegyptum.*

ذكر اجمار لم يذكرها مس

Elenchus minerarum, quas omisit Dioscorides.

- 1) الياقوت. *Hyacinthus. Quatuor numerantur hujus gemmae species secundum colorem, alba, rubra, flava sive citrina, sapphirina sive caerulea. Invenitur in insula Taprobane (سرنديب). Optima est rubra (rubinus).*
- 2) حجر الماس. *Adamas. Lapis Indicus. Duae ejus suut species, alba et citrina.*
- 3) حجر باذهر. *Pers. Lapis Bâzoar, qui inter omnes gemmas venenis omnibus est contrarius et confert venenis calidis et siccis, coloris cro-*

cei. Dicit Abu Abdallah Elsacli, (الصقلي) se hunc lapidem vidisse in monte Cordubensi Natharet (ناظرة).

- 4) حجر البهت. Lapis Buht. Colore est rubro. (Lapis aquilae Ibn. Beith.)
- 5) حجر الخل. Lapis aceti. Qui si aceto injicitur, celeriter exsilit. Invenitur apud nos in Andalusia atque est apud Ibn Haithem (هيثم)

C o r o l l a r i u m.

- 1) القنبيل. ? Conjicio القنبيل. Semen quoddam arenosae regionis rubedine coopertum. Gigg. Vid. Avic.
- 2) البوز حندم. Nux Hendem. Apud nos vocatur التربة (i. e. in Andalusia) et est condimentum mellis.
- 3) شجرة الكف. Arbor, quam Stephanns in versione sua apud Dioscoridem in libro quarto descriptam praetervidit.
- 4) الريباس. Roob Ribàs. Hunc Syrupum memorant Razes ceterique medici Bagdadenses.
- 5) الجلبان. Pisa. Cicerculae.
- 6) الباذنجان. Melongena.
- 7) المانش. Phaseolus.
- 8) الاسفاناخ. Spinachia.
- 9) الطرخون. Dracunculus hortensis. (Estragon.)

- 10) حب الزلم. Grana Zelem. Indices حنجرية. Vocatur etiam piper Aethiopum, frequentissimum in Aegypto ibique editur.
- 11) الورس. Elvars. Planta Arabiae felicis, tinctoria.
- 12) الكركم. Curcuma. Est aromatica radix Indica, quam Iracenses Curcumam et Syri Hord (ورد) appellant.

Septem pagellis totum hoc Ibn Cholcholis opusculum continetur, quod alterum excipit ejusdem auctoris, aliunde nondum notum et in Oxoniensi catalogo, nisi fallor, silentio praetermissum, de theriaca (ترياق).

Haec, ab argumento nostro haud aliena, Ibn Beitharis, medici Malacensis, operis celeberrimi كتاب الجامع الكبير في الأدوية المفردة Collectio magna de simplicibus medicamentis) elencho praefigere e re esse judicavi.

Ibn Beitharis duplex vita extat apud Casirium (I. p. 276. et sqq.), ex Abulfedae Historia altera excerpta, primum ibi nobiscum communicata, altera e Leonis Africani de viris illustribus libello desumta, quae a veritate saepius recedit. Equidem ab aequali Beithari viro conscriptam vitam, Ibn Osaibia, tertiam primus literis hoc loco mandabo, ut novo hoc argumento Leonis errores confutentur. Codex Osaibiae, olim Richianus Bagdadensis, nunc est Musei Britannici № 7340. de vitis et scriptis medicorum, ex quo hanc Beitharis vitam, Capitis decimi quarti de classibus medicorum clarorum Aegyptiorum ultimam i. e. quinquagesimam octavam.

Vita Beitharis

ex Osaibia edita et translata.

صبا الدين بن البيطار هو الحكيم الاجل
العالم ابو محمد عبد الله بن احمد لما لقي
ويعرف بابن البيطار اوجد زمانه وعلامة وقته
فى معرفة النبات وتحقيقه واختياره ومواضع
نباته ونعت اسمائه على اختلافها وتنوعها سافر
الى بلاد الاغارقة واقصى بلاد الروم ولقى جماعة
ممن يعانون هذا الفن واخذ عنهم معرفة نبات
كثير وعائنه فى مواضعه واجتمع ايضا فى
المغرب وغيره بكثير من الفضلاء فى علم النبات
وعائنه منابته وتحقق ماهيته وانتقن دراية كتاب
ديسقوريدس اتقانا يبلغ به الى ان لا يكاد
يوجد من بحاربه فيما هو فيه وذلك اننى
وجدت عنده من الذكا والفتنة والدراية فى
النبات وفى نقل ما ذكره ديسقوريدس وجالينوس
فيه ما يتعجب منه واول اجتماعى به كان
بدمشق فى سنة ثلاث وثلاثين وستماية ورأيت
ايضا من حسن عشرته وكمال مروته وطيب
اعراقه وجودة اخلاقه وكرم نفسه ما يفوق
الوصف ويتعجب منه ولقد شاهدت معه فى
ظاهر دمشق كثيرا من النبات فى مواضعه وقرات

عليه أيضا تفسيره لاسمها أدوية كتاب ديسقوريدس
فكنت أجد من غزارة علمه ودرايته وفهمه
شيا كثيرا جدا وكنت أحضر لدينا عدة من
الكتب المولفة في الأدوية المفردة مثل كتاب
ديسقوريدس وجالينوس والغافقي وأمثالها من
الكتب الجلييلة في هذا الفن فكان يذكر
أولا ما قاله ديسقوريدس في كتابه باللفظ اليوناني
على ما قد صححه في بلاد الروم ثم يذكر
جمل ما قاله ديسقوريدس من نفسه وصفته
وأفعاله ويذكر أيضا ما قاله جالينوس فيه من
نعتة ومزاجه وأفعاله وما يتعلق بذلك ويذكر أيضا
جملًا من أقوال المتأخرين وما اختلفوا فيه ومواقع
الغلط والاشتباه الذي وقع لبعضهم في نعتة
فكنت أراجع تلك الكتب معه ولا أجده
لغادر شيا مما فيها وأعجب من ذلك أيضا أنه
كان ما يذكر دوا إلا ويعين في أي مقالة هو
من كتاب ديسقوريدس وجالينوس وفي أي عدد
هو من جملة الأدوية المذكورة في تلك المقالة
وكان في خدمة الملك الكامل محمد بن
أبي بكر بن أيوب وكان يعتمد عليه في
الأدوية المفردة والحشائش وجعله في الديار ريبسا
على سائر العشايين وأصحاب البشطات ولم ينزل
في خدمته إلى أن توفي الملك الكامل — رحمه

الله — بدمشق وبعد ذلك توجه الى القاهرة
ثم خدم الملك الصالح نجم الدين ايوب بن
الملك الكامل وكان خطيبا (Conj. حظيا) عنده
متقدما في ايامه وكانت وفاة ضياء الدين
العشاب — رحمه الله — بدمشق في شهر
شعبان سنة ست وأربعين وستماية فجأة وله
من الكتب كتاب الابانة والاعلام بها في
المنهاج من الخلل والالوهام شرح كتاب أدوية
ديسقوريدس كتاب الجامع في الادوية المفردة وقد
استقصى فيه ذكر الادوية المفردة واسمايها
وتحريرها وقواها ومنافعها وبين الصحيح منها
وما وقع الاشتباه فيه ولم يوجد في الادوية
المفردة كتاب اجل ولا اجود منه وصنفه للملك
الصالح نجم الدين ايوب بن الملك الكامل كتاب
المغنى في الادوية المفردة وهو مرتب بحسب
مداواة الاعضا الائمة كتاب الافعال الغريبة والخواص
العجيبة

V e r s i o .

Dhialeddin Ben Elbeithâr. Fuit vir sapiens,
illustris atque eruditus Abu Mohammed Abdallah Ben
Ahmed Malacensis, vulgo cognitus nomine Ibn Elbei-
tharis, aevi sui facile princeps propter scientiae copiam
reique herbariae amplam cognitionem, in plantis distin-

guendis, eligendis earumque locis patriis definiendis aequè versatus, qui earum nomina secundum genera speciesque digessit. Itinera fecit in Graeciam extremasque Asiae regiones multosque convenit viros, qui eandem doctrinae partem illustraverant, atque accepta ab iis multarum herbarum notitia, quas in locis natalibus ipse viderat, iter porro perrexerit in Africam aliasque partes, ubi iterum familiaritatem contraxit cum multis iisque de re herbaria meritissimis viris, de plantis earumque natura atque indole propriis observationibus edoctus. Et ita quidem fuit versatus in interpretando Dioscoridis opere, ut quae intellectu difficilia obscureque expressa insunt, omnia enodaret. Atqui equidem ipse ingenii ejus acumen atque experientiam herbarumque cognitionem et in vertendis iis, quae Dioscorides et Galenus tradunt, facultatem maximopere sum admiratus. Primum autem eum conveni Damasci anno 633, summam affabilitatem, magnam auctoritatem, eximiam magnanimitatem, perfectam indolem animique nobilitatem hujus viri ita expertus, ut laudibus omni-que admiratione longe superior esse mihi videretur. Saepenumero interfui ejus excursibus in vicina Damasci et collegi unâ cum eo multas, quae ibi proveniunt, herbas. Benevole vero ab eo sum instructus in explicandis nominibus medicamentorum, de quibus Dioscorides instituit sermonem in opere suo, ut non possem, quin scientiae ejus copiam, doctrinam et tot tantarumque rerum singularem peritiam mirarer. Erant enim apud nos libri manuscripti de simplicibus medicamentis similes operibus Dioscoridis, Galeni, Gafeki, aliorum, qui in hac doctrinae parte primas tenent, plurimi iique praestantissimi. Primum autem (videl. in collectione magna.) affert, quae Dioscorides in libro suo sermone graeco scripsit secundum

ea, quae in Asia emendavit: deinde ea omnia, quae Dioscorides ipse docet, remediorum qualitatibus et virtutibus adjectis; postea memorat, quae Galenus habet et descriptiones et proprietates et vires et quae huc pertinent; porro laudat verba auctorum posteriorum et de quibus inter se discrepant, allegatis ita locis auctorum controversis et contrariis ut similibus; talis enim differentia auctorum in descriptionibus saepius reperitur. Quos libros quamvis cum eo saepius evolutaverim, tamen nunquam in laudatis locis quemquam deprehendi ab eo commissum errorem, ut admirationem justam mihi moveret. Praeterea in enumeratione tantum multorum medicaminum ea tantummodo recensuit, de quibus in operibus Dioscoridis et Galeni atque in tanta librorum de medicamentis simplicibus abundantia mentionem factam legerat. Vixit autem in aula principis Elmalek Elkâmel Mohammed Ben Abi Bekr Ben Ajub eique suum de medicamentis simplicibus et plantis librum composuit. Ab eodem rege praefectus in Aegypto reliquis herbariis Fustâtique magistris in ejus ministerio usque ad mortem regis Elkâmel — cui misericordiam deus praestet — quam oppetiit Damasci, permansit. Paulo post Cahiram commigravit ibique operam dedit regi Elsâlah Nechmeddin Ajub, filio regis Elkâmel, qui eum favore amplectebatur uniceque diligebat. Dhialeddin herbarius tandem diem obiit supremum — sit ei Deus misericors — Damasci mense Shabân anno 646 (April 1248.) de improvviso. Hi sunt ejus libri: De erroribus et opinionibus futilibus operis Minhâch commentarii. — De medicamentis Dioscoridis. — Collectio medicamentorum simplicium. In hoc opere complectitur omnia medicamina simplicia et eorum nomina et indolem, vires atque utilitates. Itaque omnibus partibus numerisque hoc opus est absolu-

tum, ut alterum de medicamentis simplicibus perfectius atque integrius inveniri non possit. — De causis liber, quo nullus est praestantior. Dicavit hunc librum regi Sâlah Nechmeddin Ajub, filio regis Elkâmel. — De usu medicamentorum simplicium. Quod opus est digestum secundum morbos corporisque partium dolores. — De viribus singularibus mirisque proprietatibus. —

Superest, ut Ibn Beitharis rationem paucis persequamur in opere condendo, cujus particulam propter taediosa scriptorum plurimorum testimonia atque auctoritates ad nauseam iteratas maleque saepissime dispositas in solorum paene vocabulorum elenchum redactam et in paucarum adnotationum ex tanto auctorum a Malacensi medico exscriptorum numero cooptatarum summulam compulsam modo sumus tradituri. Rarius, quam quis speret, auctoris nostri ipsius verba legimus interposita. Tota ejus fides est suspensa ex auctoribus et Graecis et Arabibus. Dioscorides primas apud eum tenet ejusque verba summa cum fide ad Graecum expressa sermonem medicamenti nomen ejusque synonyma statim excipiunt, tametsi semper ita sunt distincta, ut quae medicamentum adumbrant ejusque naturam atque indolem exponunt ab iis, quibus vires medelaeque rationes illustrantur, sint divulsa. Dioscoridis adumbrationem descriptio sequitur Galeni ex ejus libris de medicamentorum simplicium temperamentis et facultatibus fere semper petita, eodem prorsus modo verbis, quae ad historiam medicamenti naturalem spectant, disjectis atque ab iis, quae vires morbosque sanandos enumerant, distractis. Praeter Dioscoridem et Galenum paucissimi iique perraro laudantur Graeci auctores, Aristoteles, Oribasius, Paulus, Ruphus, alii. Dein Arabum scriptorum, si qui sunt, qui de eodem

tractant remedio, testimonia adjungit, Avicennae Razique, testibus locupletioribus, habito principatus honore. In synonymis medicamentorum nominibus ventilandis aliorumque herbariorum erroribus perstringendis ipsum Beitharem quandoque disserentem deprehendimus jure nostro mirati, eum tandem aliquando silentii fuisse pertaesum ausumque suum interponere judicium. Historia naturali in auctoribus laudandis perfunctus eundem alterum servat Graecorum Arabumque ordinem in viribus eorundem medicamentorum secundum auctores dilucidandis. Suis quisque loquitur verbis pro more Arabum. Nonnunquam aliquot verba de populari remedii cujusdam usu, de quo peregrinabundus aut fando audiverat aut a tribus medicis certior factus fuerat, adpersit ipse Ibn Beithar, ut medicinam eum factitasse Aegyptique fuisse archiatrum nisi aliunde (Casir. I. p. 276.) compertum haberemus, rhizotomus herbariusve tantum credi posset. Qui post Ibn Beitharem extiterunt de eadem materia inter Arabes scriptores, magnam ejus collectionem tanquam jugem fontem thesaurumque ad unum omnes adierunt indeque in proprios libellos scaturigines rivulosque naviter derivarunt. Unde tantus ei tributus est honos itaque ejus nomen per insequentia saecula etiam inter Hesperias gentes nationesque est concelebratum, ut omnes ultimorum saeculorum medici antiquitatum historiaeque artis medicinae studiosi exoptarent vota facerent, ut tandem aliquando Ibn Beitharis apparatus medicaminum e bibliothecarum cancellis descenderet opusque tam celebre tantaque fama propagatum cum omnibus communicaretur. At non defuerunt inter ipsos Arabes, qui Ibn Beitharis laudes ejusque de re medicamentaria summa merita temperarent vituperiis vitiaque atque errores carbone notarent. E quorum numero est Bei-

tharis epitomator Mohammed Ben Ahmed [Cod. Oxoniens. Huntingdonian. 167. Jusof Ibn Ismael Ibn Elias Algiovaini, *الجويني*, — a regione Persiae secundum Jacuti Lexicon geographicum; — Cod. Oxon. Marshall. 280. Gemaleddin Jusof Ben Ismael Ben Elias Bagdadensis; Herbelot. Joseph fils d'Ismael al Giouni, dit, Ibn Alkebir (!)] vulgo adpellatus Ibn Alcotbi Shafeita (*الكتبي الشافعي*), qui in ¹⁾ operis sui manuscripti in plerisque omnibus Europae bibliothecis reperiundi — *ما لا يسع الطبيب جهلة* — Quod medicum ignorare dedecet — praefatione ita fere loquitur: „Certissimum quidem esse, doctissimos atque eruditione ingenioque excellentissimos medicos de medicamentis pariter atque alimentis plurima composuisse opera, eorumque numerum esse tam magnum, ut memoriam et recensionem propemodum excedat; esse inter illos, qui de solis egerint alimentis, esse quoque, qui solis medicamentis operam dederint digerendis; praecipiti gressu artem scientiamque medicam evuluisse honoresque hodie medicis tribui non pro doctrinae atque eruditionis copia, verum pro vestium splendore palliorumque luxu regali, servorum multitudine; se tantum

1) Adhibui cod. Arab. Oxoniens. 174. Catalog. Nicoll. nondum publicati (Hyde. 38.) bombycinum, fol. 308. saec. XV. De Malajesa vide Hotting. Promptuar. p. 215. Herbelot. p. 539. Liber est compositus anno Heg. 711. Chr. 1311. Alii ejusdem operis codices Oxonienses cod. 563. Uri (Hunt. 167.) 568. Ur. (Marsh. 280.) 618. Ur. (Pocock. 231.). Bodleyan. 415 — 420 (Nicoll. 184 — 189) apographum Henrici Wild Norwicensis, cui Hunt sua manu ex aliis citatis codicibus lectiones adscripsit variantes. Parisienses 1029. 1030. 1072. Lugdunenses 806. 810. 816. Nannian. 103. (?) Asseman. Catal. Hamburgens. Chartac. Fol. 270.

non omnia de alimentis remediisque legisse opera, tum ea, quae summatim ac breviter, tum ea, quae fusius ac copiosius hanc doctrinae partem pertractant; nec quodquam praestantius ampliusque sibi videri Beitharis Magna Collectione de medicamentis simplicibus neque utilius; nec tamen hunc ipsum sibi ex omni parte placere: vel nimis longum esse ejus sermonem, ut facile in errorem inducat lectorem taediumque ei licet patientissimo adferat, vel nimis brevem, ut sint, quae parum recte desiderentur, vel ambiguum atque ancipitem, in errorem pronum, eaque menda omnia vel obtuso pinguique in oculos cadere ingenio; deinde maximam ejusdem operis partem esse destitutam ratiociniis atque argumentis auctoremque saepenumero ea, quae maxime sunt necessaria, praetermisisse, velut mistiones medicamenti, qualitatis gradum, dosin porrigendam; omis- sisse remediorum plurimorum vires in corpus humanum et quae sumptum medicamen sequantur signa: quomodo et quando eorum usus aptus atque idoneus sit; prolixius exposuisse nimisque accumulasse nomina medicamentorum synonyma eaque confusa aut falsa, haud raro incomperta, aut minus pervagata tritaque, utilitatem vero nobilemque quandam eamque privam virtutem neglexisse; quas ipse sibi posuerit leges in nominibus medicaminum enumerandis, esse praeter- gressum itaque parum sibi constitisse; peregrina nomina haud rareriter non consignasse oblitumque esse eorum, quae vulgatissima sunt et notissima; saepe et agreste vel sylvaticum per montanum et aquaticum per marinum reddidisse; in referendis virorum doctorum sententiis composuisse judicia inter se hiantia maximeque contraria in eundem sermonis tenorem coaluisse; in laudandis locis frequentissime lapsum et undique compilatis synonymis iterum iterumque eadem

repetivisse, quae jam aliquoties aliis operis locis legantur rerumque scitu dignissimarum nullam fecisse mentionem. Verumtamen propitius favensque sit ei Deus! Erat vir praestantissimus et in interpretando et in colligendis remediis et explicandis rebus permultis, quae herbariis antea videbantur esse obscurae. Et has quidem Beithari maculas se abstersurum esse pollicetur, — equidem igitur, deo fautore, decorticavi corticem et in omnium oculis posui ejus medullam; omisi nomina virorum doctorum et resecai repetitiones, — opusque suum, Beitharis nihilo minus pedissequum et satellitem, in duas divisurum partes de medicamentis atque alimentis simplicibus et de compositis, duodecim capitibus generalis communisque argumenti praemissis. Ordinem literarum in simplicibus remediis recensendis sequitur Ibn Alcotbi. Nec quisquam de toto Ibn Beitharis opere, si ad umbilicum usque pervolutaverit, rectius fideque dignius et quod ab omni studio et malevolentia sit magis alienum, faciet judicium. Equidem Alcotbii judicio addictissimus sum adstipulator.

Notior Ibn Beithar quam nobis fuit Italis medicis et metaphrasis, qui ubi monumenta antiquitatis typis exscribi coepta sunt, et ipsos Arabes medicos celebriores in latinum translatos sermonem prelo committabant, Simoni Januensi, Andreae Bellunensi, Gerardo Cremonensi, aliis. Postea medicina Arabica est derelicta solique lexicographi, imprimis Golius, Ibn Beitharis opus in usus suos compilarunt. Et memorat quidem Tournefortius et post eum Casirius (I. p. 276) et Amoreux in historia medicinae Arabicae, inutili plane libro, a Gallando Ibn Beitharem latine fuisse translatum. Quod si quando factum fuerit, id quod in dubitationem vocaverim, hodie certe versio illa deperdita est, quum Parisiensium Mss. catalogi semper si-

luerint et bibliothecae praefecti ne fando quidem de ea acceperint. Casirius autem, magniloquus spoliiorum Arabicorum Escorialensium laudator, qui immortalitatem eorum catalogo publicato meruit, alios quoque viros eruditos Hispanos ad Arabica studia fovenda et promovenda institutione sua impulit, Antonium Conde, Joannem Amon, Banqueri. Quorum Don Juan Amon versionem totius materiae medicae Beitharis Hispanicam elucubravit, quae tribus voluminibus composita atque ad literae ζ initium usque perducta in bibliotheca regia Matritensi extat.

Beithar, Traduccion Castellana de la coleccion de materia medica por Don Juan Amon. Gg. 16 — 18. Primo versionis Hispanicae volumini praefixa haec sunt: Version Castellana de la obra intitulada Coleccion magna de los medicamentos simples, compuesta por el celebre medico Botanico El-Beithar Malagueño, por Don Juan Amon de San Juan, por concluir. Llega este traduccion hasta la letra Zain en el principio. Tres tomos. Hac versione usus esse videtur Banqueri in notis conscribendis ad Ibn El Awami Hispalensis librum agriculturae (Libro de Agricultura. Su autor el doctor excelente Abu Zacaria Jahia Aben Mohammed Ben Achmed Ebn El Awam Sevillano. Madrid 1802. 2 Voll. Fol.) Fluxit haec versio, locis innumerabilibus manca, e codicibus Arabicis Beitharis Matritensibus, quorum duo ex libris clarissimi D. Augustini de Montiano y Luyando in publica bibliotheca post ejus mortem sunt repositi. Casirius illorum codicum mentionem injicit l. p. 280. Hi sunt Beitharis codices Arabici Matritenses:

- 1) Beitar o Beithar. Coleccion grande de materia medicinal. obra completa. Fol. año 770 de la Hegira. Gg. 55. Montiani.

- 2) Item. 2 Voll. con tratado sobre las enfermedades de caballos. Gg. 56. 57.
- 3) La misma coleccion. año 966 de la Heg. Gg. 58. Montiani.
- 4) Item. Capia moderna (a Joanne Amon scripta). Gg. 19 — 21.

Adhibuerunt Beitharis codices Reiske, Channing, Silvestre de Sacy, alii. Arabica Beitharis exemplaria eaque optima frequentia sunt inter thesauros Mss. Oxonienses. Codicibus vero Pocockianis (Codd. 402 et 403. Poc. 542. 543. Uri.), qui totum opus duobus continent voluminibus, meliores nusquam vidi. In Germania unicum, quantum sciam, est exemplar in bibliotheca publica Hamburgensi, duabus distinctum partibus atque a pluribus exaratum manibus, haud raro vitiatum, e quo partem botanicam transferendam atque illustrandam jam diu sibi sumpsit eruditissimus Linkius, qui codices Hamburgenses sibi in eum finem commodatos benevolentissime mecum communicabat proxima aestate, quum Berolini commorarer, ut elenchum meum in bibliothecis Hispanicis, Escorialensi et Matri-tensi, inchoatum, Parisiis emendatum e Codice 1071, cujus orae Graeca synonyma literis majusculis manus rudis Syriaca cum notis Syriacis addidit, cum patrio quoque codice conferrem.

L i t e r a E l i f.

1. السن. ἄλυσσον. Alyssum.

Nomen graecum. Dios. III. 95. Galen. de simpl. med. VI. 1. 24. — Legitur in medicamentis, quae mor-

bis sunt contraria, secundum Democratem (في الادوية المقابلة الادوا عن ديمقراطيس en el formulario preparatorio para los medicamentos de Democrates. Amon.) hanc plantam similem esse prasio; (الفراسيون) florum tantum tempore asperiorrem et spinosiorrem. Mihi narrarunt Andalusii aliquot, hanc plantam, quam Graeci *ἄλυσσον* vocant, apud ipsos cognitam esse nomine قارة karat, de qua Beithar litera 11. *ق* dicit قارة est herba, quae graece vocatur *σταχυς* سطاخيس.

2. الطريلال Atarilâl.

Nomen berbericum sive Afrum, quod translatum e Berberorum sermone significat pedem (Atar) avis (Ilâl) sive Aegyptiorum lingua pedem corvi. (شبت) Similis est planta anetho (رجل الغراب). Antea hujus herbae vires medicinales erant incomperatae, senibusque tribus solius Shoaib (شعيب), quae prope Bachajat (بجاية) (Bagam Procop. Vagam Ptol. Oppidum maritimum Africae.) habitat, exploratae, donec palam fierent. Potio e seminibus facta leprae et morphaeae medetur. Autor est El-Sherif, (شريف) semina cum foliis rutae serpentumque exuviis mista leprae conferre. Semen contusum et in pulveris formam redactum sternumentum abortivum. El-Zahra-vi, (زهراوى): Semen potui additum dolores mitigat colicos. Sherif mihi retulit, hoc medicamentum alius plantae esse semen, quam Graeci Daucum (*δαῦκον*) (دوقس) nominant. Quod falsum esse assevero, quandoquidem utramque habeo cognitam. Inter herbarios sunt, qui dicant esse semen plantae elaphobosci (رعى الايل); cui opinioni pariter refragor, quum secundum

Dioscoridem Elaphobosci caulis sit nodosus sive geniculatus, Atarilali vero rotundus. — Daucus aureus sive crinitus. Desfont.

3. أكثار Aakthar.

Nomen berbericum. Abulabbas Elnabati: (النباتي) in remotis Orientis urbibus notum est hoc remedium, quod in Africa Barcaei et Cyrenaici (عرب برقة و) (بلاد القيروان) adpellant belutat. (البلعوطه) Radice vescuntur in deserto, quae pastinacae haud absimilis est; flores anetho similes quidem, sed albi. Semen parvum, amarum. In montibus et arvis. Apud nos in Andalusia sponte crescit in montibus Zebdae (زبداء Esc. زبداء Hamb.) ejusque vicinia et in vallibus Carmonae (أقرمونة Esc. أزمونة Hamb.), passim in agro Hispalensi. Equidem eam quoque inveni prope Damascum, ubi زرة, zurat, vocatur. Sherif Aledrisi (الأدريسي): Colligitur a Berberinis annis summae caritatis, qua placentas cum butyro comedendas faciant. Calculos vesicae renumque conterit, vermes fugat. Panis, cui أيواني nomen est, soporat. Est in tumoribus pedum inflammatoriis pro cataplasmate.

4. أرغيس Aargis. Cortex Radicis Berberidis.

Nomen berbericum. Primo gradu calefacit, secundo exsiccant. Liber experientiae: Decoctum faucium orisque gargarisma, epiphorae anique fistulis convenit. Elgafeki (الغافقي): Radix Berberidis (برباريس) vino acetove cocta hepatis morbos dispellit. Ego: Aegyptii medici ea in oculorum morbis utuntur curandis loco Mamiran. Cf. Avic. I. 211. ed. Arab.

5. **أامليلس** Aamliles. *Quercus montana*.

Elnabati: Nomen berbericum arboris in Occidente notissimae, quae morbo regio et hydropi conducit. **Elgafeki:** Arbor virum altitudine adaequans, foliis myrto similibus, suavioribus, fructu rubro, ligno duro, interna parte flavida. Radicis cortex aqua superfusus alvum evacuat icterumque curat.

6. **أفشروا** Aaksharva.

Liber Rahlat (رحلة Esc. رحلة Par. Hamb.) Est nomen berbericum, cognitum Ceutae (سبتة), Occidentis urbe. Potus et Cataplasma hernias in scrotum illapsas sanat. Inter herbarios Hispanicos sunt, qui hanc plantam pro Centaurio minore (القنطاريون) habeant, in quo errant. Crescit ad ripas fluminum.

7. **أبهل** Abhul. *Sabina*. *βράδυ* Cod. Par. 1071.

Omnes medici sabinam esse juniperum falsi arbitrantur. Isaac ben Amran: Pertinet ad genus Juniperi. Diosc. I. 104. Galen. VI. 15. Avic. I. 128. Is. b. Amran: herbae Sabinae fructus cum saccharo penidio (فانيذ Pers.) et butyro conditus atque epotus haemorrhoides juvat. Sherif: fructus contritus mellique et butyro commistus asthma debellat. Machhul (ماجهول): cum aceto tineam exsiccat. Cf. Abu Mansur. ed. Seligm. p. 30.

8. **أبرسيم** Ibrasim. (أبرسيم Par. Hamb.) Pers. form. Sericum.

Avicenna in medicamentis cardiacis: Sericum crudum melius cocto. Alminhach (المنهاج): Seri-

cum in pulverem redactum ustumque ad aquam oculis instillandam sumitur. Vestis serica minus calida est bombycinâ. Avic. I. 136. Sericatum pediculi haud infestant. Samhun: (سمحون) Fuit Mosih Ben Alhakem (مسيح بن الحكم), qui primus sericum cum moscho ad usum internum praescripsit. Razes: Sericum uri vetat et a plurimis medicis conscindi molique asserit unâ cum margaritis لولو, succino, كهربا, et corallo, پسد. Cf. Abu Mans. p. 33.

9. أبنوس ξβενος. Ebenus.

Dios. I. 129. Gal. VI. 5. 2. Ibn Masuja, ماسويج: ad epiphoram et pustulas circa palpebras pollet. Mosih: calida in tertio gradu; ebeniramenta caesariem nasci densioremque faciunt. Avicenna: Ebeni calor interdum exstinguit sanguinis calorem. Elchuz, الخوز: renum calculos comminuit et psorophthalmiam sanat. Minhach: adusta juvat. Sofaian Andalusius, سفين: oculos visumque roborat. Avic. I. p. 134. Abum. p. 36.

10. أبوقابس (Par.) أبو قابس. Spina fullonia. Lappago. شوك القصار Alex. Gr. mg.)

Hac planta Itali vestium maculas poliunt, quas ejus radice lavant. Vidi plantam lotionesque vestium ea institutas. Simili modo Damasceni radices Arthanithae, عرطنيثا, adhibent ad pannos laneos mundandos. Diosc. IV. 159. Avic. I. 229. de artanitha cum Dioscoridis Cyclamine confusa. Abumans. p. 34.

11. أبوفسطس Hippophaestum, Dios. IV. 160.

12. *أبن عرس*. γαλή κατοικίδιος. *Mustela domestica*.

Diosc. II. 27. Galen. XI. 39. Razes in Contingente: mustela simulac cibos venenatos conspicit, horrent ipsius pili.

13. *أبار*. Abar.

Plumbum ustum ita vocatur, quod collyriis adjicitur. Cf. *رصاص الاسود* plumbum nigrum. Avic. I. p. 131. Abu Mans. p. 34.

14. *أبزار القطة*.

Tunetanis atque Africae incolis hoc nomine insignitur *Sempervivum minus*. Olus est. *καυκαλὶς* Marg. Paris. Cod. cf. al. loc.

15. *أبرة الراعى* *Acus pastoris*.

Species herbae secunda, quae graece *γεράνιον*, geranium, adpellatur. Dios. III. 121. Elgafeki: Multae herbae hoc nomine (acus pastoris) gaudent, quae, posteaquam defloruerunt, rostrata atque acuminata emittunt semina.

16. *أترج* *Μῆλον μηδικόν*. *Citreum malum*.

Abu Hanifa: Arbor in Arabiae plantariis frequens, secundum Arabes per viginti annos fructifera, foliis juglandi, floribus narcisso similibus, aculeata. Diosc. I. 166. Galen. VII. 12. 19. Ishak ben Soliman: Mali parenchyma ex duabus partibus constat, altera insipida, quae frigida est atque humida in tertio, acida altera, quae frigida est et sicca in tertio gradu; ventriculum roborat, hepatis calorem sedat, ciborum appetentiam excitat, sitim depellit, impetigines aufert. Avicenna in medicamentis cardiacis:

in palpitationibus ardentibus, scorpionum crabronum-
que morsu ejus usum commendant. Idem dicit in se-
cundo capite, hoc malum morbo regio convenire et ocu-
lorum obfuscationibus illitum, pulmone nervisque no-
cere; coctum cum aceto epotumque hirudines assump-
tas enecare. Ibn Redvan, *رضوان*: Inveni in libro
de alimentis, acetositatem citri stomachi calori esse
contrariam cibique facere appetitum. Ishak ben
Amran: In febribus citri decoctio hepatis ardorem
temperat. Liber experientiarum: temperat ali-
menta calida, appetitum victus facit furibundis, confert
melancholiae. Ibn Masuja: frigidior est citrus
quam humidior. Is. B. Amran: Citrus difficulter di-
geritur. Avicenna: Medulla carnosa gignit flatus;
conserva citri mellita minus noxia. Is. B. Amran:
Mali cortex esus sitim ciet. Avicenna: bonum red-
dit oris odorem; coctus vomitum incidit; corticis succus
viperae morsui contrarius; citri odores aerem cor-
ruptum et pestilentem emendant. Elisraili: est an-
tidotum. Sofaien Andalusius: sitim pituitosam
solvit pariter ac syrupus citri. Machhul: cortice
citri vinum statim acescit. Eltabari, *الطبري*: cor-
tice deglupto potus citri cum aqua tepida mixtus scor-
pionum morsum juvat vulnusque eodem liquore adspers-
gatur. Is. B. Soliman: Citri semina emolliunt apo-
stemata, gingivas roborant; folia stomachica. Avic. I.
133. Abu Mans. p. 18.

17. *أثل* Athl. *axaxalis* Paris. Cod. mg. Tama-
rix orientalis Forsk. p. 206. Acacalis similis
Tamarisco. Amon.

Is. B. Amran: Arbor excelsa, foliis viridibus,
myricinis similibus, amaris, adstringentibus; corolla
nulla (exigua Desfont. I. p. 269.); fructus ramorum

nodis altissimis adnatus, cicerum forma, ex flavo fuscus, qui Junio mense colligitur. Dios. I. 118. Ibn Elchezar, **الجزار**: Radix cum vino acetove cocta hepatis dentiumque morbis confert; cineres tubercula sive condylomata exedunt. Alius (anonymus): Fructus hujus arboris vocatur **كنزمازك**, kizmazak, sive **عذبة**, Odhbat. Paulus, **بولس**: Galla (*κηλὶς*) est styptica, vomitum cruentum et haemorrhoides in potu assumpta et affusa cohibet. — Tamaricis gallae cum gallis quernis confunduntur. — Maserchuja, **ماسرجوية**: Virtus hujus fructus ad gallarum (**العفص**) vim accedit, magis autem adstringit. Mosih: ulcera carne putri et supercrescente vallata et dentes juvat; morphaeam albam tollit. Razes: alvum fluxusque sanguinolentos compingit dentesque firmat. Is. B. Soliman: Fructus aqua infusus utilis in morbo regio, chlorosi morsuque araneorum. Utilis eadem sorbitio phthiseos initio; postea lac vaccinum butyro liberatum propinatur cum mucilagine tragacanthae panisque albi juscule; robur addit stomacho, fluxiones ventris continuas sistit, menstrua pellit. Conficitur e fructu et saccharo syrupus, qui alvum aperit. Nonnulli Afri medici et ciniflones hodie tamaricis fructu utuntur ad crines componendas, qui ex finibus Numidiae et Segelmessa adfertur; gingivas roborat et rheuma arcet. Biaduc, **بيادوق**: Hujus baccae succedanea sunt galla et cortex granati. Sherif: Suffumigationes variolis conferunt. Prosp. Alpin. de pl. Aegypt. cap. 9.

18. **اثميد** Ithmid. **στίμμι**. Stibium.

Dioscorides (Aristoteles Hamb. **أرسططاليس** Recte. Itaque jam Aristoteles stibium memorat. Diosc. Spreng. II. p. 644. A Serapione vel Pythagoras allegatur): Hic

lapis continet plumbum ideoque argento adpositum illud frangit. Nascitur in Asiae finibus. Is. B. Amran: Nascitur Isfahanae. Diosc. V. 99. Galen. IX. 3. 29. Aristoteles, Maserchuja, Razes: oculis inspergitur atque illinitur hebetibus. Mohammed Ben Elhassan: occidit pediculos. Avic. I. 129. Abu Mans. p. 32.

19. أثوا αἰθρία. Mergus.

Ibn Cholchol, حلاج: Est avis notissima, in Andalusia quoque apud nos indigena. Dios. II. 50.

20. أثرار Athrar.

Abu hanifa: Est idem frutex, qui أنبربارس, Anbarbaris, Berberis, vocatur.

21. أحاص Ichas. κοκκύμηλον. Pruna.

Andalusii hunc fructum vocant bovis oculum (عين البقر). Is. B. Soliman: Prunorum duplex genus, nigrum et album. Vera pruna sunt nigra; alba vocantur شاهلوج, Shahaluch. Galen. VII. 10. 35. Diosc. I. 174. Is. B. Soliman: Pruna optima sunt carnosae, cuticula tenui inclusa, acidula. Razes: temperant ardores febriles bilisque morbos. Liber experientiarum: febribus biliosis conveniunt. Elchauz: Prunorum jusculum menstrua provocat. Liber agriculturae, كتاب فلاحة: Prunorum sylvestrium nucleis nimis adstringunt. Avic. p. 134. Abu Mans. p. 17.

22. أهداق المرضي Ahdak Elmardi.

Est Bihar, buphthalmum, et apud Syros vocatur عين أغلى. cf. bihar.

23. أحريض Ihrid.

Est secundum Abu Hanifam عصفور, Osfor, Carthamus tinctorius. Cf. osfor.

24. أخيون ἔχιον Echium.

Adpellant hanc plantam caput serpentis, quia ejus semina viperae capitis formam referunt. Diosc. IV. 27.

25. أخينس ἔχινος Echinus.

Ita legit Ibn Beithar cum codice graeco Alexandrino hujus plantae nomen exaratum, quae in vulgatis Dioscoridis libris ἔρινος, Erinus, audit. Male arbitratu Golius, interpretes Arabes χ pro ρ legisse. Diosc. IV. 29. Galen. VI. 5. 26.

26. أخرساج Achrasâch.

Liber agriculturae: Crescit haec arbor in calidis terris locisque desertis et sterilibus; virum altitudine exaequat; lignum molle et fragile veluti ficulneum; folia ficulneis similia, majora, sapore austera, tactu laevia. Arboris hujus virtus tunc demum cognoscitur, quum manditur atque os ventriculi corroborat. Ramis racemosi fructus insident albidis inclusi membranis; quae ubi deciderunt, racemis accolae vescuntur. Decoctio foliorum fructuumque dolores membrorum arthritide confectorum consopit.

27. أداد Adâd.

Nomen berbericum plantae, quae arabice أشخيص, Ishchis, Chamaeleon albus nuncupatur.

28. أدريس Idris.

Nomen berbericum plantae, quae graece θάψια, thapsia vocatur et ab Arabibus Occidentis درياس, dirjäs.

29. أذخیر Idschir. σχοῖρος. Schoenus.

Abu Hanifa: Radix profunda. Culmi breves. Male olet, junco, أسل, similis, effusior. Spicae arundinaceae. Nascitur in campis et regionibus petrosis. Is. B. Amran: Schoenus optimus Meccensis; Italicus atque Africanus deteriores. Diosc. I. 16. — ἐν Ναβαραία. Steph. Syr. أياطأ. Superscriptum أنطاليا Italia. Unde Ibn Beithar vertit, optimus Italicus. Plin. XXI. 18. Laudatissimus ex Nabataea. Gal. VIII. 18. 49. Mosih Damascenus: Calidus et siccus in secundo. Razes: Schoeni unguentum indurationes hepatis discutit. Avicenna: Dolores uterinos mitigat. Machhul: Potus caput gravat somnumque adlicit. Liber experientiarum: Urinam ciet, menses pellit atque inflationes omnium partium solvit potus atque illitus. Ego: Scito, Razem in Continente eumque sequentes alios multos medicos hunc schoenum confudisse propter similitudinem cum Schoeno الأجامی arundinaceo Galenumque in hoc errore allegasse auctorem. Doctissimus vero Galenus utrumque Schoenum luculenter distinguit. Schoeno enim nostro adjicit schoenum arundinaceum (VIII. 18. 50.), quem Arabes أسل juncum, Aegyptii سومان Summân, Afrique reliqui دنس Danes vocitant, ex quo strata, sportas cratesque texunt. Hujus schoeni species duplex, laevis et nodosa. Utraque est notissima, quas sub أسل persequar. Ergo cave, ne in eundem incidas errorem. Accuratius de hoc errore sum locutus in opere meo كتاب المنهاج (de los equivocos que hay sobre las plantas particulares. Amon.) Avic. I. p. 127. Abu Mans. p. 29.

30. أذريون Adsriun.

Is. B. Amran: Est species parthenii (أقحوان), flore luteo, alius speciei rubro. Ibn Chanañ, جناح: flore aurato, orbiculo discove nigro. Ibn Cholchol: Planta cubitalis, foliis digitum longis, lanuginosis, flore chamomillae simili. Elgafeki: Dicit auctor libri de agricultura, florem esse caeruleum, inodorum, cum sole se circumagere noctuque contrahi; a gravida manibus contrectatam hanc plantam foetum abigere; suffumigationes fugare mures et lacertas. Alius: Succus radicis dentium dolori est remedio et foeminis sterilitatis medicamentum. Avic. I. 129. أذريونة. de Sacy Chres. Arab. III. p. 458.

31. أذان الفار البستاني Adsân Elfâr Elbostâni.
ἐλξίνη Paris. mg. Male ἀλσίνη Diosc. IV. 87.
Sprengel. edit. II. 214. Myosota hortensis.

Dios. IV. 87. Sprengelius in librum secundum hoc caput transposuit, adversantibus interpretibus Arabibus, Stephano Syro et Beithare, atque Alexandrino graeco codice, qui ἀλσίνην inter ephemeron et parietariam libro quarto inserit. Galen. VI. 1. 25. — Avic. I. p. 134. Abum. p. 30.

32. أذان الفار البري Adsân Elfâr Elbarri.
Μυὸς ὠτίς. Myosotis sylvestris.

In Africa huic plantae nomen est عين الهدهد Ain Elhudhud, oculus upupae. Diosc. II. 214. μυὸς ὠτα ἑτερα. Gal. VII. 12. 27.

33. أذان الفار آخر برى *Myosotis sylvestris*
altera. *αναγαλλίς* Paris. mg. (?)

Elgafeki: Arbustum, quod in terris sabulosis nascitur, ramis humi diffusis, foliolis myosotae hortensi similibus. Totius plantae succus Venerem stimulat fatigatam jamque senio marcentes ad coitum excitat. Crescit prope Cahiram et Alexandriam.

34. أذان الفار آخر *Myosotis alia.*

Razes in Euporistis (في كتاب على من لم يبحضه طيب): Herba similis tithymalo, البينوع, foliis myosotidi similibus, lanugine alba obductis. Alius: Foliorum decoctio cum salsamentis lumbricos ejicit.

35. أذان الارنب *Adsân Elarnab. Aures*
leporis. Cynoglossum Gol.

Elgafeki: In Berberia nominatur أذان الشاة *Aures ovis sive أذان الغزال Aures dorcadis.* Flores coerulei aut albidi, similes lino; radix similis helleboro, خربق, externa parte nigra, interna alba. Decoctio pulmoni convenit. Altera est species minor floribus purpureis.

36. أذان الفيل *Adsân Elfil. Aures elephanti.*
Colocasia. Arum.

Dicunt, esse hanc plantam قلقاس *colcâs, colocasiam* (Prosp. Alp. de pl. Aegypt. c. 33.) sive fabam Aegyptiam لوف القبطى, quas conferas.

37. أذان الجدى Adsân Elchadi. Aures haedi.
Plantago.

Damasci atque in ejus vicinia vocatur لسان الحمل lingua arietis, quam adeas.

38. أذان العنبر? Hamb.? Num العنبر,
Aures caprae sit scribendum?

Est fistula pastoris منمار الراعى ex medica-
mentis simplicibus Sherifi.

39.	أذان القسيس
Aures presbyteri.	} Κοτυλη-
δών.
	أذان القاضي
Aures judicis.	

In Andalusia hoc nomen indunt herbae, quae
graece vocatur cotyledon.

40. أذان الدب Adsân Eldobb. Aures ursi.
Verbascum.

Est herba, quam Graeci φλόμον appellant atque
est البواسير Elbavâsir, quasi herba haemorrhoi-
dica. (Gol.)

41. أذان الحيوانات Adsân Elhaivânât. Au-
res animalium.

Razes in Continente: Difficiles sunt concoctu
propter tenuitatem et siccitatem.

42. أرز Aroz. Oryza. arróz. Hispan.

Diosc. II. 127. Galen. VIII. 15. 16. Ibn Ma-
sujâ: Nutribilior milio, tritico atque hordeo. Cocta

cum lacte, amygdalis dulcibus et saccharo magis adhuc alit. [Haec consuetudo etiam hodie apud Hispanos obtinet eique summopere indulsi, quum per tres fere menses Escorialensi fruerer solitudine libris heluans manuscriptis.] Coquitur quoque cum aqua et oleo amygdalino. Quem victum si minus appetat aegrotus, carthami substituas medullam. Mâ-serchujâ: ulceribus urethrae conducit. Send-hashâr, سندھشار: semen auget. Masuja: Indi optimum alimentum habent oryzam cum lacte vaccino coctam. Mosih: Aptius coquitur cum lacte caprino quam ovillo et vaccino. Honein, حنين: Minus nutrit tritico alvumque sistunt rubrae glumae. Is. B. Soliman: Decoctio ulcera cutemque abstergit. — Avic. I. p. 138. Abum. p. 16.

43. أراقوا ἄρακος. Cracca.

Galenus (de aliment. facult. I. 27.): Sunt semina rotunda duraque, quae in lente nascuntur. Liber de agricultura: Nascitur inter lentes herba, quae habitu ac siliqua lenti simillima; siliquae semina nigra insunt et rotunda, quae contusa cum aceto sexque horas in sole posita duros emolliunt tumores.

44. أرقطيون ἄρκτηιον. Arctium.

Diosc. IV. 104. Galen. VI. 1. 58.

45. أرقطيون آخر ἄρκτηιον Dios. edit. ἄρκτηιον
Cod. Alex. graec. Personata.

Diosc. IV. 105. Galen. VI. 1. 59.

46. أرمāk Armāk. —

Juhannâ Ben Masuja: Medicamentum (cortex) Indicum caryophyllorum (قرنفل) odore. Elbasri

(Basrensis): Lignum cinnamomo (قرفة) simile, bene olens, quod ex Arabia felici adfertur. Eltabari: Eadem habet. Razes: Oris morbis utile. — Avic. I. p. 135. Abum. p. 32.

47. ارتدبريد Hamb. اربريد Avic.
I. 138. Gigg) Eridberid. Pers. Gol.

Medicamentum Persicum, quod ex Sechestana (سجستان) adfertur et caepae scissae formam refert, haemorrhoidi utile. Elbalsi (البالسي): Coc- tum menstrua suppressa violenter pellit.

Elgafeki eandem hanc plantam esse asserit cum دلبوب, دلبوس Hamb. Neutrum cujusquam est significatus. Unde hariolor, esse legendum دلبوث dalabuth, quod Giggaeus et Freytag secundum Camusium herbam aliquam interpretantur, secundum Beitharem tamen sub hac voce est Iris sylvestris, ξυρίς. Diosc. IV. 22.

48. ارمين Hamb.) ὄρμινον. Hor-
minum.

Diosc. III. 135. Ibn Cholchol: Est planta, quam vocant قلق kilkil (planta, cui granum ni- grum, suaveolens, durissimum Cam.). — Quod vix probabile sibi videri Beithar existimat; Kilkil enim esse arborem Mesopotamiae. — Serap. de simpl. me- dic. c. 225. granum culcul.

49. ارحيقنة Arhikanat.

Abulabbas Elnabâti: Inter coriarios notum est ارحيقن, quod ipsis adfertur ex Occidentis

urbe Baga (بجاية); melius, quod circa Satifam (سطيف) nascitur. Sanat hydropes et icterum coctum cum oleo et melle; sapor ejus acer sicut radicis cardui edulis (حشوف alcachofa Hisp.). Tota planta similis est pino, latioribus tantum foliis, trunco humili, cujus summitati capitula aliquot rotunda inhaerent, in quibus flores lutei, croco similes. Elsherif: Plane eadem dicit atque inflammatis partibus imponit pulvem ex eo et farina compositam.

50. أراك Arbor quaedam spinosa.

Abu Hanifa: Arbor punicae forma similis, quae provenit in montibus et vallibus Arabiae Petraeae, bene olens, racemifera, baccis ciceris magnitudine, dulcibus, nigris, quae uvarum instar veniunt. Arâk et ipsae vocantur baccae, quarum peculiare est nomen برير berir. Radice ramisque dentes fricant. Ibn Redvân (رضوان): Baccae stomachum roborant alvumque sistunt. Ibn Cholchol: Urinam cient et vesicam purgant.

51. ارتكان Artékân. ὤχρα. ἀόχρα Par.
mg. Ochra.

Vocatur hic lapis et أرتكن et Graece اجرا ὤχρα. Ibn Elchazâr: Sunt lapilli flavi rufique;usti evadunt rubri. Diosc. V. 108.

52. أرغاموني 'Αργεμώνη. Argemone.
Diosc. II. 208. Galen. VI. 1. 54.

53. أرجوان Archavân. (Syringa persica? Gol.)
Elnacasi (التبقاى Escur. نقاسى Hamb.) in

libro suo de praestantia lignorum (فضل الحطاب) dicit, Archavân esse vocabulum arabicum, radicem vero persice appellari أرغوان Argavân. Arbor Persica floribus balaustiorum colore; unde Arabes Archavân omnia ea dicunt, quae ejusdem sunt ruboris; frequentissima in vicinia Ispahanae, floribus pulcherrimis, inodoris, dulcibus, quibus vescantur. Cineribus feminae fūco utuntur. Radicis cortex vomitum ciet. Frequens haec arbor esse dicitur in paludibus Fârikinis فاريقين vineisque montium Cordubensium.

54. أرنب بری *Λαγὼς χερσαῖος*. *Lepus terrestris*.

Diosc. II. 21. Elgafeki: Caro leporis assata convulsiones solvit; totum animal combustum atque in pulverem redactum renum calculos comminuit. Alius: Jusculum arthriticis aptum balneum atque enuresi medetur. Galen. de aliment. III. Razes de simpl. c. 9. — Galen. de simpl. XI. 7. Avic. I. p. 135.

55. أرنب بحري *Λαγὼς θαλάσσιος*. *Lepus marinus*. *Aplysia depilans*.

Avic I. p. 135. Diosc. II. 20. Galen. XI. Diosc. de venen. c. 30.

56. أرجان Archân. *Oleaster spinosus* Mauritaniae. *Elaeodendron Argan*.

Nomen berbericum. Arbor Mauritaniae spinosa, fructu amygdalae simili, unde vocatur Amygdalus berberica (لوز البربرية), quam conferas. — Hoest Nachrichten von Marókos p. 304.

„Argan, **أركان**, ist eine Art von Oliven, woraus die Mauren das Oel pressen, welches sie selbst essen, oder auch nach Europa verkaufen, woselbst es bloss in Manufacturen oder Fabriken verbraucht wird. Die Mauren verstehen es solchergestalt auszubrennen, dass es geniessbar, insonderheit zu gebratenen Fischen ist. Die Frucht gleicht grossen Oliven, mit einem grossen stein inwendig. Der Baum sieht wie ein Dornbusch aus, und ist Cassia nicht unaehnlich; öfters wird er ziemlich gross und alsdann zu Bauholz gebraucht. Man findet ihn überall in den Wäldern, besonders von der Stadt Marókos ab und nach Südwesten zu. Ein jeder kann sich davon benutzen. Olivenbäume habe ich nicht wild gesehen.“ — *Archan in regni Maroccani partibus australibus frequentissima esse mihi dicebatur a Schousboe, Danemarkiae anno 1830 consuli Mauritánico, qui in horto suo extra muros Tingitanos sito hanc arborem diu coluerat; Tingitana enim provincia utilissima hac arbore caret. In horto Suecici consulis Tingitani, equitis illustrissimi de Ehrenhoff, apud quem Tandchae per mensem Octobr. 1830 liberalissime exceptus fui, plantis Africanis aliisque omnis generis ditissimo hanc arborem videre parum recte nunc memini. Schousboe Beobachtungen über das Gewächsreich in Marocco p. 89. et sqq.*

57. **أرسطلوخيا**. *Aristolochia.*

Cf. **زراوند** *zerävend.*

58. **أرطاماسيا**. *Artemisia.*

Cf. **برنجاسف** *berenchâsef.*

59. اربیان Irbian. Bupthalmum.

Elbakri, البكري: Aegyptii et Damasceni hoc nomen chamomillae speciei tribuunt, quae apud Syros **أزدرخت** (juncus) et graece **بكيامن** (bupthalmum?) audit. Planta est aromatica. Cf. بهار. Gol. Lex. p. 64.

60. آزادريخت Azadiracht. Melia Azedarach.

Ibn Samhun, سمكون: Perniciosum est venenum, quod celerrime interimit; est vero etiam medicamentum. Ahmed Ben Abi Chaled, خالد: Arbor ramosissima fructu racemoso mespilis aroniis (زغور) haud dissimili, qui syncopen et vomitum facit. Maserchaja: Semina avellandarum magnitudine interimunt. Feminae iis utuntur ad capillos reddendos longiores. Razes de simpl. c. 28. — Avic. I. p. 132. آزادريخت Abu Mans. p. 33.

61. ازرو (ازرود Hamb.) Asrur.

Nomen Berbericum in Africaloti herbae (حندقوفا hendakuka), quam videas.

62. اسارون ἄσαρον. Asarum.

Diosc. I. 9. Galen. VI. 1. 63. Elsherif: Cum melle semen auget. Machhul: Omnes, qui in domo sunt, scorpiones enecat. Liber experientiarum: Urinam ciet et calculos renum conterit. Ibn Samhun: Est etiam in Andalusia indigena planta. Elgafeki: Asarum Andalusium non est genuinum, quamvis sit haud dissimile. Asarum

genuinum nascitur in Graecia. Sunt autem duae aliae species asari in Andalusia, quae ad genus aristolochiae (زراوند) pertinent, quarum altera viperarum morsui medetur, altera haud multum distat virtute sua a genuino asaro. Diosc. V. 68. de vino asarite. Succedaneum asari est وچ vach, acorum. — Avic. I. p. 127. Abum. p. 26.

63. اسطوخودوس στοιχός. Stoechas.

Elchazâr: Arabice appellatur ضرم et significat „cohibens spiritus“ (ممسك الارواح) Diosc. III. 28. Gal. VIII. 18. 39. Oribasius, أريباسوس: Cum melicrato eos juvat, quibus cerebrum est commotum. Diosc. V. 52. de stoechadite. Avic. I. 130. Abum. p. 25.

64. اسفناج (اسفناخ Pers. Hamb.) Spinachium.

Liber de agricultura: Planta notissima, spithamam alta, foliis lanuginosis; alvum inflat. Speciei sylvestris folia minora. Avicenna: Morbis pectoris anginisque conducit. Razes: Atriplice melius nutrimentum. — Ninivitae in Babylonia hyeme atque aestate spinachium colunt, quum saepissime anginis pulmonumque morbis laborent. — Avic. I. p. 136. Abum. p. 17. Sprengel. hist. rei herb. p. 270.

65. اسطر اطيقيوس ἀστὴρ ἀττικός. Aster atticus.

Ibn Vâfed, وafd, Idicit, esse eryngium (قرصنة kersaannet); in quo fallitur. Diosc. IV. 118. Gal. VI. 1. 69. — Avic. I. p. 137. اطر اطيقيوس.

66. **أسل** Asal. *σχοῖνος ἐλεία*. Juncus.

Ex eo plectuntur storeae istique errant, qui cum schoeno (Nr. 29.) juncum confundunt. Abu Hanifa: Est kaulân (كولان), papyrus herba, scapis tenuibus, sine foliis, laevibus; in aqua radices agit. Adhibetur ad funes plectendos atque in Babylonia et Chaldaea ad cribra texenda. Diosc. IV. 52. Gal. VIII. 18. 50.

67. **أسقليباس** *ἀσκληπιάς*. Asclepias.

Honein in operibus suis hanc plantam dicit esse connâbara (قنابري), genus oleris sylvestris, spinosi, hyemalis. Sed fallitur. Namque illa planta vulgatissima est apud Damascum ac viribus penitus discrepat ab ea, de qua nunc est sermo. Diosc. III. 96. Galen. VI. 1. 64.

68. **أسليخ** Asolaich. *πελεξῖνος*. Paris. mg. (ἡδύσαρον?)

Abu Hanifa: Herba foliosa, caulibus longis, flaventibus, quae in sabulosis provenit, rutae sylvestri similis. Elgafeki: est ليروت (lairut?) tinctorum; cum aqua cocta vulnera juvat. Latine vocatur zaniel (زنيال).

69. **أسطراغالس** *ἀστράγαλος*. Astragalus.

In Andalusia ab herbariis aliisque vocatur محلب العقاب الأبيض. Diosc. IV. 62. Gal. VI. 1. 68.

70. **أس** As. *μυρσίνη ἡμερος*. Myrtus hortensis.

Abu Hanifa: Frequens in campis Arabiae, semper virens, arboris altitudine, floribus albis odo-

ris, fructu nigro, leviter dulci, amaro, qui قنطس,
kontos, audit. Diosc. I. 155. Galen. VII. 12. 31.
ubi etiam loquitur de mantirabo (منطيرابون, man-
tidabon Serap. c. 92. μυρτιδαρον Dios. I. 156. μυρτιάς
Gal. loc. cit.). Masuja et Is. B. Amran: Fluxum
sanguinis ex matrice retinet. Avicenna: Syrupus
tussi confert. Razes: Annulus ex ligno myrteo
viridi circumpositus digito auriculari dolores muscu-
lorum compescit. Diosc. V. 36. de vino myrtite. —
Avic. I. p. 126. Abum. p. 21.

71. *Μυρσίνη ἄγρια*. Myrtus sylve-
stris. Ruscus.

Apud Damascenos adpellatur بقفس (بقس
conjicio. buxus.) atque in Andalusia Chaizorân
(خيزران). Diosc. IV. 144.

72. *Eshafân*. (Hamb. أسحق) اسحقان.

Abu Hanifa: Herba, quae in modum restium
humi diffusa serpit, foliis colocynthidi (حنظل)
similibus, minoribus. Sanat coxendicis dolorem.

73. *Αἶθος ἄσσιος*. Asius lapis.

Veteres medici Cahirenses hunc lapidem vocant
dactylum Sinensem (بلح الصين) medicique Afri
bârud (بارود). Diosc. V. 141. Galen. IX. 2. 9.
Ego: Ejus utilitatem sum expertus in gingivarum
haemorrhagia.

74. *Isfidâch*. ψιμύθιον. Cerussa.

Diosc. V. 103. Gal. IX. 3. 39. Mosih: Fri-
gida in secundo gradu. Aristoteles: Equorum leu-

Unable to display this page

reperi prope Kafâfât (كفافة) peregrinabundus in
via urbis Elanae (أيلة Ailat). Foliis, flore et fructu,
qui avellanae est magnitudine, laurum refert. Resi-
nam emittit, quam Arabes Shurat (شورة) vocant,
contra dentium dolores commendatam. Plerumque in
ipsa aqua haec arbor agit radices.

78. أسرب Usrub. Pers. Plumbum.

Cf. رصاص.

79. أسفست Isfast. Pers. Medicago.

Cf. Fassa (فصة) et Fasfassa (فصفصة) et
Rathat (رطبة). Diosc. II. 176. — Bocchar. Hie-
roz. I. p. 301.

80. أسد Asad. Leo.

Thabet Ben Corra (ثابت بن قرّة): Adeps
leoninus est unguentum praestantissimum conjugum,
quia Venerem stimulat. Inungito costas, ventrem,
inguina, penem, anum. Abenzohar: Leo fugit
mulierem, cui menstrua fluunt, etiamsi sit famelicus.
Crocodilus illico moritur, simulac leonis rugitum
audivit etc.

81. أسد العدى Asad Eladas. Leo cicerum.

Cuscuta?

Perimit sive suffocat legumina. Est Orobanche
Diosc. II. 171.

82. أسد الأرض Asad Elardh. Leo terrae sive humilis. Chamaeleon.

Sunt, qui مازريون (Mezereum, Chamelaeam) esse perhibeant. At errant isti. Est enim leo terrae hirbaa (حرباء) i. e. Chamaeleon animal. Error ortus est ex prava literarum scriptura mancaque distinctione. Etenim chamelaea est خاملا et Chamaeleon خاملاون. Alii affirmant, esse eam plantam, cui apud Graecos Chamaeleoni albo (أشخيص) Ishchis) nomen est, quem adeas.

83. أشجارا Ishachârat.

Apud Graecos appellatur ἐρύσιμον (أروسيمون Erysimum.). Eltamimi, التميمي: Folia cocta cum oleo et sale Damasci comeduntur.

84. أشق Oshak. 'Αμμωνιαζόν. Gummi Ammoniacum.

Synonyma sunt لئراق الذهب et وشق et أشق (Chrysocolla). Immerito vocatur Gummi Tarsense (صبرثوث). Diosc. III. 88. Galen. VI. 1. 37. Hobaiish: Carnem putrem exedit, tumores duros emollit, purgat et leucomata oculorum sanat. Mâserchujâ; Lumbricos enecat. Avicenna I. p. 130. — Abum. p. 35.

85. أشترغار Ushtorgâr. P. Spina cameli. μαγύδαρις ἐτέρα.

Nomen Persicum, quod Arabes transferunt

شوك الجهمال. Appellatur et أنجدان Enchudân.

Diosc. III. 94. Ibn Abdun, عبدون: Est radix plantae, quae in Chorasana nascitur et aliorum aromatum instar cum carne coquitur. Virtus eadem cum

أنجدان. Avic. I. p. 130.

86. أشنة Ushnat. βρύον. Muscus arborum.

Aliud nomen est شبيبة العاجوز Shaibat Elachuz, canities aniculae. Diosc. I. 20. Gal. VI. 2. 19. Ibn Samhun: Musci vires differunt secundum arbores, quibus innascuntur. Mosih Damascenus: Decoctio cuti robur addit. Abdalla Ben Saleh, صالح: Musco puellae utuntur pro odoramento propter suavitatem odoris. Ahmed Ben Ibrahim: Infusus cum vino rubro stomachum roborat. Avic. I. p. 128. Abum. p. 28.

87. أشخيص Ishchis. Χαμαιλέον λευκός. 'Ιξία. Chamaeleon albus.

Nomina ejus Andalusia شوكة العلك et شوكراس, berbericum أداد. Diosc. III. 8. Galen. VIII. 22. 6.

88. اشنان Ushnân. Herba Alkali ejusque cineres.

Abu Hanifa: Plurimae sunt hujus herbae species. Nostra illa est, quam ad lintea abluenda adhibent. Elbakri: Est planta sine foliis, caulibus gracilibus, nodosis, succulentis. Lignum uritur.

89. اشنان داود Ushnân dâved.

Est Zufa jabs (زوفا يابس), Hyssopus.

90. اشراس Ishrâs.

Persice Serish (سریش). Est glutinis sutorii genus praestantissimum, quod conficitur ex radicibus herbae, quam plerique cum asphodelo (خنثی Chantha) confundunt. Sed illius folia latiora sunt et ad figuram rotundam magis vergunt; caulis longior, qui florem album fert nonnullo rubore tinctum. Fructus inde provenit rotundus, qui acrimoniam habet cum austeritate conjunctam. Radix longior et durior quam asphodeli et rubrior, quae aquae injecta viscosum reddit humorem. In frigidis locis Syriae et Mesopotamiae nascitur, siccataeque radices mola in farinam conteri solent et exportari. Abulabbas elnabati: Herba in Asia notissima, quae e Chorasana advehitur. Radix, asphodeli radici similis, molitur farinâque utuntur bibliopecti ad chartas glutinandas. Radicis enim farina cum aqua manibus trita vel tabulas conglutinat.

91. اشقون Hamb. (اصفون Matrit.) Ashkun. 'Ισόπυρον. Isopyrum.

Diosc. IV. 119. Gal. VI. 9. 7.

92. أصابع صفر Asâbia Sufr. Digiti citrini.

Elgafeki: Herbarii Andalusii hanc plantam nominant manum Ishatae (عيشة) et manum Mariae. Ramos habet longos et tenues, flores purpureos; radix forma manum infantis refert. Provenit

in littoribus arenosis. Elmachusi, ماجوسي:
morsui animalium venenosorum convenit. Pytha-
goras, بذیغورس: Succedaneum proponit compo-
situm. — Avic. I. p. 131. Abum. p. 30.

93. أصابع فرعون Digiti Pharaonis. Coral-
lium?

Mutati in lapidem adferuntur e mari Meccensi,
digitali longitudine. Conveniunt recentibus vulneribus.

94. أصابع هرمس Digiti Hermae. Hermo-
dactyli.

Sunt hermodactyli سورنجان, Sureenchân, sive
(ش. شنبلیله Beith. in lit. شنبلیله) ubi vide. —
Avic. I. p. 138.

95. (Hamb.) أصابع العذاري

Sunt racemi, fructibus glandium magnitudine,
qui in nonnullis Andalusiae partibus uvae bovillae
vocantur.

96. (Hamb.) أصابع الفتیات

Abu Hanifa: Est herba bene olens فرنج مشك,
Ocimum caryophyllatum, quod vide.

97. Asaf. Capparis sive ejus radix.

Cf. كبر, Kabar.

98. Istoffin. σταφυλίνος. Pastinaca.

Cf. جزر Chasar.

99. Istorak. στύραξ. Styrax.

Cf. میعة یابسة Miat jabisat. — Avic. I. p. 129.

100. اضرأس الكلب Adsrâs Elkalb. Dens
canis.

Est بسبانج, Besbânech, polypodium, quod vide.

101. أطرمالة Atarmâlat.

Elgafeki: Planta altitudine hominis, foliis
cannabinis (شهدانج, Shahdânech), sed breviori-
bus, spicata, fructu avellanae simili, flore luteo. To-
tius plantae superficies succum exstillat viscosum,
melligenum. Semina ad collyria contra psorophthal-
miam adhibentur.

102. أطرية Atrit.

Avicenna: Est genus decoctionis, factum ex
azymo, quod cum carne et sine carne coquitur etc.
Avic. I. p. 139.

103. أطباء الكلب Atbâ Elkab. Ubra canis.

Est سبستان, Sebestan. Cordia Sebestana.
Spreng. hist. rei herb. p. 215.

104. أطا Atâ. 'Ιτέα. Salix.

Cf. غرب Gareb. — Avic. I. p. 138.

105. أطماط Atmât. Avellana Indica.

Nabathaeis رته Retta, Indis فارج Fârech,
Arabibus بندق هندی bunduk Hindi adpellatur,
ubi videas. — Avic. I. p. 138.

106. اظفار الطيب Atsfâr Eltib. "Ὀνυχες.
Ungues odorati. Strombus lentiginosus.
(Blatta Byzantina.)

Hali Ben Ahmed: Est res aliqua aromatica, nigra, unguibus similis. Ibn Redvân: Animalculum multigenere, cujus species aliquot in mari Arabico, aliae in mari Bassorensi, aliae in insulis Persicis et in Aegypto. Diosc. II. 10. — Avic. I. p. 128. Abum. p. 31.

107. أعين السراطين Oculi (lapides) cancrorum.

Cf. سناجسبوية, Sanchasbujat, grana quaedam arboris nigra.

108. أغيرطن (أغيرطن) 'Αγήρατον. Ageratum.
Diosc. IV. 59. Galen. VI. 1. 6.

109. أغنس "Αγνος. Vitex.

Cf. بناجكشت, Benchakesht.

110. أغيرس Αίγειρος. Populus graeca sive nigra.

Cf. حور رومی, Haur Rumi.

111. أغرسطس "Αγρωστις. Agrostis.

Cf. نجم thil, Nachm et thil.

112. أغالوخن (أغالوخي sive أغالوخي Matr.)
'Αγάλλοχον. Agallochum. Lignum Aloes.

Cf. عود. — Vocatur et lignum Indicum et lignum suffitus (بخور). — Avic. I. p. 129.

113. أغليقى *Glēvzos*. Vinum coctum.

Persice میبختج, Maibachtech.

114. أفیتمون *'Epithymon*. Epithymum.

Sunt, qui hoc vocabulum graecum et qui syriacum habeant. Diosc. IV. 176. Gal. VI. 5. 14. Abu Choraich Elráheb, خریج الراهب: Optimum est rubidum et bene olens, quod ex insula adfertur Cretensi (أقريطس). Hobaish: Biliosis et melancholicis humoribus opponitur. Elsherif: Confer spasmis. Elgafeki: Lumbricos quinque vel decem drachmae ejiciunt. Paulus: Alia est epithymi species, quae eodem modo purgat thymbraeque circumvolvitur. *ἐπίθυμνον*. Ego: Epithymum, quod olim atque hodieque adhibent medici, e Creta advehitur. Etc. — Avic I. p. 130. Abum. p. 24.

115. أفستین *'Asínthion*. Absinthium
(خشرق Arab.)

Elsherif: Planta lanuginosa, altitudine propemodum arborea, foliis albidis, flore parthenio simillimo, minore, albido, orbiculo luteo. Abu Obaid Elbakri: Planta foliis cineraceis, flore luteo, altitudine arborea. Ego: Haec species, quam Elbakri descripsit, Cahirae cognita est nomine دسیسة, dasisat, frequentissima; certiorque sum factus, Thebaidos incolas potionem hujus plantae habere remedium probatissimum ad morsus scorpionum. Diosc. III. 23. Abu Choraich: In plurimis reperitur regionibus: plerumque adfertur ex Persia et monte لکام Lakkâm. Absinthium Syriacum opti-

mum est. Gal. VI. 1. 75. Ruphus, **روفس**: Absinthium calefacit, levat, solvit, exsiccatur caput, visum acuit, colorem faciei meliorem reddit lotiumque optime tingit. Sed multi absinthii usui adversantur. Hobaish: Potio biliosis convenit humoribus. Machhul: Haemorrhoides palpebrasque induratas curat. Ahmed Ben Abi Chaled: Galenus in libro suo ad Glauconem asserit, absinthium alvum adstringere et laxare. Ibn Samhun: Nunquam Galenus ea, quae Chaled ipsum facit dicentem, est effatus. Liber experientiarum: Stomacho vires addit ciborumque adpetentiam adauget. Elsherif: Oleo junctum amygdalino morbis aurium confert. Diosc. V. 49. de vino absinthite. — Avic. I. p. 125. Abum. p. 24.

116. **أفيقطينس** 'Επιπακτίς. Epipactis.

Diosc. IV. 107. Elgafeki: Refert Costā Ben Lucas, esse herbulam foliis rutae similibus, pilosis, intubaceis, tres digitos longis, seminibus atriplicis (**سرمق**, sarmak) nigris, raro albis. Bibitur contra venena letalia. Efficacior radix. Crescit in locis humidis.

117. **أفيقوون** 'Υπήκοον. Hypecoum.

Diosc. IV. 68. Gal. VIII. 20. 6. Elsherif: Consopit dolores.

118. **أفيون** Opium.

Est lac sive succus papaveris nigri. Eltamimi: Genuinum quidem opium neque in Occidente neque in Oriente gignitur; indigena Aegypti et imprimis Thebaidos prope Asiut (**أسيوت**). Diosc. IV. 65.

Avic. I. p. 133. Chavâs Ben Mohraris (خواص
(مهرايس): Opium aceto junctum si asini naso
illinitur, oculis lachrymantibus rudit. Alius: Suc-
cedaneum est semen hyoscyami. — Abum. p. 36.

119. افيميدون 'Επιμήδιον. Epimedium.

Diosc. IV. 19. Gal. VI. 5. 15.

120. افیوس "Απιος. Apium.

Diosc. IV. 174. — Sunt, qui hanc plantam
(فجل بری) et raphanum sylvestrem (اشخاص)
adpellent.

121. افشرج Afsharach.

Succus expressus ex plantis, praesertim fructi-
bus et vinum, quod ex ejusmodi succis expressis
conficitur, velut pyrorum, pomorum, aliorum fructuum
atque herbarum, quae suis quaeque locis memora-
buntur.

122. أفعی Afa. Vipera.

Gal. XI. 1. 1. — Elephantiasi viperarum carnes
conferre, tradit Beithar historiis aliquot adjectis notae
isti Galeni narratiunculae de viro elephanti obnoxio
sanato potu vini, in quo vipera erat submersa, inter
quas haec est: Similis elephantis sanatio successit
in agro Murciano haud procul a patria mea. La-
boraverat enim vir quidam eodem morbo balneoque
uti volebat. Qui quum puellam pulcherrimam habe-
ret concubinam, cui res suas commiserat, eam se-
cum ad balneum duxit. Habitabant non ita procul
a balneo in loco arido, viperis pleno, quarum una

in sítulam apertam inciderat ibique erat mortua. Puella autem, optimo hoc modo se ab hero suo liberari posse rata, quum haud deessent, qui ipsam amarent, hero aquam illam epotandam propinat; itaque sanitatem praeter opinionem recuperat. Diosc. II. 18.

123. اقحوان Ukhuvân. Parthenium. Matricaria.

Quam plantam Arabes matricariam, Aegyptii nominant كشكاش, Andalusii شجرة الكافور, plantam camphoratam, Ninivitae كافور. Duae sunt species, altera montana in frigidis montibus, hortensis altera. Diosc. III. 145. παρθένιον. Gal. VI. ἀμάρανον. Razes: Parthenii odor inducit somnum. Elbasri: Decoctio urinam pellit. Mosih Damascenus: Viscidos corrigit humores. Elshe-rif: Unguentum Venerem stimulat.

124. اقنثيون 'Αζάνθιον. Acanthium.

Dumi genus in vallibus Andalusii vocatum رأس الشيخ caput senis. Radix calida, adstringens. Diosc. III. 16. Gal. VI. 1. 15.

125. اقتياقنتس 'Οξύακανθος. Oxyacantha.

Vocabulum graecum significat spinam acutam. Herbarii Andalusii hanc arborem حرموك (خبر بوك Matrit.) adpellant. Diosc. I. 122. Gal. VIII. 15. 11.

126. اقطى 'Ακτὴ. Sambucus.

Aliud hujus arboris nomen خمان Chamân

Persice سبوقة Sabbucat, Sambucus; tenera arbor نذقة.

Ibn Samhun: Razes in libro Kafi (خاوى) كافى
dicit, sambucum esse remedium indicum speciesque
duas esse cognitās شل et بل earumque vires esse
resolventes. Diosc. IV. 171. Gal. VI. 1. 21.

127. اقنتا اريبيقى *Azardā āraβizē*. Spina
arabica.

Cf. شوكة عربية.

128. اقنتا لوقى *Azardā leuzē*. Spina alba.

Ita graece vocatur, arabice باذاورد bādsāverd.

129. اقطن (اقطين Hamb.) Actin. Mungo.
Lusit.

Genus leguminis, foliis phaseoli, baccis viridi-
bus, quae paulo minores pisis. Cf. ماش mash.

130. اكليل الملك Iklil Elmalek. Corona re-
gia. Melilotus.

Is. B. Amrān: Herba foliosa, foliis viridibus,
tenera, ramis subtilibus, flore luteo, seminibus par-
vis, rotundis, sinapi haud disparibus. Elgafeki:
Multae meliloti sunt species; illa autem optima,
quam Amrān describit. Alia species vocatur Car-
buliat (قربولية), foliis plantaginis (لسان الحمل).
Alii vero affirmant, melilotum Alexandrinum esse
bene olentem ejusque folia porro (قرط) similia:
odorem ficus edere, leniter aromaticum, florem esse
luteum. Ego: Mea quidem aetate Alexandriae haec

species erat incognita; — Cahirae vero et Damasci eam habent cognitam; — locoque meliloti habent plantam, quae fructus cornibus bubulis fert s'miles. Diosc. III. 41. Galen. VII. 12. 8. Bedigoras: Meliloti succedaneum matricaria. Sofaien Andalusius: Tumoribus hepatis splenisque convenit. — Avic. I. p. 124.

131. اكليل الجبل Iklil Elchabel. Corona montana. Ros marinus.

Vulgaris planta Andalusiae, qua furnos calefaciunt, in montibus locisque asperis; Alexandriae colitur in hortis herbisque accensetur aromaticis; Cahirae opinantur, esse carum sive careum (قرمانا), in quo errant. Namque carum semen est et ros marinus herba. Et Elsherif quidem rorem marinum pro libanotide Dioscoridis (III. 79.) perperam habet. Galenus enim et Dioscorides roris marini plane nullam injiciunt mentionem. Elgafeki: Frutex ligno duro, floribus subcoeruleis sive albidis, foliis amaris adstringentibus, fructu duro nigris seminibus pleno. Urinam mensesque ciet; hydropi confert. Venatores et piscatores, posteaquam praedam exenteraverunt, rore marino ventrem infarciunt, ne vermiculi in nascantur.

132. اکتامکت Iktamakt. Aetites.

Minhâch: Sunt hujus lapidis species diversae, unde modo حجر الولادة lapis parturientis, modo حجر العقاب lapis aquilae vocatur. Aristoteles: Venit ex India; in hoc lapide alius lapillus movetur, quando agitatur, quem Graeci aetiten nominant; quod lapidem significat, qui suppositus partum pro-

movet. Masuja vires ei tribuit paeoniae. Elgafeki: Dicit Kosufrates (كسوفراطس), hujus lapidis, quem Graeci aetiten vocant, quattuor esse species: primam inveniri in Arabia felici, gallae similem, nigram; secundam in Cypro, lapillo sive nucleo majore Arabico, molliore, arena saepius admixta; tertiam in Armenia (لويينة), parvam, colore arenaceo, lapillo molli, albo, facile fragili; quartam in agro Antiocheno, albam, rotundam; aquilas hunc lapidem in nidum gestare ad partum promovendum atque inde derivari nomen. Elsherif: Dextra qui hunc lapidem tenent, invicti e pugna egrediuntur. — Avic. I. p. 136. Abumans. p. 31. Diosc. V. 160.

133. أكر البحر Okr Elbahr. Pilae marinae.

Abulabbas Elnabâti: Est corpus lanuginosum, quod in profundo mari nascitur, foliis asphodeli, mitibus, longis, radice cyperi. Corporis massa rotunda, ad radicem nigra, pomorum aurantii magnitudine. Ejicitur e mari procellis agitato. Radix usta pulveri dentifricio adhibetur.

134. إكمودان Ikmubarân. Verbena.
(أكمودان Hamb.)

Cf. رعى الحمام pastus columbinus. περιστερεών.

135. إكرار Ikrar. Heliotropium.

Abul. Elnabâti: Haec planta fructu destituta vocatur طرنشولی, tornasol (Hisp.), fructifera

نيوم. Ego: Apud Syros vocatur صامر يوما, quod vocabulum videas.

136. أكل نفسه Akil nafsih. Exesor sui ipsius. Euphorbium.

Cf. الغرييون.

137. البج (النجم Matrit. النجم Hamb.) Elbach.

Ibn Redvan: Radices albae, punctis nigris distinctae, quae ex India adferuntur. Vocantur et دوا الشرى remedium¹⁾ epinyctidum. Medentur tertianis. — Amon in versione Hispanica pro لبخة Persea habet. cf. Abdollat. ed. Sacy. p. 49. et sqq.

138. اللبني Ellobna. Oivárθη. Oenanthe.

Elsherif: Graece haec planta significat (?). At equidem eam daucum esse puto neque aliud ei indam nomen. Diosc. III. 125.

139. الاومالي 'Ελαιόμελι. Elaeomeli.

Graece significat mel oleosum; apud alios audit mel Davidis. Diosc. I. 37.

140. الاطيني 'Ελατίνη. Elatine. Lupulus.

Cf. لبلاب المايجوسي Convolvulus magicus. In Andalusia nostra adpellatur سحبية et ab aliis سراويل الظلول, seràvil eltsolul. Diosc. IV. 40. Gal. VI. 5. 5. Liber experientiarum: Labia juvat ulcerosa.

1) Plin. XX. 6. epinyctides — pustulae liventes et noctibus inquietantes.

141. الوين " *Αλυπον*. *Alypum*.

Diosc. IV. 177. Elgafeki: Dicit patriarcha in versione sua operis Galeni, alypum nasci in litoribus, calefacere et purgare.

142. الاسفاقس ' *Ελελίσφαζον*. *Salvia*.

Diosc. III. 35. Nicolaus monachus asserit, graece significare linguam cameli. Fallitur tamen, elelisphaco confuso cum elaphobosco (رعى الابل).

In Andalusia vocatur شالبية (*Salvia*) et ناعمة. Gal. VI. 5. 8. Ibn Cholchol: Qui salviam in ore tenent, melius faciunt verba. Dios. V. 71. de vino e salvia.

143. ألبة *Eljat*. Cauda ovis vel arietis adiposa.

Avicenna et Masuja: Alimentum pravum, durum, quod difficile concoquitur.

144. الانيون ' *Ελένιον*. *Helenium*.

Cf. رأسن. Elgafeki in libro suo de theriaca Galeni refert, helenium provenire in terra أمة. Vocatur in Andalusia بقلة الرماة, herba sagittariorum, quam vide.

145. الاطى ' *Ελάτη*. *Abies*.

Arbor pino similis, resinosa. Auctor libri de agricultura Graecorum dicit, esse nucem pineam ejus fructum, amygdalae similem.

146. ألب *Ilb*.

Abu Hanifa: Arbor citreae similis, sed mi-

nor et spinosior, foliorum aliarumque partium succo venenata et lethalis. Ibn Nosaim (نسيم): Leones si hujus arboris medulla foliisve carnibus adpositis vescuntur, obcaecantur surdique fiunt.

147. املج Amlech. Emblicae.

Is. B. Amrân: Fructus baccati nigri, nucleis praediti, oculo bubulo similes, styptici, qui ex India veniunt. Fructibus solis sine nucleis utuntur. Hobais: Vires habent easdem cum myrobalanis اهلبلج, Ihlilech. Lacte conditi شيراملج vocantur, Mâserchuja: Adstringunt, capillorum radices ac stomachum roborant. Chark (شرك, Charaka) Indus: Calefaciunt et sunt domini medicinarum. De virtute emblicarum etiam citantur Mosih, Masuja, Bedigoras, Judaeus, Avicenna, Elsherif, Liber experientiarum. — Avic. I. p. 128. Abumans. 23. — Emblica officinalis Gaertn. Phyllanthus Emblica Lin. Spreng. hist. rei herb. I. p. 223.

148. امبرباريس Berberis.

Persice زرشك. Reperitur in Hispania, Graecia, agro Damasceno, terra sancta in montibus Bairutensibus (بيروت) et Balbecensibus بعلبك. Pharmacopolae Cahirenses et Damasceni fruticem Graecum habent optimum. Liber de agricultura: Arbor fructu parvo, puniceo, acerbo. — انبرباريس Avic. I. p. 131. Abumans. p. 17.

149. امبروسيا 'Αμβροσία. Ambrosia.

Diosc. III. 119. Gal. VI. 1. 27.

150. **أمدريان** Amedriân.

Frequens in terra sancta et Charam (حرم) atque in coemeteriis portae orientalis Damasci ejusque vicinia. Primo aspectu videtur esse capparis. Hobaish: Succus robur addit hepati et tumores dissolvit. Abul. Elnabati: Epotus morsui scorpionum et viperarum medetur; leucomata dispellit.

151. **أمسوخ** Amsuch.

Planta nodosa foliis fere olivae, fructu rubro, adstringente, amaro. Est species **أذنب الخيل**, caudarum equinarum, quae arabice dicitur **أنابيب** Anâbib, persice **سالة** Sâla. Elgafeki: Duae sunt species, major et minor. Minor habet ramos duros, folia olivae, truncum crassum lignosum; flore fructuque caret; radix lignea; provenit in locis petrosiss. Decoctio adstringit et confert herniis morbisque renum et vesicae. Cocta cum ficis tussim mitigat. Pulvis inspersus vulnere celerius inducit cicatricem.

152. **أمارنطن** (أمارنطن) 'Αμάραντον. ('Ελίχρυσον sive Χρυσάνθεμον. Paris. mg.)
Amaranthus.

Plurimi auctores pro specie parthenii habent easdemque ei tribuunt vires; equidem autem pro specie abrotani (قيصوم, kaisum) habeo. Diosc. IV. 57. Gal. VI. 1. 29. **ἀμάρανθος**.

153. **أم وجع الكبد** Om vachia elkibd.
Mater dolentis hepatis.

Ahmed Ben David: Herba parva, portula-

cae similis, flore fusco, rotundo, qua oves pascuntur. Succus doloribus hepatis biliosisque humoribus convenit.

154. أم غيلان. Om gilân. Spina Aegyptia.

Elnabâti: Est nomen spinae arabicae (سمر Samr) dicitque Abu Hanifa, vulgo ita appellari arborem quandam proceram (طلمح talh, acacia). — Avic. I. p. 132.

155. أم الكلب Om elkalb. Mater canis.

Abulabbas Elhâfez (حافظ): Arbor montana, flavens, cubitalis, foliis ligustri, latioribus, leviter asperis, flore luteo tithymalo (يتوع) simili. Ego: Nascitur in Aegypto et exportatur ex provincia Cahirensi et Raka Musa (ركع موسى). Succi drachmae duae cum oleo potatae viperarum scorpionumque venena vomitu evacuant.

156. أمعا Amaâ. Intestina.

Razes in libro de alimentis noxiis: Coquenda non sunt cum albo cibario (quod ex carnibus, cepis, oleo, butyro et caseo sicco componitur), sed cum ferculo, cui nomen النفايق.

157. أنجبمار Anchabâr.

Elgafeki: Planta scansilis, quae rubis implicat palmites, in ripis Euphratis frequens, foliis trifolii, pulverulentis; caulibus rubentibus; flore rubro; radice polypodii, profunde in terram defixa, ruberrima, styptica, e cujus corticibus degluptis succus exprimitur rubicundus ut succus mororum, qui

ad drachmam propinatur. Cum saccharo syrupus ex eo paratur. Est remedium praestantissimum haemorrhoidum, alvi fluxionum sanatque ulcera.

158. أناغورس 'Ανάγυρος. Anagyris.

Arbor, quae in Aegypto adpellatur حب الكلّی (Hab elkola); crescit in Aegypto atque Italia. Diosc. III. 157. Gal. VI. 1. 40.

159. أنثلّیس 'Ανθυλλίς. Anthyllis.

Diosc. III. 143. Gal. VI. 1. 46.

160. أنجدان Enchudân. Laserpitium sive Silphium. Ferula assa foetida.

Medici nonnulli folia arboris laserpitii esse dicunt sive assae (حلتيت hiltit) atque hiltit (assa, laser) verum ejus resinae est nomen. Is. B. Amrân: Duplex est species assae: alba, quae et alimentum et remedium est cujusque radices ماحروت, mahrut, vocantur; altera nigra. Abu Hanifa eadem fere habet. Mohammed Ibn Abdun (عبدون): Crescit in Babylonia atque oleribus adnumeratur. Abu Obaid el Bakri: Species nigra ejusque succus male olent Indisque هنك, Hink, nominatur. Diosc. III. 84. Gal. VIII. 18. 16. — Avic. I. p. 130. Abumans. p. 20. Reiske Observat. med. ex Arab. monum. (Lugd. Bat. 1746.) p. 15.

161. أنیسون "Ανισον. Anisum.

Diosc. III. 58. Gal. VI. 1. 48. Razes: Hydrops et ventositates resolvit. Honein: Adhibe-

tur ad collyria in epiphora. Liber experientiarum: Gingivas putres roborat. — Avic. I. p. 125. Abumans. p. 21.

162. أنجرة Enchurat. Urtica.

Synonyma sunt قريص (korrais) et حريق (horraik) ab urendo. Soliman Ben Hasan: Planta foliis asperis, flore luteo, aculeis parvissimis, qui oculis vix conspiciuntur, tacti vero cutem urunt et colorant. Duae sunt urticae species, major et minor. Diosc. IV. 92. ἀναλύφη. Gal. VI. 1. 13. Machhul: Semen urticae drachmae duae cum syrupo purgant. Liber experientiarum: Semen calculos renales sanguinisque coagula solvit. — Avic. I. p. 133. Abumans. p. 27.

163. أنغرا "Onagra. Onagra.

Diosc. IV. 117. Gal. VIII. 15. 6. Ruphus in libri sui de melancholia tertio capite dicit, onagram aequae ac vinum exhilarare animum.

164. أنف العجل Anf Elichl. Nasus vituli.

Ἀντίρρινον. Antirrhinum.

Diosc. IV. 131. Gal. VI. 1. 49.

165. أندروصارون Ἡδύσαρον. Hedysarum.

Diosc. III. 136. Gal. VI. 7. 2.

166. أنداهيمان Andhimân. (Gol. Lex.)

Razes: Medicamentum vulgare Carmanicum ad cohibendas et alvi et alias fluxiones, cujus succedaneum bolus Armena cum malicorii et santali albi semisse. Bedigoras: Ventrem detinet.

167. أندروطاقس 'Ανδροόσαζες. Androsaces.

Est leguminum genus piso simile, quod apud Arabes multis gaudet nominibus v. c. ملّاح mul-lah. Diosc. III. 140. Gal. VI. 1. 42.

168. أنبطرون (أنبطرون) Codd. vitiose. V. Gol. Lex.) "Εμπετρον. Empetrum.

Diosc. IV. 178. Gal. VI. 5. 13.

169. أناغاليس 'Αναγαλλίς. Anagallis.

Diosc. II. 209. Gal. VI. 1. 39. Oribasius (أريباسيس): Potio anagallidis cum succo thymi et sinapi hirudines e faucibus ejicit. Elzahrâvi: Gargarisma anagallidis hirudines interimit.

170. أنفس النفس Anfas Elnafas.

Elsherif: Adpellat hanc plantam Ibn Rachiat hatamen (حاطامن). Est annua, foliis erucae, flore luteo. Apes ea delectantur. Lac auget, exhilarat.

171. أنقون Incun. Rosa foetida.

Cf. ورد منتن.

172. أنقراقون Encarâcun. (أنقوافون) Hamb. Gol.) أنقوانقون.

Medicamentum Persicum, quod singulari pollet exhilarandi facultate, unde etiam خرم (Chorrem. Pers.) et مریحہ Arab. adpellatur i. e. exhilarans. Avic. I. p. 137. أنقراسفون.

173. أنثروت Anzarut. Sarcocolla.

Diosc. III. 89 Gal. VIII. 18. 4. Eltabari: Articulis luxatis confert inuncta. Ibn Masuja: Pituitam solvit viscosam. Hobaish: Remedium fortissimum, carnes ulcerum fungosas exedit et pituitam bilemque evacuat. Ego: Medici vulgo existimant, parvas tantum hujus medicamenti adhiberi posse doses; sed vidi Aegyptias mulieres majores doses unciae unius duarumve assumere illaesas cum cucurbitis, quando balneis exeunt, sibi que persuadere comperi, ipsas obesas et corpulentas ita evadere. — Avic. I. p. 127. Abumans. p. 36.

174. أنفحة Infahat. Πιπύα. Coagulum.

Gal. X. 11. Diosc. II. 85. Honein: Coagulum cuniculi conceptionem impedit et cum aceto epilepsiae confert. Athursofos (أطهورسفس): Coagulum leporis cancerorum est unguentum. Eltabari: Mulier grávida si leporis maris coagulum potaverit, masculum edet foetum; sin feminae, feminam. Elisraili: Coagulum onagri cum aceto hydropi incipienti convenit. Gal. X. 12. de coagulo phocae. — Avic. I. p. 128. أنفحة. Abumans. p. 19.

175. أنبج Anbach. Fructus conditus arboris Indicae.

Cum melle ex hoc fructu conficitur conserva. Abu Hanifa: Arbor indigena in Arabia haud procul a loco Amán (عمان). Duplex fructuum color et amygdalarum et prunorum acidusque sapor ut uvae Damascenae (موز mauz).

176. أنتلة السوداء Antolat Elsudâ. Zedoaria nigra.

Vocatur in Andalusia جدوار Cheduar habet-
que folia coriandri et multos radicum ramulos; ha-
bitat in montibus. Ibn Elkenâni (كناني): Mihi
est narratum, in monte aliquo prope Zaragozam ex
una radice duas provenire herbas; alteram vocari
طوارة (φθοράν), napellum eamque esse venenum
lethale, aliam أنتلة, illius antidotum. Avicenna
eam adpellat ترياق البيش, antidotum napelli.

177. أنتلة البيضاء Antolat Elbidâ. Zedoaria alba.

Frutex humilis, qui Andalusiiis قبيق (قبيق
Gol. Lex.) nominatur, foliis sennae, odore acri, aro-
matico, flore subflavo. Folia contra tormina flatu-
que praescribuntur.

178. أندراسيون Vox Syr. Andrasium. Peu-
cedanum. Diosc.

Latini ita nominant suffitum Gordiaeum (بخور
يربطورة), qui apud Andalusios audit (الأكراد
Jarbaturat.

179. أنب Anab. Melongena.

Cf. بادنجان, Bâdinchân.

180. أنجوك Gol. Anchuk. (أنحرك Matrit.
Hamb.) Sampsuchum. Majorana.

Cf. مرزنجوش Merzenchush.

181. أنقرديا 'Αναράδια. Anacardi. Fructus Indici.

Cf. بلادر, balâdor (vox Indica).

182. أنجدان رومى Anchudân graecum.

Cf. سيساليوس, Seseli.

183. أنتوتيا Endivia.

Ibn Masa (ماسه): endivia Damascena, latifolia.

184. أنبوب الراعى Virga pastoris.

Cf. مزمار الراعى et عص الراعى Mosih:
Est species sempervivi (حى العالم).

185. أناكير Anâkir.

Secundum Honein ita vocatur anagyris, de qua antea erat sermo.

186. أنفلق Onfâk. 'Ομφάκιον. Omphacium.

Est succus uvae acerbae, nondum maturae.

187. أنجسا "Αγχουσα. Anchusa.

Cf. أبوجلسا. — Avic. I. 135. شنججار Shunchâr.

188. أنبالس "Αμπελος. Vitis vinifera.

Cf. كرم.

189. أنبالس أغريا "Αμπελος ἀγρία.

190. أنبالس لوقى "Αμπελος λευκή. Vitis alba.

Est etiam bryonia, فاشر fâshir.

191. أنبالس بالبا "Αμπελος μέλαινα.

Genus vitis albae scandens. Cf. كرمة سورا
sive فاشرشين, fashirshin.

192. أهلال قسطا Ahlâl costa. Costus hortensis seu Mentha saracenica.

Elgafeki: Est planta odorifera, aromatica, quae in cubiculis colitur, floribus ex albo viridibus.

193. أوأقنتوس 'Υάκινθος. Hyacinthus.

Sunt, qui hanc plantam حدفى nominent.
Diosc. IV. 63. Gal. VIII. 20. 1.

194. أونوبروخيس 'Ονοβρυχίς. Onobrychis.

Diosc. III. 160. Gal. VIII. 15. 8.

195. أونوما "Ονοσμα. Onosma.

Est species anchusae (شنجار). Diosc. III. 137.
Gal. VIII. 15. 7.

196. أوغلضين 'Υπόγλωσσον. Hypoglossum.

Ibn Cholchol: Ita nominantur multorum animalium linguae. Diosc. IV. 130. Gal. VIII. 20. 7.

197. أوز Ivaz. Anser.

Eltamimi: Alimentum commendabile, quod bonos creat humores.

198. أوبوطيلون Aubutilon. (أونوطيلون) Gol.
Herbae vulnerariae species.)

Avicenna: Est planta similis cucurbitae.
Avic. I. p. 137. أوبوطيلون cf. Gol. Lex. p. 192.

199. أولستيون *Olóstion*. *Holostium*.

A botanicis Andalusii vocatur جبر et جبرة.
Diosc. IV. 11. Gal. VIII. 15. 4.

200. أوسيد *Usid*.

Razes: Species *Nenupharis Indici*, quae calefacit et exsiccatur. Elbalsi (البلسي): Herbarii Afri dicunt, solvere drachmam unam ventositates. — Avic. I. p. 138.

201. أوقيموئيداس *Oxiμoειδής*. *Ocimoides*.
(أوقيموئيداس Gol.)

Significat plantam, quae ocimo (باذروج) est similis. Vulgaris est in Africa et frequentissima in monte Macus (ماكوس) Tunetano, ubi ipse eam collegi. Ab Afris botanicis appellatur لسبعة. Diosc. IV. 28. Gal. VIII. 24. 2.

202. أوسيرس *Oσυρίς*. *Osyris*.

Diosc. IV. 141. Gal. VIII. 15. 19.

203. أوروبانجي *Oροβάγχη*. *Orobanche*.

Vocatur etiam أسد العدس et خانق الكرسنة
Leo lentis, Cahirae هالوك, qui vicinas plantas omnes perimit. Lenti est similis. Latinum ejus nomen طرائيث *tharâthith*. Diosc. II. 171. Gal. VIII. 15. 15.

204. أوفاديا *Aufâdiâ*.

Est succus cucumeris asinini (قناء الحمار, *kinnâ elhimâr*.)

205. اوراسالينون 'Ορεοσέλινον. Apium.

Cf. كرفس, karafs.

206. اوليذا (Gol. اوليرا) "Ολυρα. Olyra.

Est genus tritici, duplici grano in eodem cortice, quod Arabiae felicitis incolae كنيب, kenib, vocant, quod videas.

207. اوقيمون "Ωξιμον. Ocimum.

Nomen graecum. Cf. باذروج.

208. اودر "Υδωρ. Aqua.

Nomen graecum aquae, de qua alio loco disseram.

209. اونومالى Oινόμελι. Mulsum.

Graece vinum cum melle mistum ita vocatur. Diosc. V. 16.

210. اونيا (اوتنا Gol.). 'Οθόνη. Othonna.

Diosc. II. 213.

211. ايماروقالس 'Ημεροκαλλίς. Hemerocallis.

Est سوسن Lilium flavum sive سوسن خطايى Lilium Chataicum. Mihi vero hanc plantam ostendit Sharef, judex illustris (شرف القاضي), quam Damasco Cahiram secum tulerat. Diosc. III 127. Gal. VI. 7. 3.

212. ايمونييطس 'Ημιονίτις. Hemionitis.

Diosc. III. 142. Gal. VI. 7. 4.

213. ایرابوطانی 'Ιερὰ βοτάνη. Verbena.

Diosc. IV. 61. περιστερεών.

214. ایشوفیس Αἰθιοπία. Aethiopia.

Diosc. IV. 103.

215. ایدالریذا 'Ιδαία ῥίζα. Idaea radix.

Diosc. IV. 44. Gal. VI. 9. 1.

216. اندیقون (pro ایدیقون). 'Ινδικόν.
Indicum.

Est species purpureae (فرغیر ferfir.) Diosc. V. 107.

217. ایریغارن 'Ηριγέρον. Senecio.

Herbarii Andalusii hanc plantam بربا (شربا Gol.)
vel شیخ الربیع appellat. Diosc. IV. 95. Gal. VI. 7. 5.

218. ایرسا 'Ιρις. Iris.

Est radix lilii (سوسن). Galenus hanc plantam
omisit. Diosc. I. 1. Avic. I. p. 132. Razes:
Succedaneum est mezereum cum lacte لقاح (floris
palmae). — Abumans. p. 30.

219. ایهقان Ihacân. Eruca.

Dicitur esse جرجیر, Chirchir, eruca sylvestris.
Elnabâti: Planta vulgaris in Arabia, in vallibus
Arusiis (عروس) frequens, atriplici similis, sina-
peos sapore. Abu Hanifa eadem de hac planta refert.

220. ایدع Aidah. Sanguis draconis.

Cf. دم الاخوين. Abu Hanifa eldainuri

(الدینوری): Est arboris lachryma (gummi) rubra, quae ab urbe Scutari (سقطرا) Slavoniae adfertur et vulnera sanat.

221. ایل Ijal. Cervus.

De carnibus cervinis Galenus, Avicenna, Razes et Dioscorides laudantur, de sanguine et pelle Dioscorides. Avenzohar: Cornu cervi limatum cum aceto leprae conducit.

Litera Be.

1. بابونج Bâbunech. 'Ανθεμίσ. Chamaemelum. Chamomilla.

Diosc. III. 144. Ego: Chamaemelum Dioscoridis albis est floribus, quod Cahirenses كركاس et Andalusii المقارحة (Gol. مفرحة exhilarans) nominant, quod ex latino repetendum est sermone nomen, (?) Afri اقحولان, parthenium, raroque hac herba utuntur, saepius herba يابوق Elnabati: Iâbuc est optima species, quae in Hispaniam transvecta hodie ibi invenitur. — Avic. I. p. 139. Abu Mans. p. 42.

2. باذرناجبویه Bâdserenchebuje. Μελισσόφυλλον. Melissa. Citrago.

Vocabulum Persicum, quod significat citri odorem. Apud Hispanos huic herbae nomina sunt بقله Olus citrinum, et ترنجان Galenus

hanc herbam omisit. Planta est, quae animi tristitiam exhilarat. Diosc. III. 108. Avic. I. p. 144. — Abu Mans. p. 40.

3. **بادسورد** Bâdseverd. *Ἀκανθα λευκή*. Spina alba.

Diosc. III. 11. Gal. VI. 1. 16. Elmachusi, **ماجوسی**: Radix in diuturnis et malignis febribus adhibetur. Machhul: In tineâ illinitur. Avic I. p. 140. Abu Mans. p. 43.

4. **بادسروج** Bâdseruch. *Ὠζιμον*. Ocimum. Basilicum.

Synonyma sunt **ريحان روحانی** et **حوك**. Herba vulgo nota. Dios. II. 170. Gal. VIII. 24. 1. Avic. I. p. 146. — Abu Mans. p. 39.

5. **باقلى** Bâkila. *Κύαμος ἑλληνικός*. Faba graeca.

Gal. VII. 10. 59. Diosc. II. 127. Avic. I. p. 148. Paulus. Niunius (**نيونيوس**?) in libro de agricultura Persica: Faba debilitat memoriam somnumque aufert, flatus gignit. Si gallinae iis vescuntur, ova amplius non pariunt. Costus, **قسطس**: Faba tristitiam adfert et animum demittit. Liber experientiarum: Mixta cum **ورش** (calculo vesicae felleae vaccarum) emollit palpebrarum indurationes. — Abu Mans. p. 37.

6. **باقلى قبطى** *Κύαμος Αἰγύπτιος*. Faba Aegyptia.

Cahirae cognitae sunt nomine dactylorum viridium (**جامسة**). Diosc. II. 128.

7. **بان** Bân. *Bálavos μυρεψιζή*. Glans unguentaria. Hyperanthera Moringa.

Abu Hanifa: Arbor excelsa, tamarici similis, ligno levi, ramis viridibus, medulla faretis; fructus siliqua, viridissima, pisis albis fuscisve repleta, pistaciis similibus; oleum exprimitur e fructibus diffissis, putaminibus molitis et cribratis. Diosc. IV. 157. Gal. VI. 2. 1. Avic. I. p. 139. — Abu Mans. p. 44. Spreng. hist. rei herb. p. 261. Forsk. Fl. Aeg. p. 76.

8. **بادنجان** Bâdenchân. Melongena.

Vocabulum Persicum. Arabice **بدنج**, **وعد**, **بذنچ**, **معد**, **انب**. Razes: Stomacho conducit, nocet capiti. Avic. I. p. 144. — Abu Mans. p. 38.

9. **باخروجی** Bâchiruchi.

Planta in arido et duro solo ad tria cubita excrescens, foliis rugosis, flore leviter rubro, cui grana succedunt nigra, ciceribus paulo minora et molliora. Adstringit, haemoptysin compescit.

10. **بامية** Bâmia. Hibiscus ficulneus et esculentus.

Herba pentagona Aegyptiaca ejusque fructus semenve edule. Elnabati: Fructus durus, niger, orobinus, dulcis, qui cum carnibus coctus editur. — Abdallat. p. 16. 37. Spreng. hist. rei herb. p. 222. Prosp. Alp. de pl. Aeg. p. 44. Forsk. Fl. Aeg. p. LXX. CXVII.

11. **بادزهر** Lapis Badzahar.

Nonnulli nostratium medicorum nominant Bazarhar duas res, quae contrariae sunt indolis et natu-

rae. Aristoteles: Lapidis color varius, flavus, cinereus, glaucus, albidus. Antidotum venenorum. Gemma, quae e Sina Indiaque adfertur. In pala annuli gestata venenosa animalia fugat. Ibn Mohammed Elhâseb, الحاسب: Soli expositus lapis sudorem manat; qui si lambitur, malignis febribus et ophthalmiis confert. Ibn Chomia, جميع: Hic lapis in corde cervorum invenitur.

12. باطاسيطيس (Conj.) Πετασίτης. Par. mg. Petasites.
Diosc. IV. 106. Gal VIII. 16. 15.

13. باريكلوماين. Περιζλύμενον. Periclymenon.
Elnabati: Sunt, qui habeant صرية الجدى (ص. Ibn Beith. in lit. صرية) Sed errant. In montibus Andalusii ejus nomen est عينية et ذات الاعين. Diosc. IV. 14. Gal. VIII. 16. 13.

14. باطانجى. Κατανάγκη. Catanance.
Diosc. IV. 132.

15. بابلص. Πέπλος. Peplus seu Papaver spumeum خشخاس زبدى.
Diosc. IV. 165. Gal. VIII. 16. 9.

16. باطس. Βάτος 'Ιδαία. Rubus Idaeus.
Cf. عليق Ollaik.

17. بارود. Βάρud. Lapis seu flos lapidis Asii.
Aegyptiis est تلج صينى, nix Sinensis. Cf. أسبوس.

18. بادامك Bâdâmek. *Salicis species*.
 Arbor Hispanica, nota nomine نفس (يبين
 Gol.) et صفاف, e cujus ramis crates plectuntur.
19. بارزد Hamb. بادر (بازرود Gol. Bârzed.).
Gummi Galbanum.
 Cf. قنة kinna.
20. باروق Bâruk. Χαλβάνη. *Cerussa*.
 Tunetanis hoc nomine vocatur cerussa. cf.
 أسفيداج. — In Cod. Hamb. post verbenam ponitur.
21. بابارى Bâbâri. Πέπερι. *Piper nigrum*.
 Cf. فلفل fulful.
22. بارنج Bârench. *Coccus*.
 Cf. النارجيل *Nux indica major*.
23. بارسطاريون Περιστερεών. *Verbena*.
 Cf. رعى الحمام *Pastus columbinus*.
24. ببرالة Bobrâlla. *Aristolochia longa*.
 Nomen est berbericum *Aristolochiae longae*.
 Cf. زراوند طويل.
25. بتع Bitâ. *Mulsum*.
 Vinum ex recentibus dactylis paratum. Cf. reli-
 qua vina.
26. ببحم Cod. Hamb. ببحم Gol. Bachm.
 Potus e dactylis sive fructibus arboris Aegyp-
 tiaae اثل, tamarisci. Cf. اثل.

27. ببح (بخ Cod. Hamb. ببح, buch, Gol.).
Arbuti fructus. *Κόμαρος*.

Nomen Africum fructus arboris قطلب. Cf.
Spreng. ad Dios. I. 175.

28. بخور مريم Bachur Mariam. Suffitus Ma-
riae. *Κυκλάμινος*. Cyclamen.

Diosc. II. 193. Gal. VII. 10. 60. — Abu Man.
p. 44.

29. بخور مريم آخر Alia species ejusdem
plantae.

Ibn Elhaishem, هيشم: Planta foliis gra-
mineis, caule cubitali, subtili, capitulis (umbellis?)
luteis, anetho similibus. Mulier, quae hujus plantae
fert radicem, non concipit.

30. بخور الاكراد Suffitus Gordiacus. Peu-
cedanum.

Cf. اندراسيون Jarbatura, et يربطورة.

31. بخور البربر Suffitus Berbericus.

Planta sarmentitia, quae una radice alte demer-
gitur, per terram diffundens plurima filamenta, fo-
liis tenuibus, rotundis, inter quae tenuissimus flos
albicans prodit. Cf. سرغنت.

32. بختج Persic. Buchtech. Decoctum.

Cf. مطبوخ.

33. بداسكان et بدسكان Badâsicân?

(Gigg. Simplicis medicinae genus. alii referunt
ad براسقان). Planta calidae siccaeque qualitatis
nimiae opponitur humiditati.

34. بذذ (بدة cod. Hamb.)?

Elgafeki: Planta, foliis apertis coriandro similibus, ramos ex eadem radice plurimos emittit; male olet; provenit inter segetes. Unguentum verrucas exedit.

35. بدليون Bdellium.

Graecum vocabulum significat quietem leonis. Cf. مقل, mokl.

36. برنجاسف Berenchâsef. Pers. 'Αρτεμισία. Artemisia.

Arabice شويلا, Shavila. Diosc. III. 118. Gal. VI. 1. 62. Elgafeki: Flores lutei majorem albis virtutem habent in obstructionibus febribusque tertianis. — Avic. I. p. 141.

37. پرسیاوشان Pers. Persiâvushân. 'Αδίαυτον. Adiantum. Capillus Veneris.

Multa apud Arabes ei sunt nomina, inter quae est كثريرة الكبير, quia folia coriandro habet similia. Diosc. IV. 134. Gal. VI. 1. 7. Razes: Cum aceto oleoque illitum tineam capitis sanat. — Avic. I. p. 146. Abu Mans. p. 42.

38. بردي Berdi. Πάπυρος. Papyrus.

Soliman Ben Hasan: Tritiora sunt nomina. فرفير et خوص. Herba aquatica, foliis palmis similibus, scapo excelso viridescenti sive albido, ex quo papyrus conficitur, quod ustum in medicamentorum formulis praescribitur. Elnabati: Dioscorides hanc herbam jam descripsit; provenit etiam inter segetes, capitulis allio porrove similibus. Aegyptii olim chartam ex hac planta ita parabant, ut me-

diam a summo ad imum diffissam atque in laevi tabula, partibus iterum conjunctis, expansam obducerent loti aegyptiacae fructus in aqua soluti liquore siccatasque has laminas laevigarent. Diosc. l. 115. Gal. VIII. 16. 3. Soliman Ben Hasan: Combustum papyrus pulvis est dentifricius. Minhach: Sanguinis profluvia cohibet. — Avic. l. p. 148. Abu Mans. p. 47.

39. برطانيقي *Βρεταννική*. Britannica.

Diosc. IV. 2. Gal. VI. 2. 16. — Avic. l. p. 146.

40. برنج Bernech sive برنق (Avic. برنك) sive
أبرنج.

Isaac Ben Amran: Persice ita vocantur grana parva, rotunda, laevia, maculis nigris albisque distincta, odoris expertia, amara, Sinensia. Avic. l. p. 145. Hobaish: Lumbricos ejiciunt. — Abu Mans. p. 45.

41. بربينه *Berbina*.

Elgafeki: Planta foliis asperis, e viridi nigricantibus, cinereis, caulibus teneris, tetragonis, flore coriandri. Pituitam vomitu evacuat et ventositatem solvit.

42. برسيانا et برما مصر) ? برقا مضرا Cod.

Hamb. *Trifolium Aegyptiacum?*)

Liber de agricultura: Planta Cahirensis, quae exeunte mense Majo seritur, foliis sinapeos, sapore acri foeniculi, seminibus viridibus, bene olentibus jucundique saporis. Semina stomacho et hepatis conducunt, ebrietatem dissipant, haemorrhoides sanant.

43. برناتطو؟ برقاكطرا Cod. Hamb.?).
Gummi nucis Romanae. Amon.

Cf. الكوبهان (cod. Hamb.) Elgafeki: Semina, quae mense Julio sine floribus proveniunt; stomachum roborant. Sunt frequentia in hortis Babylonis; vitae spiritus excitant.

44. برنوف Bernuf. Arbor Aegyptiaca.

Eltamimi: Arbor procera Punicae similis, foliis mespilinis sive aronicis, sed magis lanuginosis et pulverulentis, cinereis, odorem suffitus Mariae (cyclaminis Nr. 28. د.) spirantibus, inter quae florum luteorum pendent racemi. Folia porriguntur in eclampsia atque epilepsia infantium.

45. برد و سلام Berd Vasilâm. Plantago.

Cf. لسان الحمل Arnoglossa.

46. برهليا Nux Indica. Coccus.

Cf. رانج.

47. برشاذدارو (Hamb.) Virga pastoris.

Cf. Virgam pastoris.

48. بروانيا Bryonia. Vitis alba.

Cf. فاشر.

49. برنجامشك Berenchamisk. Species ocimi.

Muscus Francicus sive Europaeus? Gol.

Cf. حبك قرنغلى, Ocimum caryophyllatum.

50. برگشت Bergesht. Genus oleris sylvestris.

Cf. شجرة البهق sive قنابرى.

51. بربر (Berir. Gol.). "Αραζος. Aracus.
Cf. الاراك.

52. برغوئی Berguthi. Psyllium, Pulicaria.
Cf. بنر قوطونا.

53. بر. Bur. Triticum.
Cf. حنطة, hinta.

54. برنیس (Bernis. Quercus species.
Cf. بلوط.

55. برقوق Bercuc. Βερίκοzza Sym. Seth.
πραϊκόζζια. Graecit. med. Albaricoque Hi-
span. Aprikose Germ. Malum Armeniacum.
Cf. مشمش, Mishmish.

56. برهفانچ Berhafânech.
Arbustum quoddam. Est مرمأخور, marmâ-
chur, quod videas. — Avic. I. p. 206. مرمأخور.

57. برم Baram. Mimosa flava?
Flores arboris سبط, Sebet, suaveolentes, in
hortis Bagdadensibus frequentis. — cf. Abdallat. p. 124.

58. برواق Barvâk. Asphodelus.
Cf. خنثا. Conjicio.

59. بنر قوطونا Bezeroctuna. ψύλλιον. Psyllium,
Persice افسیوش (Gol.); Graece
فسلیون. Dios. IV. 70. Gal. VIII. 23. 2. Ho-
baish: Semina in febribus biliosis acutis profi-
ciunt. Avicenna: Sitim sedant. Ahron Elcas,

أهزن القس: Contraria sunt ventris doloribus, diarrhoeae, cephalalgiae. Razes: Nonnunquam syn-
copen lethalem adferunt; atque tunc antidotum est
piper nigrum et cerussa. — Avic. I. p. 142. Abum. p. 40.

60. بزر الكتان Bazr Elkattân. Λινόσπερ-
μον Par. cod. mg. Semina Lini.

Gal. VII. 11. 17. Diosc. II. 125. Abu Cho-
raich, حريج: Renum vesicaeque ulcera sanant.
Eltabari: Unguibus superimposita cum melle ce-
raque virginea spasmos resolvunt. Razes: Dolores
consopiant. Israili: Cum cerussa ac cineribus
mista verrucas exedunt. Ego: Sunt abortiva, de
quo mecum consentiunt Elchuz atque Ibn Vâfed. —
Avic. I. p. 148.

61. بسفانج Pers. Besfânech. Πολυπόδιον.
Polypodium.

Diosc. IV. 185. Gal. VIII. 16. 34. Is. B. Am-
ran, Hobaish, Másuja de viribus hujus plantae citan-
tur scriptores. Ibn Serapion, سرافيون: Humores
expurgat viscosos, pituitosos. Avicenna: Flatus
abigit. Ahmed Ben Abi Châled: Melancholiae
medetur per septem dies cum drachmis duabus et
dimidia cassiae decoctionis adhibitum. — Avic. I. p. 147.
Abum. p. 43. بسبايچ.

62. بسباسة Basbâs. Μάχερ. Macis.

Diosc. I. III. Is. B. Amran: Hic cortex ean-
dem habet virtutem cum nuce moschata. Mosih
idem asserit. Liber experientiarum: Ulceribus
canalis urinae confert sanguinisque profluviis. Tia-

duc, تبادوق: Succedaneum est nux 'moschata. —
Avic. I. p. 148. Abum. p. 46.

63. بسذ Bossaz. Κοράλλιον. Corallium.

Diosc. V. 138. Paulus: Valde exsiccat et
in dysenteria constringit. Ben Masa: Est colly-
rium. Razes: Collo suspensum (periaptum) epile-
psiae convenit. Châled: Corallium combustum cum
gummi arabico sanguinem sistit. — Avic. I. p. 147.
بسذ. Abum. p. 45.

64. بستان ابروز Bustân Abruz. Horti decus.
Amaranthus.

Soliman Ben Hasan: Planta cubitalis, fo-
liis cucumeris, floribus purpureis, splendidis. In Hi-
spania primus hoc medicamentum adhibuit Paulus
Elharâni, الحمراني. Succus est antidotum, quem
herbarii Hispani adpellant نبال, nibâl Elma-
chusi: Ardorem jecinoris et stomachi restinguit.

65. بسر Busr. Dactyli immaturi, jam adulti.
Φοῖνιξ.

Diosc. I. 148. Gal. VIII. 21. 6. Masuja:
Ventris fluxus sistunt et gingivas roborant. — Avic. I.
p. 143. Abdallat. p. 74.

66. بسباس Bisbâs. Foeniculum.

Cf. رازیانج.

67. بسعیرا (cod. Hamb.)

Est فرجس, narcissus, quem vide.

68. بسيلة (بسبابة cod. Hamb.) *Cicerculae*
genus.

Alba, multis granis plena; optima Kahirensis.
Cf. al. loc.

69. بستيناج Bastinâch. *Tribulus*.

Aegyptiis est خلال, gingidii species, visnaga.
Seminum decoctio odontalgiae opponitur. Cf. حساك,
hasak.

70. بشام Bashâm. Arbor balsamifera.

Abu Hanifa: Arbor foliolis parvis, satureja
etiam minoribus, fructu destituta, succi lactei plena,
bene olens. In montibus. Foliis nigrescunt capilli.
Elnabati: Frequens in montibus prope Meccam,
flore ex albo flavo, fructibus racemosis, edulibus.
Invenitur et in Hispania. Lignum vocatur lignum
balsamicum. Qui hanc arborem fructibus carere di-
cunt, falluntur. — Spreng. hist. rei herb. p. 257.
Amyris Opobalsamum. Forsk. Fl. Aeg. p. 79. Ab-
dallat. p. 93. 94.

71. بشنة Bishna. *Milii* genus.

Elgafeki: Planta parva, multicaulis, quae su-
per saxa sese extendit; foliis succo viscoso, mel-
ligeno madidis; flore minutissimo, albo; seminibus
parvis amaris, stypticis. — Galium viscosum sive
Aparine?

72. بشنين (بشتين Hamb.) Bashnin. *Λωτὸς*
Αἰγύπτιος. Lotus Aegyptia. *Nymphaea* Lotus.

Diosc. IV. 112. Ego: Planta in Aegypto cre-
berrima inundationis tempore, similis نينوفر, Ne-

nuphar. Duae ejus sunt species اعرابى et ختربرى,
quarum postrema melior est oleumque praebet, quod
in tumoribus et doloribus genu proficit. Radix ap-
pellatur بيارون, Bajārun, leviter aromatica, jus-
culorum condimentum; Venerem stimulat.

73. بشبش.

Sunt folia colocynthidis. Cf. حنظل.

74. بشكراس (شكراس) Gol. p. 111. For-
tassis: بشكراس! Chamaeleon albus.
Cf. اشخيص.

75. بشكسكة (بشاكة Hamb.) Gentiana.
Amran: Hoc nomen est gentianae in Hispania.

76. بصل Basal. ρόμυρον. Ceba.

Gal. VII. 10. 58. Diosc. II. 180. Masuja:
In aqua cocta Venerem stimulat. Nimius ceparum
usus pravos generat humores. Israili: Ceba As-
calonia (عسقلان) humidior, non ita acris. Li-
ber experientiarum: Pituitam e pectore et pul-
monibus ejicit. Avic I. p. 142. Abum. p. 41.

77. بصل القى Βολβὸς ἐμετιζός. Bulbus vo-
mitorius.

Diosc. II. 201. Gal. VI. 2. 10.

78. بصل الفار Ceba muris, Scilla.

Cf. عنصل Onsol.

79. بصل الذيب Bulbus esculentus. (بصل
الذنب Hamb.)

Cf. بصل النرين Avic. I. 150. ابلبوس.

80. بصاق Bosâk. Cochleac.
Gal. XI.

81. بصاق القمر Selenites. Lapis lunaris.
Multa ei sunt nomina. Cf. حجر القمر.

82. بطم Butm. τέρεβινθος. Terebithus.

Liber de agricultura: Arbor in montibus terrisque lapideis, ramis granisque viridibus. Gal. VIII. 19. 1. Masuja: Fructus pravum praebet cibum. Eltabari: Gangraenae et paralysi confert. Elgafeki: Tineam capitis sanat et capillos spissiores reddit. — Avic. I. p. 150. Abum. p. 41.

83. بطيخ Battich. σίκυς. Melo.

Diosc. II. 162. Gal. VIII. 18. 14. Masuja: Melonum species quaedam adpellatur Elmamuni (المماموني), carnibus rubris, dulcissima. Israili: Melonis cortex exsiccatur. — Avic. I. p. 143. Abum. p. 38.

84. بطيخ هندی Melo Indicus sive aquaticus. Anguria.

Razes: Humidissimus est ardoremque exstinguit in febribus acutis, calidis; cum potionibus acidulis mixtus non ita inflat ventrem; urinam ciet. Eltamimi: Est etiam melo aquaticus minor, ruber et flavus, quae Kahirae لفاح, luffah, mandragora, vocatur, viribus autem multum ab ea distat; intermediam habet virtutem melonis et melonis aquatici. Mossih: Damasci parvi hi melones nominantur دستبونة, quia alvum laxant. — Abum. p. 38. Spreng. hist. rei herb. 269. Forsk. Fl. Aeg. p. 75.

85. بطرة (بطدة).

Elnabati: Planta foliis cicerculae, notissima in Andalusia, imprimis prope Hispalim, ubi سلين ei nomen est. Herbarii eam vocant سوس بلدى. Contra fistulas vulgaris ejus est usus.

86. بط Bat. Pato. Hisp. Anser vel Anas.

Razes: Caro humida et dura. Itaque difficilis concoctu. Elfulhumân, الغلهمان: Caro anserina calidior et pinquior. Salmuja, سلموية: Dolores corporis internos mitigat. Razes: Adeps anserinus optimus. — Avic. I. p. 146.

87. بطراساليون Πετροσέλιον.

Cf. كرفس.

88. بطباط Batbât. Virga pastoris.

Cf. عصا الراعى — Avic. I. p. 150.

89. بطارس Batâres. Filix.

Cf. al. loc.

90. بطاحيون Batâhiun? Ammoniacum.

Cf. al. loc.

91. بطرلاون Petroleum. Naphtha.

Cf. نفط.

92. بع Baar. Stercus.

Cf. زبل, Zibl. — Avic. I. p. 150.

93. بقلة الحمقا Baclat Elhemcâ. Olus fatuum sive insipidum. 'Ανδράχνη. Portulaca.

Plurima synonyma ejus sunt vocabula v. c.

بقلة المباركة, olus benedictum, البينة olus molle, فرج, فرحين, فرج etc. Diosc. II. 150. Gal. VI. 1. 43. Hippocrates: Offuscatur hebetatque visum et vomitum sedat. Masuja: ciborum appetentiam auget. Mosih: Verrucas aufert. Razes: In quo cubiculo est, non somniant, ibi qui dormiunt. Liber experientiarum: Sitim extinguit. — Avic. I. p. 146. Abum. p. 39.

94. بقم Baccam.

Lignum arboris magnae foliis amygdalinis, cujus decocto tingitur color rubicundus seu pseudopurpureus; sistit sanguinem; carne implet exsiccatque ulcera. Hanc arborem describunt Hanifa, Ibn Redvan et Ibn Hasan. — Cf. p. 13. عند. Lignum Bresillum. Gigg.

95. بقس, Bucs, sive شمشار, Shimshâr, Buxus.

Ibn Hasan: Frutex foliis myrtuosus, seminibus nigris. Decoctio diarrhoeam compescit. Sherif: Conserva e scobe confecta capillos roborat.

96. بقم Buccam. Nux Mâthel.

Cf. جوز مائل.

97. بقتوفون (بقتوفون Hamb.¹) Πυχνόζομον.)
Diosc. IV. 173. Gal. VIII. 16. 40. —

98. بقلة يمانية Beclat Jemânet. Βλητον.
Blitum.

Haec herba in Hispania vocatur بليطش.
Diosc. II. 143. Gal. VI. 2. 8. βλίτον. Avic. I. p. 142.

1) Conjicio secundum descriptionem arabicam: بقتوفومس.

Masuja: Est potius alimentum quam medicamentum. Razes: Humectat et reficit. — Abum. p. 40.

99. بقلة الرمل Baclat Elraml. Faba Nabataea.

Sherif: Arabes vocant plantam vallis; in montibus arenosis; est similis plantae قنابري, cunnabara, flore luteo, semine erioxylo (gossypio) simili, amara; stomachum roborat; pulvinari supposita somnia adlectat dulcia.

100. بقلة ذهبية Baclat Dsahbiet. Spinachium sive Atriplex.

Cf. قطف.

101. بقلة الانصار Baclat Elansâr. Crambe. Brassica.

Cf. كرنب.

102. بقلة باردة Baclat Bâridat. Olus frigidum. Hedera.

Cf. قسوس, κισσός.

103. بقلة يهودية Baclat Jehudiet. Olus Judaicum. Eryngium. Sonchus.

Cf. قرصنة. Avic. I. p. 150.

104. بقلة الضب Baclat Eldhob. Ita et Gigg. (الضرب Hamb.)?

105. بقلة الخطاطيف Baclat Elchatâtif. Chelidonia.

106. بقلة أترجية Baclat Utruchit. (Citrago Gol.)

Est nux Indica, coccus. Cf. بارنج.

107. بقلة حامضة (Gigg.) حامضة Baclat
Hâmidhat.

Masnja: Planta brassicae similis, aquosa, frigida; temperat ardores. — Deest in cod. Hamb.

108. بقلة مباركة Baclat Mobârikat. Herba benedicta. Portulaca.

Cf. Be. 93. — Abum. p. 39.

109. بقلة الملك Baclat Elmalek. Herba regia. Fumaria.

Cf. شهتريج.

110. بقلة دشتی؟

Herba quaedam sylvestris.

111. بقلة حمقا برية Portulaca sylvestris.

Est laserpitium. Cf. أنجدان.

112. بقلة الرماة Baclat Elromât. Epithymum.

In vallibus Hispaniae. Elgafeki hanc plantam ponit in الفافقى (?). Est annua, foliis plantaginis, magis cineraceis. Decoctio radicis picea venenandis telis inservit.

113. بقلة الأوجاع Baclat Elauchâa. Herba terminibus arcendis utilis.

Abulabbas Hâfez: Arabes Africani hac planta omnes ventris dolores persanare dicuntur, quae virtus et in Hispania experientia est comprobata. Dioscorides eam nominat فافاليا (Conj. قاقاليا) Cacaliam.

114. بقر Bacar. Bos.

Galenus, Razes et Avicenna carnes bubulas laudant. Razes: Cornua limata aqua permista

sistunt sanguinis profluvia. Alius: Bovis ungula cum melle juncta animum exhilarat. Diosc. II. de felle tauri. Gal. X. de stercore taurino. Sofaïen Andalusius: Viscera vaccae adhuc calida luxationibus conducunt. Eltabari: Viscerum combustorum cineres oleo juncti in arthritide proficiunt. Diosc. II. de pilis et sanguine taurinis. —

115. بك (بكا) Gol. Bakâ.)

Elnabâti: Arbor Arabiae Meccensis, similis frutici odorato, qui arboris balsami formam fere refert. Foliis truncoque albus inest succus. — Spreng. hist. rei herb. p. 218.

116. بلسان Balasân. Βάλαμος. Arbor Balsami. Amyris Gileadensis.

Provenit in agro Kahirensi prope locum عيين, Heliopolin. Diosc. I. 19. Gal. VI. 2. 2. Razes: Calculos frangit, penem erigit ferrumque incendit. Eltabari: scorpionum morsui confert. Amran: Oleum balsaminum tussim sedat. Israili: leprae inungitur. Razes: lignum balsami et semina scorpionibus inimica et foliorum decoctio loco gargarismatis adhibita hirudines assumptas ejicit. Eltamimi: conserva corticis cum melle parata stomacho convenit. — Avic. I. p. 140. Abum. p. 44. Spreng. ad Diosc. II. p. 355 et sqq.

117. بلبوس Βολβός ἐδωδιμος. Bulbus esculentus.

Liber agriculturae: Similis caepae, sed ejus putaminibus caret atque est amarus, stypticus. Gal. VI. 2. 9. Diosc. II. 200. Oribasius: bulbus contusus et cum aceto mixtus ossium tumores emollit. — Avic. I. p. 142.

118. بليلج Belilech. Myrobalanus Bellirica.
Terminalia Chebula.

Is. B. Amran: Fructus viridis, qui siccatus evadit flavus, amarus, stypticus. Utuntur putaminibus. Adfertur ex India. Machhul: Myrobalanus est similis, putamine laevi. Elbasri: Diarrhoeam sistit. Hobaish: conserva mellita digestoria. Elsherif: A quibus jejunis cum aqua tepida et saccharo sumitur, iis ptyalismus sanatur. Amran: Succedaneum est Myrobalanus Emblica, quae viribus non ita multum distat ab hoc medicamento. — Avic. I. p. 144. Abum. p. 45. Spreng. hist. rei herb. p. 220.

119. بلوط Bellut. Δρῦς. Quercus Ballota.

Gal. VI. 4. 11. Diosc. I. 142. Avicenna: castaneae glandibus meliores. Razes: Quercus compingit ventrem atque urinam. Succedaneum est siliqua dulcis. — Avic. I. p. 148. Abum. p. 37.

120. بلوط الارض Quercus humi repens. Chamædrys.

Is. B. Amran: Ramis intubaceis; in locis sabulosis, sub rhoibus; est leniter amara; pellit menses atque urinam. Elsherif: radix cum melle ulceribus chronicis et putridis confert.

121. بلوطى βαλλωτή. Ballota.

Diosc. III. 107. Gal. VII.? Virtutes euphorbii habet.

122. بلح Balah. Dactylus recenter enixus, prorsus immaturus.

Hanifa: Hoc nomen dactylo inditur, quando adhuc viridis est et rotundus spathamque nondum superavit. Vinum palmiprimum sive e dactylis bene

olet. Ex his dactylis mulieres monilia conficiunt propter odorem jucundum. Masuja: Nocent pulmonibus; parum nutriunt. Avicenna: hepar obstruit. Elsherif: elephantiasin debellat. — Ita vocatur dactylus inter statum خلال et بسر. Abdallat p. 74.

123. بلخنة Bilchitat.

Elgafeki: Planta, cujus rami super terram se expandunt, foliis ex albido rubellis; quam si gargarizas, sanguisugae decidunt.

124. بلخية Balachiat. Arbor.

Eltamimi: Arbor ramis crassioribus in hortis et ante domos; floribus splendidissimis, croceis, amygdalam amaram suavissime olentibus malumve persicum. Kahirae haec arbor vocatur bacharis. Florum odor capita oppilata obstructaque juvat.

125. بليحا Baliha.

Herba tinctoria, quam Afri ليرون, Arabes اسليخ vocant. cf. Asolaich. p. 48.

126. بل Bul. Cucumis Indicus.

Razes: Cucumis Indicus amarus, calidus et siccus in gradu secundo, adstringit, nervis robur addit. Is. B. Amran: Est granum nigrum, simile grano Indico, semine interno pingui. Elbasri: nervis resolutis atque arthritidi conducit. Mosih: Similis est medicamento Indico شل, quod zingiberis naturam prae se fert et haemorrhoides juvat. — Avic. I. p. 144.

127. بلادر Beladsor. Anacardi. Semecarpus Anacardium.

Ibn Elchazâr, الجزار: Indi Graecique vo-

cant hunc fructum Anacardia أنقرديا, quod nomen significat id, quod cordi est simile. Is. B. Amran: Arboris fructus ceraso similis, cordis rubro colore, in cujus medio humor quasi sanguinolentus inest. Advehitur e Sina et provenit quoque in Sicularum monte ignivomo. Masuja: memoriam roborat atque in omnibus cerebri affectionibus proficit. Razes: sanguinem incendit. Aisa Ben Ali: memoriam juvat, sitim facit. Abu Choraiech: paralysi confert. Liber de venenis: Mel hujus fructus herpetem et verrucas exedit. Hobaish: Anacardus est atrox venenum, quod infert lassitudinem, tormina, abdominis meteorismum, viscera atque intestina exulcerat saepiusque interimit. Itaque sine medici cujusdam jussu ne assumantur neque sine remediis cardiacis adjectis, quibuscum paralysis praecaveatur. Bedigoras: Avellana est succedaneum. — Avic. I. p. 141. Abum. p. 44.

128. بلان Ballân.

Elnabati: Planta lanuginosa, foliis cicerculae, stypticis; flore purpureo; fructu flavo et rubro, amaro, seminibus minutis, stypticis referto. Haemorrhoidi confert. E ramis Hierosolymis scopae fiunt. Vulgaris etiam prope Barcen. Arabes eam vocant شرف.

129. بلسك ἀπαρίνη. Aparine.

Diosc. III. 94. Gal. VI. 1. 50.

130. بلنجاسف Artemisia.

Cf. برنجاسف Nr. 36.

131. بلسن Balsun. Lentesc.

Cf. al. loc.

132. بلس Balas. Ficus.

Cf. تين.

133. بنفسج Benefsech. ῥον. Viola odorata.

Diosc. IV. 120. Gal. VI. 9. 3. Hobaish: cephalalgiae medetur. Amran: flores violae cum floribus chamomillae cocti cephalaeam juvant. Liber experientiarum: in humoribus biliosis atque inflammationibus intestini recti et fissuris proficit. Masuja: syrupus violarum pleuritidi morbisque vesicae idoneus. Razes: conserva violarum anginae confert semenque ejaculat. Eltamimi: Sicca facit oppressiones et tristitiam. Elsherif: scabiei ex humoribus biliosis conducit. Abdalla Ben Elashâb Ben Sâlah: foliorum succus cum saccharo conditus infantibus confert, quibus umbilicus procidit. Razes: radix liquiritiae et borraginis succedanea sunt medicamenta. Avic. I. 140. Abum. p. 47.

134. بنجنکشت Benchenkesht. ἄγρος. Vitex. Agnus castus.

Vocabulum persicum, پنج انگشت, quod πενταδάκτυλον sive quinquefolium significat. Diosc. I. 134. Gal. VI. 1. 2. — Avic. I. p. 147.

بنجنکشت. Abum. p. 42.

135. بنطافلن πεντάφυλλον. Quinquefolium.

Diosc. IV. 42. Gal. VIII. 16. 8. Gafeki: vulnera illico sanat recentia atque adhuc cruenta. Qui huic herbae supercubant, malis non vexantur somniis.

136. **بنج** Bench. *Hyoscyamus*.

Diosc. IV. 69. *ὑοσσύαμος*. Gal. VIII. 20. 4. Amran: semina cum opio et pice melleve doloribus pectoris dentiumque conferunt. Masuja: semina nigra saepe interimunt; cadavera lurorem induunt; siccitatem linguae visusque obfuscationem faciunt. Razes: Opium hyoscyamo substituitur. Avic. I. p. 145. — Abum. p. 45. **بنك**.

137. **بندق** Bunduc. *λεπτοζάρον*. *Nux avellana*. *Guilandina Bonduc*.

Hanifa: Vocatur etiam **جلوز**. Gal. VII. 10. 12. Diosc. I. 179. Hippocrates, **أبقراط**: augeat cerebri substantiam et ad coitum stimulat. Masuja: leniter adstringit; difficiliter concoquitur nuce majore (juglande); nuces avellanae cum ficis et ruta sunt mensae secundae optimae. Mosih: adhibetur in haemoptysi. Eltabari: cum ficis rutaque scorpionum morsui medetur; idem facit, dummodo gestetur. Israili: flatus gignit, praesertim quum edatur cum putamine interno, quod adstringit ventremque obstruit. — Avic. p. 147. Abum. p. 37.

138. **بندق هندي** *Nux avellana Indica*.

Alterum ejus nomen est **رتة**, *retta* (ريّة Escor.); falso vocatur palma. Elmasaudi, **المسعودي**: nuci avellanae similis est atque in India magni aestimatur. Elbalsi: Putamen fuscum, interne flavum; digestionis auxilio est. Razes: Patriarcha dicit, venenorum esse antidotum, et contra guttam serene febresque quartanas adhiberi. Elchauz: paralysin tollit.

139. بَنَك Bunk. بَند cod. Par. *νάσκαφθον*.
(*Chamomilla foetida et pulicaria*. Amon.)

Diosc. I. 22. Hanifa: Frequens in Arabia felici in valle عوساجة. Ibn Redvân: Adstringit et suffimentum est, quod corpus reddit bene olens. Elmachusi: hepar roborat. — Avic. I. p. 143.

140. بَنتومة Bantuma.?

Hoc nomen Hispani herbarii huic plantae induunt; Persae ita vocant arborem magnam, foliis cucurbitinis, fructu ficis simili, quam etiam stercus avium nominant. In agro Damasceno et Neapolitano (?) nascitur. Arbor Arabica, fructu rubro ramisque teneris. Fructus cum oleo comeduntur. Herbae parasitae instar radices agit in piris, oleis, amygdalis ramosque harum arborum circumplectitur ad modum cuscutae, كشوت. Ibn Hasan: Provenit in oleis e stercore avium, ut opinantur; est styptica, leniter amara. Succus luxaturis sanguinisque profluviiis adversatur. Eadem fere habent Gafeki et Sherif.

141. بَنَات وردان σίλφη. Blattae. Lumbrici.

Diosc. II. 48. Sherif: in ulceribus pedum unguentum blattarum cum oleo ceraque virginea proficit. — Avic. I. p. 150.

142. بَنَات الرعد Tubera terrae. Fungi.

Cf. كمء.

143. بَنَات النار Urtica.

Cf. أنجرة.

144. **بنجكشروان** (Hamb.) **بنجكشروان**

Est **لسان العصفير**, lingua passerina i. e. semen fraxini, quod adeas.

145. **بهار** sive **اقحوان** Behâr. **Bupthalmum**.

Diosc. III. 146. Gal. VI. 2. 14. Avic. I. p. 145. **Eltamimi**: Damasci minor bupthalmi species invenitur, quae perdicis oculus vocatur; collyrium e floribus paratum visus offuscationi confert. — Abum. p. 47.

146. **بهيج** Bahich. **Radices albicantes**.

Cf. **بوزيدان**.

147. **بهمن** Behmen. **Radix Behen**.

Amran: Duplex est species, rubra, — **Salvia haematodes**, — et alba, — **Centaurea Behen**, — **pastinacae parvae similis**. Adferuntur ex Armenia et Chorasana. Adhibentur contra arthritidem. Avic. I. p. 141. **Razes**: Venerem stimulat. Substituitur ei **erysimum**, **تودري**. — Abum. p. 46.

148. **بهی** Bohma. **φοῖνιξ**. **Phoenice**.

Diosc. IV. 43.

149. **بهرامج** Bahrâmech. **Salix Balchica**.

Hanifa: Duae hujus arboris sunt species, quarum altera semina rubra habet, suaveolentes. Cf.

خلاف البلخي.

150. **بهرم** sive **بهرمان** Bahrem seu Bahremân.

Flores cnici seu stamina croci.

Hanifa: est **عصفر**, Osfor, quod adeas.

151. **بهش** Bahsh. **Bdellium recens**.

Hanifa: dicunt, esse resinam lentisci sive pini cujusdam, cujus glandibus boves vescuntur. Est

autem gummi arboris Indicae, quae etiam in Arabia et Sicilia colitur. — Sacy Chrest. Arab. III. p. 456.

152. بهق الحجر Bahac Elhachr. Vitiligo lapidis. Lichen.

Cf. حزاز الصخر.

153. بوزیدان Buzidân. Orchis Morio. Satyrium.

Soliman Ben Hasan: Radices durae, albicantes, similes radicibus Behen, quae ad podagram et dolores arthriticos faciunt; ex India veniunt. Ibn Redvan, Masuja, Hobaisch eadem narrant. Avic. I. p. 144. — Abum. p. 46.

154. بوش دربندی Bush Derbendi.

Est collyrium album Armeniacum. Ibn Hezârdâr, هزاردار: succus, qui collyriis additur et ad podagram facit. Ibn Redvân: succus foliorum arboris cujusdam. Razes: succus, qui ex Armenia adfertur; arthritidi confert. Avic. I. p. 150. — Abum. p. 44?

155. بوسیر Busir. φλόμος. Verbascum.

Medici Damasceni radice lanugine utuntur in doloribus arthriticis. Diosc. IV. 102. Gal. VIII. 21. 5. — Avic. I. p. 145.

156. بونیون Βούνιον.

Diosc. IV. 122. Gal. VI. 2. 13.

157. بولوغالین Πολύγαλον.

Diosc. IV. 140. Gal. VIII. 16. 27.

158. بولامونیون Πολεμώνιον.

Diosc. IV. 8. Gal. VIII. 16. 29.

159. بولوغاناطن Πολυγόνατον.

Diosc. IV. 6. Gal. VIII. 16. 28.

160. بولوقنيهن *Πολύζνημον*.

Diosc. III. 98. Gal. VIII. 16. 32.

161. بورق *Burac. Borax. Nitrum.*

Vocatur etiam *نطرون*. Aristoteles: Nitrum interdum est fluidum et paulatim congelat et lapidescit, interdum jam congelatum solidumque invenitur, et rubrum et album et pulverulentum (griseum). Amran: Species altera appellatur nitrum Armenum, quae ex Armenia defertur; altera nominatur *نطرون* atque advehitur e Lavahât (لوحات). Rahath. Serap.) et rubra et alba. Vâfed: Nitrum naturale optimum est Armeniacum et Aegyptiacum; hoc frequentissimum, rubidum, salso austeroque sapore. Huc pertinet et nitrum pistorium, quod pistorum Cahirenses aqua solvunt panique antea inspergunt, quam furno immittant. Ita panes laeves splendidique evadunt. Nitrum vero artificiale est sal induratum, quod ex plurimis solutionibus et ex ipsa aqua saturnina (plumbi) igni superposita paratur. Razes: Nitrum argentariorum alia est species, alba densaque, quae cremor nitri appellatur atque optima est. Diosc. V. 130. Gal. IX. 3. 18. Aristoteles: utrum humidum exsiccat. Hobais: nitrum accedit ad pilulas purgantes, electuaria et clysmata. Amrân: oleo junctum chamomillae corporique inunctum sudorem elicit. Machhul: nitrum cum melle peni pubique illitum Venerem stimulat. Sherif: aqua solutum et cum oleo calefactum in doloribus colicis (colica saturnina) operarum argenti fodinarum proficit. — Avic. I. p. 141. Abum. p. 42.

162. بوريطش *Ηυρίτης. Lapis Pyrites.*

Cf. مرقشيتا et حجر النور *Marcasita.*

163. بوقيصا Bukisa. Ulmus.

Cf. دردار, derdâr.

164. بوشد Bushad. (Gol.) Napus. Rapum.

Cf. شلجم, shelcham.

165. بوطانية Butâniat. Vitis nigra.

Nomen Andalusium. Cf. كرمة السوداء.

166. بوغلصين Buglossum.

Cf. لسان الثور.

{ 167. بولوديون }
{ 168. بولوطونحون } Polytrichum.

Cf. پیرشاوشان, adiantum.

169. بول الابل.

Elzahrâvi; Sunt pastilli Arabici, qui Meccae veneunt quibusque recentia sanantur vulnera. Nascitur enim in Arabia felici herba, qua pascuntur cameli. Urinam autem, quam postea cameli mittunt, siccant pastillosque ex ea conficiunt. Ego: Aliter haec res se habet et Zahravi fallitur. Namque est materia quae in cavernis Meccae vicinis invenitur. Sunt frusta nigra, lapidea, quae ab Arabibus collecta et a mercatoribus in pastillorum formam redacta hoc nomine insigniuntur. Sunt, qui hirundinis esse stercus opinentur.

170. بوقشرم (Hamb.)

Planta berberica, cui apud Andalusios nomen أبو مموت, Abu mamut. Succus ad leucomata oculorum facit.

171. بول Baul. Urina.

Gal. X. 15. Diosc. II. 99. Avic. I. p. 149.

172. بید بaidh. Ova.

Diosc. II. 54. 55. Avic. I. p. 143. Eltabari: albumen ovi cum farina epotum sanguinis fluxum cohibet. Israili: albumen ovi in oculorum fistulis proficit. Liber exper. Mosih et Razes de ovorum usu laudantur.

173. بيقية Bikiat. 'Αφάξη. Vicia.

Diosc. II. 177. Gal. VI. 1. 74. Avicenna: nervis confert.

174. بیش Bish. Napellus. Thora.

Ibn Samhun: secundum auctores in China nasci dicitur in regione Sindi (سند) prope locum Halâhel (هلاهل). Herba foliis intubaceis, quae in urbe comeduntur; centum vero passus extra urbis moenia eos, qui iis vescuntur, interimunt. Hobaish: omnia animalia perimit praeter coturnices; mures hac herba pinguescunt. Isa Ben Ali: duplex hujus herbae color et albidus, caulibus nodosis, et subflavus; haec species perniciosissima. Ahron Elkâs: celeriter perimit; tela ea venenantur. Razes: dolores capitis, oculos rigidos, natantes, paetos, syncopen facit; emetica et muscus ejus sunt antidota. Avicenna: unguentum utile in lepra. Avic. I. p. 147. Abum. p. 47.

175. بیش موش پيشا Napellus Moysis.

Avicenna: Herba, quae napelli est antipharmacum et leprae confert. Est etiam animalculum muri simile, quod contra lepram adhibetur. — Avic. I. p. 150. بیش موش بوحا.

176. بیارون Bajârûn.

Radix loti Aegyptiacae. Cf. بشنين p. 93.

Catalogus

Codicum de re medica Sanscritorum,

qui

in palatio societatis negotiatorum Indiae Orientalis
(East India House) Londini adservantur.

Graecorum ac Romanorum antiquitates, historiae, leges, literae atque artes per multa jam saecula viris omnium nationum doctis summo certamine sunt exploratae. Quamvis autem tantum absit, ut studia tam digna laudibus tamque nobilia pro consummatis haberi possint, ut quotidie novae quaestiones novaeque difficultates exoriantur novaeque his studiis faces accendantur, nuperrime tamen Indicarum rerum studium ita inter nos exarsit tantamque auctoritatem Indicae nactae sunt antiquitates, ut Graecis Romanisque dignitatem tanto jure comparatam diuque servatam derogare minarentur. Ex Oriente lux affluisse Graecis Romanisque declamabatur ipsaque vetustissima Aegyptus ex India incolas literasque atque artes accersivisse contendebatur. Lites sunt conflatae inter antistites utriusque studii, qui inter se ita excanduerunt, ut studiis magis nocuisse quam profuisse existimarentur. Graecorum propugnatores sese abnuunt sectatores Indomanorum, quos vocant, qui praepostere et linguam et culturam Graecam ex similitudine aliqua sonorum atque institutionum

ex Gangeticis derivant gentibus. Indiae vero laudatores tanquam Europaeae culturae matris se in his studiis vix ac ne vix quidem primores tantum fixisse plantas obliviscuntur. Injurias vicissim repellunt re-torridi homines seque invicem in Caeritum tabulas referunt. In quo dolendum est, veritati nihil addi minusque etiam Indicarum antiquitatum studium recens evocatum omnique cultu et favore indigum promoveri.

Historia antiqua Indis certissima fere nulla. Nihil igitur facilius quam hujus gentis monumenta literis consignata recentioribus adscribere saeculis, id quod ab adversariis Indicorum studiorum frequenter factum esse habemus compertum. Celebratissima Indorum auctorum nomina ad fabulosam pertinent aetatem idque levitatis Asiaticae luculentissimum ducitur esse indicium, quum nec de aetate nec de vitae scriptorum quicquam certi constet. Quid Indi in carminibus componendis et epicis et scenicis et lyricis praestiterint, Ramayanae et Maha-Bharatae partibus aliisque poematis septemque dramatibus jam publicatis inter omnes constat, quid de astronomia, mathesi, philosophia, legibus reliquerint posteritati, Colebrookei aliorumque indefatigabili studio in clara positum est luce. De ceteris artibus parum accepimus, ut judicium ferre queamus. Quum vero anno proximo Londini commorarer thesaurosque manuscriptos in illa urbe asservatos, qui de rebus medicis sunt, accuratius examinarem, in palatio negotiatorum Indiae orientalis (East India house) sat magnum Codicum Sanscritorum, qui de medicina tradunt, numerum conspexi et proprio impulsu eo delatus suffragiisque illustrissimorum juvenum, Drr. Rossenii et Stenzleri, qui in isto palatio studiorum

Sanscritorum castra posuerant scriniaque etiamnunc laudabiliter in usus suos compilant, ad evolutandos hos libros instigatus atque accensus eorundemque luminibus et imprimis eruditissimi atque amicissimi Stenzleri adjutus catalogum concinnavi, operae pretium me esse facturum ratus, si scriptorum medicorum Indiae eorumque operum Sanscrito exaratorum sermone nomina primum hoc modo innotescerent medicorumque aliorum juvenum studia ad has partes in posterum traherentur.

Graecos ab Indis accepisse medicinam atque Hippocratem a Charaka Susrutave didicisse, ut contenderet, eo procedere dementiae nemo adhuc est ausus tum propter divinum Coi senis ingenium tum propter Indorum medicorum apud nos obscuritatem. Et si quando istiusmodi quaestio in medio poneretur, talis causae actores se esse velle denegarent ad unum omnes, qui vel unum Indi cujusdam medici legissent versiculum. Tanta est inter Graecos Indicosque libros medicos et formae et rerum differentia. Verum tamen negari non potest, sequiorum aetatum medicos Graecos scriptoribus Arabum quantumcunque medicinae Indicae notitiam retulisse acceptam. Namque in altera parte Aetii publici juris nondum facta aliquoties in modum auctorum Arabum, Avicennae, Razis, Serapionis, aliorum, ὁ Ἰνδὸς sive οἱ Ἰνδοὶ laudantur. In eo enim omnis fere Arabum versatur medica doctrina, ut auctoritates antiquorum scriptorum et exterorum et inquilinorum accumulent sibi et satisfecisse et placuisse videantur, si Graeciam, Persiam atque Indiam spoliaverint. Unde Reiskius in observatt. med. p. 8. haec habet: „aliud nihil egerunt aut moliti sunt Arabes, quam ut forulos suos interpretationibus Hippocratis, Ga-

leni et Aristotelis onerarent, quemadmodum ex indicibus librorum, quos Abu Oseibah (Osaibia) vitissuorum medicorum singulis subjecit, intellexi. Parum ipsi de suis addiderunt. Ultra Graecos vix eminent. Ipsi fatentur ultra Hippocratem se nihil sapere. Hunc sidus medicinae appellant.“ Occidentem atque Orientem Arabes circumspexerunt inter utramque regionem positi, ut interpositis multorum auctorum testimoniis se munirent atque eruditionis ceteroquin haud spernendae speciem induerent suamque tenuitatem fuso obtegerent. Non est, quod locos Arabum medicorum congeram, ubi Indi laudantur. Tam multi in vulgatis Arabum operibus medicis prostant. Frequentissimum Indi medici nomen, apud Arabes obvium, est Charakae (شرك), cujus operum etiam hodie extare catalogus noster comprobabit. Abumansur p. 26. Chateki Indi (خاطك) allegat verba. Casiri I. p. 426. quaedam affert de Katka, Indico Astrologo, quae huc transcribo: „Katka, natione Indus, longe vetustissimus, Indorum omnium astrologorum facile princeps est habitus: cujus nulla vel aetatis, vel rerum notitia quum propter locorum distantiam tum propter obvia utriusque regni impedimenta ad nos pervenit. Hinc factum, ut Indorum scripta vix aliqua acceperimus. Enimvero tria illorum, et quidem notissima, systemata astrologica recensentur, videlicet Sindum Indum, Argebahrum atque Arkandum: (Bohlen Alt. Ind. II. p. 281.) ex quibus unum duntaxat Sindum Indum ad nos olim perlatum est; — — quod autem ad eorum scriptorum opera spectat, in manus nostras incidit liber musicus, Indica lingua Baiphon (بیافر) Biyâphar. Vidyâphala Sansc. Bohlen Ind. II.

p. 195.) dictus, i. e. sapientiae fructus, musicae et harmonicae artis elementa complectens; liber ethicorum, Kalila et Dimna inscriptus (Panchatantra. Notices et extraits etc. Vol. IX. X.); liber artis logisticae (hanc algebram edidit cl. Rosen arab. et angl. Londini. 1831.) a Mohammede Ben Musa Elkhwarezmita exornatus, qui ceteros omnes brevitae methodi ac facilitate praestat, Indorumque in praeclarissimis inventis ingenium et acumen ostendit; — — Haec Casirius. Ad quem locum notat Colebrooke Algebra of the Hindus p. 70. „The Arabs, however, had other communications of portions of Indian science, which the author of Tarikhul kukma (Casir. I. p. 426 — 28.) has in this place overlooked: especially upon medicine, on which many treatises, general and particular, were translated from the Indian tongue. For instance a tract upon poisons by Shanak (Sansc. Charaka?) of which an Arabic version was made for the Khalif Almamun by his preceptor Abbas ben Said Johari. Also a treatise on medicine and on materia medica in particular, which bears the name of Shashurd, (Sansc. Susruta?) and numerous others. (Herbelot Ketab Alsamum, Ketab Sendhashat, Ketab Alsokkar, Ketab Shashurd alhendi, Ketab Rai alhendi, Ketab Noufshal alhendi, Ketab Alkakir etc.)“

Quibus omnibus si paucas easque dissitas mancasque de rebus Indorum medicis notitias, ex libellis periodicis Londinensibus et Calcuttensibus plerasque collectas, addideris ac cum iis composueris, quae historiarum medicinae scriptores recentiores narrant, de medicina Indorum nos nihil fere scire recte colliges. Inter illas, quas dico, notitias sunt: Vestigia vaccinationis in medicis Indorum scriptori-

bus (*Asiatic Journal*. VII. July. p. 27. Gostany odatum est lymphæ variolæ vaccinae. Tikadars, inoculatores. *Calcutta Transac.* V. Citatur opus Dhanwantari, quod Sacteya Grantham appellatur.); — de spasmodica Indiae cholera ex auctoribus Indis (*Madras Courier*. 12 Jan. 1819. *As. Jour.* VIII. Sept.); — de medicina et chirurgia Indorum (*Asiat. Jour.* XVII. Sept. p. 241. et sqq. *Orient. Mag.* Febr. 1823), unde Adelung in historia liter. linguae Sanscritae p. 176. hausit, quae de his rebus profert; — D. A. Talboys, qui hunc librum anglice vertit, (an historical sketch of Sanscrit literature, from the German of Adelung. Oxford. 1832.) multa se addidisse multaque correxisse gloriatur; quae qualia sint, quoniam librum nondum viderim, judicare non possum; — de cura elephantis (*As. research.* II. p. 149.) — de plantis Indiae medicinalibus (*As. res.* II. p. 345.), — Catalogus plantarum medicinalium Indiae, adjectis earum nominibus Hindostanicis et Sanscritis (*As. resear.* XI. p. 153 — 197.); — Heyne (tracts historical and statistical on India. Lond. 1814. 4.) p. 125. priorem partem medici operis ex lingua Telinga vertit, quod Sanscrite Kalpasthânam vocatur tironumque commendatissimum est compendium. Tradit de re herbaria plantisque et radicibus medicinalibus, de ponderibus et compositione medicamentorum. — p. 148. alius operis partem transtulit de diagnosi, victus ratione etc.

Ibn Abi Osaibia (obiit 668 Heg. 1269 Chr.) vero singulari capite (duodecimo) medicorum Indorum vitas est complexus. Quo quum nemo accuratius inter Arabes de his fontibus tractaverit, me hujus capitis maximam partem e Codice Richiano, olim Bagdadensi, Musei Londinensis (Mines de

l'Orient III. p. 329.) exscripsisse et transtulisse,
quis est, qui in hac documentorum et testimoniorum
inopia mihi non sit condonaturus?

الباب الثاني عشر

في طبقات الاطبا الذين كانوا من الهند

(١) كنكه الهندي حكيم بارع من
متقدمي حكما الهند واكابرهم وله نظر في
صناعة الطب وقوى الادوية وطبائع المولدات
وخواص الموجودات وكان من اعلم الناس بهيية
العالم وتركيب الافلاك وحركات النجوم وقال
ابو معشر جعفر بن محمد بن عمر البلخي
في كتاب الالوف ان كنكه هو المقدم في علم
النجوم عند جميع العلما من الهند في سالف
الدهر ولكنكه من الكتب كتاب النموزار
في الاعمار كتاب اسرار المواليد كتاب القرانات
الكبير كتاب القرانات الصغير كتاب في
الطب وهو يجرى مجرى كناش كتاب في
الوهم كتاب في احداث العالم والدور في
القران

(٢) صنجهل كان من علما الهند وفضلايهم
الخبيرين بعلم الطب والنجوم وله من الكتب

كتاب المواليد الكبير وكان من بعض صنجهل
 الهندي جماعة في بلاد الهند ولهم تصانيف
 معروفة في صناعة الطب وفي غيرها من العلوم
 مثل باكهـر داهر جبهـر- راحة انكر اندي-
 صدكـه زنكل جاري- كل هؤلاء اصحاب
 تصانيف وهم من حكما الهند واطبايهم ولهم
 الاحكام الموضوعة في علم النجوم والهند
 تشتغل بمولفات هؤلاء فيما بينهم ويقتدون بها
 ويتناقلونها وقد نقل كثير منها الى اللغة العربية
 ووجدت الرازي ايضا قد نقل في كتابه الحاوي
 وفي غيره من كتب جماعة من الهند مثل
 كتاب سيرك الهند وهذا الكتاب فسر عبد
 الله بن علي من الفارسي الى العربي لانه اولا
 نقل من الهندي الى الفارسي وعن كتاب
 سسردي وفيه علامات الادوا ومعرفة علاجها وادويتها
 وهو عشر مقالات امر يحيى بن خالد بتفسيره
 وكتاب يدان (Nidāna, diagnosis ندان Conj.)
 في علامات اربعماية واربعة ادوا ومعرفتها بغير
 علاج وكتاب سند هيشان وتفسيره وكتاب
 صورة النجح وكتاب فيما اختلفت فيه الهند
 والروم في الحار والبارد وقوى الادوية وتفصيل
 السنة وكتاب تفسير اسماء العقار باسمها عشرة

وكتاب أسانكر الساجامع وكتاب علاجات
الجبالي للهند وكتاب مختصر في العقاقير
للهند وكتاب نوفسل فيه مائة داء ومائة دواء
وكتاب روسا الهندية في علاجات النساء وكتاب
السكر للهند وكتاب راي الهندي في اجناس
الحيات وسمومها وكتاب التوهم في الامراض
والعلل لأبي قبيل الهندي

ومن المشهورين أيضا من اطبا الهند
(٣) شاناق وكانت له معالجات وتجارب
كثيرة في صناعة الطب وتفنن في العلوم وفي
الحكمة وكان بارعا في علم النجوم حسن الكلام
متقدما عند ملوك الهند ومن كلام etc. ومن
الكتب كتاب السموم خمس مقالات فسر
من اللسان الهندي الى اللسان الفارسي من
الهندي وكان المتولي لنقله بالخط الفارسي
رجل يعرف بابي حامم البلخي فسر ليحيى بن
خالد بن برمك ثم نقل للمامون على يد
العباس بن سعيد الجوهري مولاة وكان المتولي
قراته على المامون كتاب البيطرة كتاب في علم
النجوم كتاب متدخل الجواهر والفقه لبعض
ملوك زمانه وكان يقال لذلك الملك ابن قمانص
الهندي

(٤) جودر حكيم فاضل من حكما الهند
وعلمائهم متميز في أيامه وله نظر في الطب
وتصانيف في العلوم الحكيمة وله من الكتب
كتاب المواليد وهو قد نقل الى العربى

(٥) منك الهندى كان عالما بصناعة
الطب حسن المعالجة اطيف التدبير فيلسوفا
من جملة المشار اليهم في علوم الهند متقنا
للغة الهند ولغة الفرس وهو الذى نقل كتاب
شاناك الهندى في السموم من اللغة الهندية
الى الفارسية وكان في أيام الرشيد هرون
وسافر من الهند الى العراق في أيامه واجتمع
به وداواه ووجدت في بعض الكتب أن منك
الهندى كان في جملة اسحق بن سليمان بن
على الهاشمى وكان ينقل من اللغة الهندية
الى اللغة الفارسية والعربية ونقلت من كتاب
اخبار الخلفاء

(٦) صلح (Cod. Oxon.) صالح (بن بهله
الهندى متميز من علماء الهند وكان خبيراً
بالمعالجات التى لهم وله قوة وانذارات في
تقدمة المعرفة وكان بالعراق في أيام الرشيد
هرون وقال جعفر بن يحيى أن طب
جبريل طب رومى وصلح بن بهله الهند فى

العلم بطريقة اهل الهند في الطئب مثل
جبرييل في العلم بمقالات الروم . . . وولى
مصر وغلستين وتوفى به مصر وقبره بهاء

Versio.

Caput duodecimum.

De classibus medicorum Indorum.

1. **Katka**¹⁾ Indus, vir doctus atque eruditus inter veteres Indiae philosophos ejusque praeclara ingenia, scientiâ artis medicae viriumque medicamentorum cognitione pollebat, naturae rerum peregrinarum et proprietatis patriarum scientissimus. Accensebatur viris eruditissimis, qui de mundi forma situque regionum motibusque siderum coelestium sunt meditati. Dicit vero Abu Maashar Chaafer Ben Mohammed Ben Omar Balchensis († 885.) in libro suo celeberrimo, Katkam olim fuisse inter celebratissimos Indiae viros doctos propter eximiam astrorum scientiam. Ex Katkae operibus sunt: Liber Elnamuzâr, de aetatum tempore. Liber de Astrologiae genethliacae secretis. Liber Conjunctionum major. Liber Conjunctionum minor. (Casir. I. p. 427.) Liber de arte medica, Jachri Machri, Syntagma.

1) Abu Maashar (Vers. latin. Norimb. 1549.) Indicum auctorem cum Osaibia Kankam adpellat; recte Casiri et Colebrooke emendant Katka. Confusa vero sunt nomina disciplinae (Kuttaka, Algebra) et auctoris (Aryabhatta), ut Arabes nomen disciplinae pro nomine auctoris habuerint. Cf. Bohlen Alt. Ind. II. p. 281.

Liber de opinione (Logica?). Liber de temporibus mundi et periodo conjunctionis siderum.

2) Sanchahal. Est inter viros Indiae doctos celeberrimus et peritissimus artis medicae astrorumque scientiae. Ex ejus operibus sunt: Liber de nativitatibus magnus. Est autem secundum nonnullos auctores Sanchahal Indus nomen collectivum in India plurium virorum, quorum in arte medica reliquisque literis exquisita erat doctrina v. c. Bākhor, Dāhir, Chabher: Rāha, Anker, Andi: Saka, Zenkal, Chāri; hique omnes junctis studiis opera componebant, Indorum philosophis medicisque adnumerati, penes quos omnis astrorum erat scientia. India vero collegit, quae illi inter sese elaboraverant communique harum doctrinarum studio incensi erant elucubrati. Itaque multi Indorum libri in sermonem arabicum sunt translati atque equidem inveni, Razem in Continente aliisque operibus e multis libris Indicis multa vertisse v. c. e libro Indico Sairek;¹⁾ quem librum arabice interpretatus est Abdalla Ben Ali ex Persico sermone, in quem prius ex Indico erat translatus; dein ex libro²⁾ Susrud, in quo signa morborum eorumque curationes et remedia traduntur decem libris, quem Jehia Ben Chāled commentariis illustravit; tum est liber Nidana de signis quadringentorum quatuor morborum iisque cognoscendis sine eorundem curationibus; porro liber Sindhishan ejusque commentarii; liber de ratione prosperi successus (de prognosi?); liber de quibus Indi Graecique

1) Non est, quod probem, solum Charakae librum hoc mutilo nomine intelligi, qui apud Arabes est omnium Indiae auctorum notissimus.

2) Susruta, medicus et liber Indus.

discrepant in definiendis qualitatibus calidis et siccis deque medicamentis annique tempestatibus; liber interpretationis medicaminum aromaticorum decem vocabulis synonymis; liber Asankara magna; liber de curandis mulieribus gravidis secundum Indos; liber Epitome de radicibus aromaticis secundum Indos; liber Nufasai, in quo de centum morbis centumque remediis agitur; liber Rusa Indica de sanandis mulieribus; liber de saccharo secundum Indos; liber Râi Indicus de generibus serpentum eorumque venenis; denique liber opinionum de morbis atque aegritudinibus Abi Cabili Indi.

Porro est inter medicos Indos celebres referendus:

3. Shânâk, penes quem magna in curandis morbis facultas summaque in arte medica erat experientia pariter atque in ceteris literarum disciplinis et in ipsa philosophia; pollebat etiam astrorum scientia, oratione facundus Indiaeque regibus dilectus. Ex ejus dictis sunt etc. (Omitto aliquot codicis versus). Ex ejus vero operibus sunt: Liber de venenis quinque libris comprehensus, quem ex Indico sermone in Persicum transtulit Manka Indus eratque praefectus interpretationi in linguam Persicam vir quidam cognitus nomine Abi Hâmmem Balchensis. Versio autem facta est in usum Jehiae Ben Châled Barmacidae, qui postea idem opus transtulit in usum Chalifae Almâmum auctoritate opeque Alabâs Ben Soaid Chauhari (gemmarii), ejus Veziri, qui apud Elmâmum lectionibus praeerat. Liber de medicina veterinaria. Liber de astrologia. Liber de gemmis eligendis, quem composuit alicui Indiae regum aetatis suae, cui nomen est Ibn Kemânes Indus.

4. Chudr. Vir doctus atque illustris inter Indos philosophos atque inter eruditos homines aevi sui excellens, praeclarus artis medicae scientia et philosophiae doctrinarum cognitione. Ex ejus operibus est liber de nativitatibus, cujus arabica versio extat.

5. Manka Indus, artis medicae peritus atque expertus curationum, eximius in vita instituenda philosophus; omnes in literis Indicis celebres viros superabat, linguae Indicae Persicaeque gnarus, illeque ipse est, qui Shānāki Indi de venenis librum e sermone Indico in Persicum vertit. Vixit autem aetate Reshidi Harun eodemque tempore iter fecit ex India in Iracam, ejusdem Chalifae sodalis, quem aegrotantem sanabat. Sed inveni apud auctores nonnullos, Mankam Indum vixisse in aula Isaaci Ben Solimān Ben Ali Hāshemitae atque ex lingua Indica in Persicam atque Arabicam libros transtulisse. Et haec quidem deprompsi ex libro historiarum Chalifarum.

6. Saleh Ben Bahla Indus, praestans inter Indos eruditos, in curandis morbis rationum, quas ibi sequuntur, peritissimus; singulari virtute et adhortatione scientiae tenebat principatum. Vixit autem aetate Reshidi Harun in Iracā. — — Chaafar Ben Jehia, medicina, inquit, Gabrielis¹⁾ est medicina Graeca; sed Saleh Ben Bahla Indus in medicina Indorum sequitur rationem, sicut Gabriel Graecorum libros. — — Postea adivit Aegyptum et Palaestinam inque Aegypto mortem oppetiit ibique ejus est sepulchrum. —

1) Gabriel, Bachtishnae filius, Syrus, medicus eodem tempore celeberrimus. Abulph. Hist. dynast. p. 153. Bachtishnarum integram historiam alias concinnabo, quando iterum ad hanc periodum fuero delatus.

Haec fere sunt, quae Sanscritorum codicum catalogo de medicinae Indicae exteris fontibus praefanda esse duxi e schedarum mearum mole intra quinquennium hinc illinc haud sine iudicio delibatarum exscripta. Maximum codicum Sanscritorum numerum in scriniis bibliothecae societatis negotiatorum Indiae Orientalis reposuit vir immortalis Colebrooke, cui postea codices Gaikawarenses, Tayloriani, Johnsoniani, Mackenzieanae collectionis aliquot, Leydeniani, alii, sunt additi. A docto quodam Pandita Colebrooke elenchum librorum manuscriptorum curavit concinnandum, in eadem cum codicibus ipsis charta Indica, flava, characteribus Sanscritis eademque forma transversa angustaque exaratum et secundum singulas disciplinas digestum, in quo codices nonnulli Colebrookeani desiderantur. Alter extat latine scriptus catalogus, a bibliothecae subpraefecto, optimo Mickelio, secundum locos dispositorum codicum confectus, vitiis innumerabilibus scripturae inquinatus, cujus sunt librorum numeri. Utrumque catalogum consului, qui nihil nisi operum titulos continent.

I. Codices Colebrookeani.

Codex I.

Cod. 61. Catal. major. Londin. Cod. 51. Catal. Colebr.
Characteres Dewanagari, foliis 154.

राजनिघंटु नरहरिकृत Râjanighantu Naraharikrita.

Lexicon eximium materiae medicae, a Narahari conditum. In ipso Codice auctor etiam Narahara et Nrihari nominatur, Cashmirensis. Opus in viginti tria capita divisum, quorum singulis medicamenta, de quibus est locuturus, ligata composita oratione leguntur praefixa. Omnes fere doctrinae,

uti mos est apud auctores Indos, summos versificatores, ne dicam poetas, versibus pertractantur, ut vix miremur, medicos quoque libros, paucis exceptis commentariis, numeris certis pedibusque deduci. Sermo est in hujus codicis initio de aquis locisque atque elementis; dein de plantis, de herbis scansilibus, de Gudûchi (Menispermoglabro), de fruticibus. Cap. VI. de parvis arbustis, de parpata (Gardenia latiflora). Cap. VII. de radicibus, foliis et fructibus esculentis. De oleribus (Sâka). Cap. VIII. de Sâlmali, (silk-cotton-tree Wils. Lex.), Bombace heptaphyllo. Cap. XVI. de oryza. Cap. XIX. de leonibus, muribus, piscibus, anseribus. Cap. XX. de morborum nominibus.

Codex II.

Cod. 85. Cat. Lond. Cod. 2. Coleb.

Charac. Dewan. fol. 231. Recentissimus, Colebrookei jussu transcriptus a Pandita.

Râjanighantu. Lexicon materiae medicae. Volumen primum, secundum literarum ordinem dispositum, literas A ad N usque amplectens. Vocabulum primum est Ankura, ramus. Arka, Asclepias gigantea. Et ipsa adjiciuntur synonyma, et animalia eorumque partes recensentur. Nâlikera, cocos sive nux Indica. Ultimum est Nepâlaninvas i. e. Ninvas Nepalicus, Melia Azedarach.

Codex III.

Cod. 113. Cat. Lond. Cod. 50. Cat. Coleb.

Charact. Dewanag. fol. 186.

चिकित्सस्थान चरक Chikitsasthâna Charaka.

Charakae liber de morbis curandis. fol. 10. de oleo Santalino aliisque oleis. De curanda bile flava

(raktapitta). De splenis induratione (gulma). de plethora sanguinis ejusque profluviis. De stranguria (prameha). De phthisi pulmonali (Rajayakshman). De vomitu (Chhardi). f. 179. de morbo pudendi muliebris (Yonivyâpad), ubi de corrupto semine fluxuque menstruo disserit. — Atrejas venerabilis (Bhagavân) passim laudatur in hac parte Charakae operum.

Codex IV.

Cod. 180. Cat. Lond. Cod 29. Cat. Col.

Char. Dewanag. fol. 218.

सिद्धियोग धन्वंतरी

Siddhiyoga, auctore Dhanvantari.

Dhanvantari opus de morbis curandis. Praefatur de iis, quae medico bono sunt necessaria; amore, non lucri cupiditate medicinae studium esse amplectendum artemque medicam eadem ex causa exercendam. In capita opus est distinctum, quibus singulorum morborum signa, causae, curationes, remedium compositiones absolvuntur, v. c. cap. I. de signis februm (jvarânâm lakschanam); de februm causis (jvaranidâna); de vâtapitta kaphakopalakshanam (de signis vata, arthritidis - pitta, bilis - kapha, pituitae - kopa, irae. Qualis demum hic est morbus?); de signis curaque febris arthriticae (vâtajvaranidânachikitsa); de cura febris biliosae (pitajvarachikitsa); de haemorrhoides, diabete, diarrhoea, stranguria; de morbis narium, faucium, aurium etc. fol. 218. de cura menstrui morbi mulierum (strînân somarogopakramas). Magna est inter composita remedia copia oleorum, unguentorum, butyrorum.

Codex V.

Cod. 193. Cat. Lond. Cod. 22. Cat. Col. Antiquus, optimae notae.
Char. Devan. fol. 118.

माधवनिदानटीका आतंकदर्पण

Mâdhava Nidâna Tîkâ Atankadarpana.

Madhavae Commentarius in speculum morborum. Opus, in quod hic est commentarius, âtankadarpana etiamnunc extat. Charaka saepius citatur. f. 72. de ambustis; de hydrope. Ultimum de medulla (meda).

Codex VI.

Cod. 240. Cat. Lond. Recentissimus, a duobus manibus scriptus
anno 1856 aerae Indicae ¹⁾ (Saka).

Charact. Dewan.

1. Atanka darpana. Speculum morborum.
fol. 133.

2. रुग्निनिश्चय Rugvinischaya; de morbis cognoscendis, auctore Madhava. fol. 52.

Eodem modo morbos disposuisse videntur medici Indici, quum ultima secundi operis capita de morbis tradant mulierum, id quod in Cod. IV. jam factum vidimus.

Codex VII.

Cod. 252. Cat. Lond. Cod. 7. Cat. Col. Optimae notae.

Char. Dewan. fol. 480.

चरकसंहिता Charakasanhitâ.

Opus Charakae integrum. Initio totius operis ad deos precatur Brahmam, Indram, Asvinas, Dhan-

1) Aera Indica Saka sive Salivahana incipit ab anno 78 post Chr. — Aera Indica Samvat sive Vicramadityae incipit ab anno 57 ante Chr.

vantarum, alios et de artis medicae difficultate et dignitate loquitur, quam operis partem Indriyasthānam appellatam invenies. Sequitur Sutrasthāna, quae de semiotice et therapia universe tractat. Ultima operis pars est Chikitsasthāna, de therapia speciali, (cf. Cod. III.) cujus ultima quattuor capita de generatione sunt. Atreyam saepius laudat auctorem.

Codex VIII.

Cod. 260. Cat. Lond. Cod. 54. Cat. Col.

Char. Devan. fol. 104.

निदानप्रदीप नागनाथ

Nidāna Pradīpa. Nāganātha.

Fax diagnoseos, auctore Nāganātha. Laudantur Charaka et Susruta. Opus est de morbis cognoscendis. — De febribus, febribus inaequalibus, de statu morbo trium humorum, de vermibus, de morbis mulierum, de veneno canis rabiosi.

Codex IX.

Cod. 298. Cat. Lond. Cod. 13. Cat. Col. male exaratus.

Char. Devan. fol. 171.

योगसंग्रह जगन्नाथ

Yoga Sangraha Jagannātha.

De morbis curandis, auctore Jagannātha. Exordium facit de virtutibus et facultatibus, quae medico sunt necessariae. De febribus; qui febricitant, sedentes cibum assumunto; urinae mittendae alvique excretioni diligenter studetor; ne balneis utantur. — De colica (sūla); de haemorrhoidae etc. Curae uniuseujusque horum reliquorumque morborum plurimae medicamentorum additae leguntur compositiones.

Codex X.

Cod. 326. Cat. Lond. Cod. 57. Cat. Col. chartâ Anglicâ Colebrookei jussu exaratus, recentissimus.

Char. Bengalico, fol. 171.

सारकौमुदी Sârakaumudî.

Epitome de morbis curandis. — Sanitas omnium virtutum est mater, omnium vitiorum morbus. — De corporis fabrica. — De morborum signis colligendis et dignoscendis; de lingua nasoque explorandis; de uroscopia. — de praesagitione (pari bhâshâ). — De doloribus colicis (sûla). — de tussi (kâsa). — Versus finem de venenis eorumque antidotis loquitur v. c. de felle piscium sicco composito cum succo arboris nimbae (Mel. Azed.), optimo antidoto. Auctor ignotus.

Codex XI.

Cod. 341. Cat. Lond. Cod. 43. Cat. Col. script. anno 1838 Sak.

Char. Devan. fol. 53.

भावप्रकाश हरीतक्यदि द्रव्यगुण

Bhâvaprakâsa Harîtakyadi Dravyaguna.

De nominibus et viribus myrobalanorum (harîtaki) aliorumque medicamentorum. Est pars operis Bhâvaprakâsae. — De myrobalanis — cannabi — floribus edulibus — oryza farinaque tostis — herbis inebriantibus (narcoticis) — decoctione succi arboris madukae (Bassiae latifoliae). —

Codex XII.

Cod. 382. L. Cod. 46. C.

Char. Devan. fol. 215.

Bhâvaprakâsa. Purva kandâ (Volumen primum). De universa medicina hoc opus tractare videtur. Medicinae Indicae mythicam partem ini-

tio hujus operis delineatam ita fere legi: Ipse Brahmâ, mundi universi creator, primus canones medicinae consignavit literis — Brahmâsiddhântam, quod opus centum millia (laksha) versuum distichorum (Slokas) amplectebatur. Deinde erudit in arte medica Prajâpatim Daksham (Bohl. Alt Ind. I. p. 260.), qui artem secum communicatam docuit Solis duos filios, Asvinau, (Bohl. I. p. 239.) a quibus liber (Sanhitâ) medicus est compositus. Horum autem fratrum, qui deorum Indiae Paeanes sive medici habentur, praeclara sunt multa facinora v. c. Svayambhuvae caput a Bhairava diffissum iterum compositum sanant itaque sacrificiorum participes sunt facti; — Indrae luxatum humerum reponunt; — in proeliis Devarum Asurarumque (Bohl. I. p. 261.) deos invulnerabiles faciunt; — Chandram, lunae deum, e lapsu ex luna (Soma) claudicantem sanant; — Solis dentem senio debilem ejusque filii, Bhagae, oculos coecos Lunaeque phthisin curant; — Bhârgavae, Veneris planetae dei, propter senectutem impotentis et libidinosi Venerem remediis stimulant eumque juvenili imbuunt libidine. — Propter tot tantaque facinora ab ipso Indra ceterisque diis summis gemini hi fratres dignantur honoribus atque Ayurvedam sive vitae scientiam Indrae tradunt, qui postea Ayurvedam docet Atreyam aliosque viros sanctos (Munis). Et ita quidem Atreya magister Indras evasit. Terrarum orbem pestilentiali morbo vexatum oppressumque quum olim vidisset Atreyas, secum diu reputavit misericordia motus, quomodo tam saevo malo opem ferre posset et librum Ayurvedae posteaquam legit, Indralokam sive Indrae coelum petiit, quem concelebratum a Rishis iisque stipatum videbat. Accessit ad Indram instanterque est precatus,

ut pesti finem faceret ipsique Ayurvedam exponeret. Promissis Indras stetit et Atreyae Ayurvedam cum Angis (Bohl. II. p. 189.) praelegit et commentatus est. Quo facto Atreyas in terram rediit et ipse medicam concinnavit Sanhitâm, suo nomine insignitam. Scholas vero Atreyae medicas frequentarunt Agnivesa, Bheda (Bhela. Wils. et Cod. 782 Lond. Cat.), Jatukarna, Parasara, Kshîrapâni, Hârîta, qui ad unum omnes tantras (formulas, libros) componebant, eorumque tantris auditis laetus plaudebat Atreyas. Illorum etiam est Muni Bharadvâja. — Hos excipit Charaka, qui vivebat, quum Vishnus esset in Matsyâvatâra i. e. piscis formam assumeret (Bohl. I. p. 240.). Sesha (Bohl. I. p. 204.) ipse, Muni cujusdam filius natus, in orbe terrarum Charakae nomen in se recepit. Qui ubi omnes multorum virorum sanctorum, qui ab Atreya fuerant instituti, Tantras collegit, opus suum inde condidit medicum. — Dhanvantari Sâkârâ i. e. adparitio. — Terram morbo fatigatam quum videret, Indras Dhanvantarium in eam descendere jussit: Esto tu rex et dominus urbis Kâsî (Benares). Vivebat vero Dhanvantari in hac urbe in domo Latobahuchae ejusque nomen in terra erat Divodâsa. Brahmae voluntate Kâsî imperium tenebat. Et Dhanvantari Sanhitâm scripsit medicam artisque addiscendae cupidos docuit. — Porro Susrutas, filius regis Visvamithrae, a patre cum centum filiis aliorum virorum sanctorum Kâsî ad Dhanvantarium est missus. Quem quum in silvarum solitudine invenissent, rogarunt, ut Ayurvedam ipsos doceret. Quibus precibus satisfecit. Hanc igitur scientiam edocti domum redierunt ac Susruta primus Tantram elaboravit, et ipsam Susrutam (i. e. bene auditam) appellatam, quia omnibus placebat. —

En historiam medicinae Indicae antiquissimae scriptorumque medicorum celebriorum breviter expositam eamque ex Indicis haustam fontibus. —

Ut ad ipsum codicem XII, ex quo haec delibavi, revertar, Dhanvantari Susrutam erudiens loquitur de discrimine trium Svaruparum i. e. formarum naturae, de rerum qualitatibus, de proprietatibus elementorum, creatione, generatione, graviditate ejusque signis (Cf. Raghuvans. III, 2. ubi e Vâgbhatta medico graviditatis signa enumerantur), de victus ratione secundum anni tempestates, carnibus, oleis, etc.

Auctor Bhâvaprakâsae, uti assolet, in umbilico codicis nominatur Bhâvamisra.

Codex XIII.

Cod. 435. L. Cod. 15. C. sub finem mutilus.

Char. Devan. fol. 170.

चक्रदत्त Chakradatta.

Opus de morbis curandis, auctore Chakradatta. Initium sermonis facit de tribus qualitatibus (gunas); — dein capita sequuntur de febribus, verminibus, vomitu etc.

Codex XIV.

Cod. 525. L. Cod. 33. C. script. anno 1673 Samvat s. aerae Ind. Vikramadit.

Char. Devan. fol. 99.

माधवनिदानटीका मधुकोषे

Mâdhavanidâna Tika Madhukoshe.

Mâdhavanidâna sive Vishanidâna, Commentarius in thesaurum dulcedinum. — Est commentarius Mâdhavae in librum therapeuticum. Citantur aliquoties Charaka et Susruta. Capita insunt de angina,

elephantiasi (Slipada), de inflammatione et tumore vulnerum, de vulneribus, de ossium fractorum conjunctione, in quo capite Bhāluki laudatur, de fistulis, de morbis oculorum, capitis, mulierum, infantum etc.

Codex XV.

Cod. 557. L. Cod. 53. C.

Char. Dev. fol. 148.

रसरत्न समुच्चय

Rasaratna Samuchchaya.

Opus de metallis et mineris, Collectio, viginti septem capitibus, in quo de Maharasis, Uparasis, Borace, gemmis et venenis traditur.

Codex XVI.

Cod. 579. L. Cod. 41. C.

Char. Dev. fol. 63.

वैद्यरत्न विद्यापतिभट्ट

Vaidyaratna, Medicinae margarita, Vidyâpatibhatta auctore.

De morbis curandis v. c. de febre, de singultu ejusque cura, remediorum compositionibus additis, de morbis oculorum, aurium etc.

Codex XVII.

Cod. 605. L. Cod. 23. C. script. ann. 1777 Samv.

Char. Dev. fol. 107.

सूत्रस्थान शुश्रुत

Sûtrasthâna, Susruta auctore.

De rebus medicinalibus in universum. Sâtrasthâna est pars prima totius Susrutae operis. Nar-

ratur initio Ayurvedae origo Susrutaeque apud Dhanvantarium, Kâsi regem, institutio. Sequuntur capita de sanguine, pulsibus, hirudinibus etc.

Codex XVIII.

Cod. 609. L. Cod. 45. C. script. ann. 1850 Sak.
Char. Devan.

मञ्जनिदान अग्निवेश

1. Manjanidâna, auctore Agnivesa.

Aphorismi, triginta quatuor versibus comprehensi, de morbis nonnullis.

2. वैद्यजीवन लोलिमरâj. scriptum est hoc opus
ann. 1715 Sam.

Vaidyajîvana, Vita medici, auctore Lolimmarâja.

Aphorismi medici argumenti quinquaginta sex versus complectentes.

Colebrookeus verborum plurimorum interpretationes Anglicas superscripsit huic codici itaque in medicis Indorum libris legendis in hoc codice possuisse videtur vir immortalis tirocinia.

Codex XIX.

Cod. 619 L. Cod. 1. C. Recentissimus, chartâ Anglicâ script.
ann. 1728 Sam.

Char. Bengal. fol. 259.

सुखबोध वैद्यरâj

Sukhabodha, Sangraha, auctore Vaidyarâja.

Index (Sâchipatra), tredecim constans foliis, ad calcem est adjectus, unde patet de universa hoc opus esse medicina: v. c. de virtutibus medici, generatione, signis mortis et somni, de signis morborum, qui curari et qui curari non possunt; de erroribus medici, de venenis, antidotis, de vermibus multisque aliis morbis, additis remediorum formulis.

Codex XX.

Cod. 641. L. Cod. 11. C.

Char. Beng. fol. 241.

चक्रदत्तटीका शिवदाससेन

Commentarius in Sangraham Chakradattae, auctore
Sivadasasena. Cf. Cod. XIII.

Codex XXI.

Cod. 647. L. Cod. 31. C.

Char. Dev. fol. 59.

रसेन्द्रचिंतामणि

Rasendra Chintamani.

Opus therapeuticum, in quo de morbis mulierum infantiumque inter alia argumenta traditur.

Codex XXII.

Cod. 678. L. Cod. 20. C.

Char. Dev. script. anno 1731 Sam.

1. रसमञ्जरी शालिनाथ

Rasamanjarî auctore Sâlinâtha.

Opusculum, quod septem foliis continetur, therapeuticum. Exordium fit a capillis tingendis.

2. गुणार्त्तमालाकोष मिश्रभावा

Gunaratnamâlâkosha, auctore Misrabhâva.
fol. 130.

Lexicon materiae medicae. De oleis, unguentis, conservis, lacte, sero lactis etc. Cf. Cod. XII.

Codex XXIII.

Cod. 687. L. Cod. 39. C. bonae notae.

Char. Dev. fol. 59.

मगधपरिभाषा Magadhaparibhâshâ.

De morbis curandis.

C o d e x X X I V.

Cod. 727. L. Cod. 3. Col.

Char. Dev. a fol. 233 — 520.

Râjanighanta. Volumen secundum. Cf. Cod. II.
Auctor est Narâyana Dâsa (नरायण दास).

C o d e x X X V.

Cod. 742. L. Cod. 16. C. script. anno 1655 Sam. fol. 60.

Charaka Sanhitâ. Postrema Charakae operis de medicina pars. Cf. Cod. VII.

C o d e x X X V I.

Cod. 782. L. Cod. 8. C.

Char. Bengal. fol. 297.

रत्नावली Ratnâvalî. Linea margaritarum. Vaidya Sastra (वैद्यशास्त्र). Liber medicus. De morbis cognoscendis et curandis. De origine Ayurvedae initio hujus codicis eadem fere narrantur, quae e codice XII delibavi. De sitis causis, de siti sedanda, de causis animi deliquiorum, de ebrietate, digestionem etc. Index capitum codici est adjectus.

C o d e x X X V I I.

Cod. 791. L. Cod. 6. C.

Char. Bengal. fol. 241.

मुग्धबोध माधव

Mugdhabodha, auctore Mâdhava.

Codici haec sunt subscripta: Ita in libro Mugdhabodha a Mâdhava, poetarum regi (kavirâja), cura febrium aliorumque morborum est absoluta. — Auctor ipse asserit, se Vagbhatae, Susruta, aliorum libros medicos perlustrasse, optima quaeque sive medullam expressisse, omisisse, quae factu difficilia neque in aliis regionibus inveniantur.

Codex XXVIII.

Cod. 829. L. Cod. 32. C.

Char. Devan.

1. योगचंद्रिका लक्ष्मण

Yogachandrikâ, auctore Lakshmana.

Opus complectitur folia 67, exaratum anno 1733 Samv. Auctores allegantur Harita et Parâsara. De morbis curandis, v. c. de tabe ejusque remediis, de pneumonia, de singultu, de vulneribus etc.

2. रसरत्न समुच्चय Rasaratna samuchchaya.

Collectio medicamentorum, viginti septem capitibus composita, fol. 112. exarat. anno 1756 Samv. Cf. Cod. XV.

Codex XXIX.

Cod. 838. L. Cod. 45. C.

Char. Devan. fol. 77. script ann. 1854. Sak.

वैद्यविनोद गोस्वामि शिवानन्दभट्ट

Vaidyavinoda. Delectatio medica.

De morbis cognoscendis et curandis. Incipit a pulsu (nâdi) explorando. Ad calcem primi et secundi capituli opus vocatur Vaidyaratna. Auctor est Gosvâmi Sivânandabhattacha.

Codex XXX.

Cod. 885. L. Cod. 4. C.

Char. Bengal. fol. 231.

गूढबोधक हेरम्बसेन

Gûdabodhaka Sangraha, auctore Herambasena,

Medicina initio codicis laudatur. Dein de morbis dignoscendis; de aquae, remedii nobilissimi, praestantia; de febribus quotidianis earumque remediis; de morbis infantium etc. Ultimo de Aphrodisiacis.

C o d e x X X X I.

Cod. 962. L. Cod. 30. C.

1. मदनविनोद Madanavinoda. Charac. Devanag.
fol. 111.

Lexicon materiae medicae, auctore Madana. —
A vocabulary of Materia medica.

2. पाकाध्याय पाकावली Pākādhyāya sive Pākāvalī.
Char. Dev. f. 30.

Series formularum medicarum cum versione in
linguam Hindi. — A Receipt book with a transla-
tion into Hindi.

3. रामविनोद Rāmavinoda.

Liber, sermone Hindi compositus, de medicina,
exaratus anno 1720 Samvat char. Devan. fol. 179.
Sunt formulae medicae versibus Sanscritis compositae cum Tika, commentario, lingua Hindi addito. —
A medical treatise in Hindi. Tertiū hujus operis,
quod e lingua Maghada¹⁾ i. e Sanscrita in linguam
Kalinga translatum esse dicitur, folio 178 index me-
dicorum Indorum librorumque legitur medicinalium:
Atreya, Charaka, Hārīta, Yogachintāmani, Vrinda,
Vagbhatta, Susruta, Kshārapāni, Anandamālā, San-
nipāta Kalikā, Rāja Mārtanda, Rasachintāmani, Yo-
gasataka, Vindusara (guttarum medulla), Manorāma
(recreatio cordis), Sarangadhara, Kalajnānam (cogni-
tio temporis), Vaidyavinoda, Vaidyasarvasva (univer-
sum peculium medicinae), Vaidyavalabha (amicus me-
dicinae), Vaidyamanotsava (gaudium cordis sive inti-
mum medicinae), Vaidyasanjivana (vita medica),
Vaidyakasārauddhāra (enucleatio medullae medicinae),

1) Maghada etiam Indiae septentrionalis pars aliqua vocatur,
ubi Buddha natus est.

Sârasangraha (epitome medullae), Bhâvaprakâsa, Chikitsâmritasâgara (oceanus nectaris sanationis), Chikitsârâna (oceanus medendi), Kshemakarahala (aratum medendi), Rasamanji (Rasarum caulis), Rasaratnâkara (fodina gemmarum), Tadarânam, Madhavi, Damodara, Madhavanidana, Vangasena, Chikitsâratnabushana (mundus gemmarum medendi), Vasishta.

C o d e x X X X I I.

Cod. 989. L. Cod. 56. C.

Char. Devan. fol. 48.

पाकविलास Pâkavilâsa.

Formulae culinariae. — A collection of receipts for cookery put into verse in various Indian dialects.

C o d e x X X X I I I.

Cod. 1011. L. Cod. 25. C.

Char. Bengal. fol. 185.

Mâdhava Nidana Tika, Commentarius in Mâdhava Nidana sive Madhukosha (dulciolorum thesaurus) vyākhyā, auctore Vijayarakshita — विजयर्क्षित. Trium foliorum index superadditus. Mâdhavae opus de morbis tractat curandis. Fol. 70. de lipothymia, somno, lassitudine etc. Cf. Cod. XIV.

C o d e x X X X I V.

Cod. 1041. L. Cod. 26. C. optima notae, cum notis marginalibus.

Char. Devan.

1. Ashtângahridaya — अष्टाङ्गहृदय — Sanhitâ, Vâgbhatta वाग्भट — virachita sive krita i. e. auctore. Constat fol. 82. Uttarasthâna, pars ultima (or Vamana kalpa vyākhyā). Primum verba facit de vomitu laudatque Atreyam aliosque Rishis;

secundum de purgationibus alvi iisque rebus, quae in purgando accidere solent; etc. Caput ultimum est de elixire vitae.

2. उदरक्रिच्छ्रोपशान्ति Udarakrichchhropasânti, de cura ventris dolorum. Constat foliis 39, script. anno 1686 Samv. In hoc opusculo Susrutae Ayurveda citatur.

Codex XXXV.

Cod. 1049. L. Cod. 41. C. antiquus.
Char. Devan.

1. Chakradatta auctore रामचन्द्र — Râmachandra. De febre arthritica, biliosa etc. Ad calcem de oleis, quae adversus podagram adhibentur. Constat fol. 70.

2. षट् ऋतुचर्या Shat Ritucharyyâ, de observandis iis omnibus, quae sex anni tempestatibus — (unaquaeque enim anni tempestas duobus mensibus constituitur) — fieri debent, auctore सुन्दरदेव Sundaradeva. Liber diaeteticus, in quo etiam de odoramentis fit sermo. Constat fol. 50. Est pars alius operis भूपालवल्लभ — Bhûpâlavallabha (amici mundi regis).

Codex XXXVI.

Cod. 1103. L. Cod. 49. C.
Char. Devan.

1. Vaidyajivana, वैद्यजीवन vita medici, auctore Lolimbarâja — लोलिंबराज. Auctor Lolimba et Lolimma nominatur. Constat fol. 25. Sunt pancha vilâsas i. e. quinque disputationes. De febribus earumque cura, de morbis cordis, colli etc.

2. Vaidyaratna Tîkâ. Fol. 77. script. anno 1853 Sak. Commentarius in librum Vaidyaratna, in quo legitur inter alia de Sannipata i. e. statu morbo trium humorum, de febribus, de tumore testiculorum etc. Folio 75. Vaidyaratnae auctor appellatur Gosvâmi Sivânandabhattacha. Cf. Cod. XXIX.

Codex XXXVII.

Cod. 1126. L. Cod. 28. C.

Char. Bengal. fol. 223.

श्रीचक्रपाणिदत्तकृता सुश्रुतग्रन्थस्य
सौत्राध्यायटीका भानुमतीनाम्नी

Srîchakrapânidatta kritâ Susrutagranthasya

Sautrâdhyâya Tîkâ Bhânumatî Nâmni.

Commentarius splendidus in Susrutae operis partem, Sutrasthânam, auctore Chakrapânidatta.

Codex XXXVIII.

Cod. 1128. L. Cod. 12. C.

Char. Bengal. fol. 227.

सिद्धियोगार्णव Siddhiyogârnavâ.

Oceanus Yogae perfectae, auctore Rajîvalochana (oculis loto similibus) Dhanvantari. Opus Aesculapii Indorum, Dhanvantari. Primum Gurus invocat deos. Dein de sensibus eorumque hebetudine tradit; morborum naturam cognosci inspectando, tangendo et interrogando; inspicere faciem, urinam, linguam; tangi pulsum, de quo explorando multas exponit regulas; postea de morbis loquitur eorumque remediis. Ultimo capite Rasas persequitur.

Codex XXXIX.

Cod. 1142. L. Cod. 19. C.

Char. Dev. fol. 156. script. ann. 1862. Sak.

Sanhitâ medica, auctore शार्ङ्गधर — Sârnga-

dhara. Opus duobus libris constat. De tempore adhibendis medicamentis opportuno; caput secundum est de pulsum exploratione; de prognosi; de nominibus medicaminum; de victu ac potu; de superciliis cohole colorandis; de potulentis spirituosus v. c. âsava (Rum); de liquore uvarum; de pulte (vata) paranda; de pulveribus aromaticis; de numero morborum. Liber secundus de pilulis, radicibus, oleis, medicamentis sudatoriis, emeticis, purgantibus etc.

Codex XL.

Cod. 1156. L. Cod. 52. C.

Char. Dev. fol. 81.

मदनपालनिघंट Madanapâla Nighanta.

On drugs. A vocabulary of Materia medica etc. by Madanapâla or rather by Gunakara. — Lexicon materiae medicae e tribus naturae regnis constructum, in quo de elephante, equo, camelo, urso, rhinocerote, tigre, leopardo, lupo, cane, sue, ove, caprea, antilope versicolore, avibus etc. Colebrookei manus passim in ora codicis deprehenditur.

Codex XLI.

Cod. 1195. L. Cod. 40. C.

Char. Dev. fol. 61.

पथ्यापथ्यविबोधक Pathyâpathyavibodhaka.

Rerum salubrium atque insalubrium expositio. Liber diaeteticus. De herbis, frumento, radicibus, cibis coctis, metallis, carnibus. Auctor कैयदेव — Kaiyadeva.

Codex XLII.

Cod. 1202. L. Cod. 24. C. non per transversum scriptus.

Char. Dev. fol. 106.

अग्निवेशतंत्र Agnivesa Tantra.

Agnivesae liber de medicina. Primo loco dis-

serit de causis morborum verbaque Atreyae incunte quoque capite plerumque affert; — de causis morborum splenis; de signis morborum vesicae; de lepra; de gravidarum mulierum morbis; de urinae animalium virtute medicinali. Index capitum codici adjunctus est: 1) svaranidana — de causis februm 2) raktapittanidana — de causis bilis flavae. 3) gulmanidana — de causis splenis. 4) pramehanidana — de causis difficultatis urinae. 5) kushtanidana — de causis leprae. 6) soshanidana — de causis phthiseos pulmonalis. 7) unmâdanid. — de caus. maniae. 8) apasmaranid. — de caus. epilepsiae etc. De morte repentina. Caput ultimum est de longaevitate (dirgha jivitiya adhyâya).

Codex XLIII.

Cod. 1214. L. Cod. 42. C.

Char. Devan. fol. 89.

संग्रहतरंगिणी Sangrahataranginî.

Sara Sangraha Tarangini, Epitome medullosa undarum, hoc opus quoque vocatur isagogicum in medicinam, viginti tribus capitibus comprehensum. De qualitatibus pravi medici; de aetatibus; de locis; de virtutibus metallorum, frumenti, uvarum etc; de morbis foetus etc. Auctor est ग्रामपंतविद्वांस Sâmapanta Vidvânsa.

Codex XLIV.

Cod. 1240. L. Cod. 9. C.

Char. Bengal. fol. 232.

चिकित्सार्पण Chikitsâdarpana.

Speculum medendi. Ex Suchipatra sive Indice adjecto haec excerpti: 1) jihvâpariksha — de lingua exploranda 2) mûtrapar. de urina inspectanda. 3) ne-

trapar. de oculis observandis; — de purgandis humoribus, de lipothymia eaque curanda. Versus finem de metallis, mineris v. c. talaka i. e. auripigmento, oleis, unguentis etc. tractatur.

Codex XLV.

Cod. 1271. L. Cod. 38. C. Char. Devan. fol. 55. script. ann. 1861 Sak.

धन्वन्तरीनिघंटु Dhanvantarinighantu.

Lexicon medicamentorum eorumque virtutum (gunas), auctore Dhanvantari; de lacerta (musali); folio 26. de saccharo (ikshu): est dulce, grave, frigidum, sternutamentum, lene, roborans; rheumatismum abigit; sed vermes gignit.

Codex XLVI.

Cod. 1302. L. Cod. 55. C. Char. Dev. fol. 254.

Chikitsa Sâra Sangraha. Prathamajilda (Volumen primum). Epitome medullae mendi. — De significato vocabuli nidana (causa); De morbis cognoscendis et curandis, additis formulis unguentorum, oleorum, aliarum compositionum. Auctor वगसेन — Vangasena.

Codex XLVII.

Cod. 1315. L. Cod. 18. C. Char. Dev. fol. 187.

बृहद्योगतरंगिणी Vrihadyogataranginî. Volumen primum.

Tarangini, undae, sunt capitum loco, unde operi nomen fluxit. — Qui hominem ex oceano limoso morbi traxit, quam honesto officio is satisfecit et quanto dignus est honore! Peccata, quae in anterioribus vitae formis commissa sunt, morbis abluuntur. Laudantur Harita et Vagbhata. Unda prima: de corporis fabrica ejusque cognitione. Unda se-

eunda: de conceptione et menstruis; quibus ex causis foetus crescat; quibus ex causis gemini procreentur; de causis abortus. — Deinde de alimentis et materia medica tradit. — De lacte, sero lactis, oleo, butyro, butyro liquato, de oleo sesamino, lineo, sinapeos, castorino, ricini, carthami, de oleo Mango; de sacchari generibus; de fructibus, uvis, Mango; de camphora, moscho, ligno santalino (raktachandana, santalo rubro — svetachandana, santalo albo), agallocho, croco; de octo metallis, auro (svarna), de auro purgando, argento (tara), cupro (tamra), aere (ritica), ferro (loha), stanno (naga), plumbo (vanga), aere campanario (ghosha) etc. — Tum de febribus aliisque morbis. Colebrooke orae codicis medicamentorum plurimorum nomina Anglica adscripsit.

Codex XLVIII.

Cod. 1304. L. Cod. 35. C. Char. Dev. a fol. 188. usque ad fol. 374.

Yogataranginī. Dvitiyājīlā, Volumen secundum.

De siti ejusque causis et cura secundum diversos humores; de animi deliquio eoque sanando; de venenis et carminibus (mantras) iis adversantibus, de veneno anguium, canis rabidi etc. Ultimo loco de morbis mulierum. Index morborum, de quibus tractavit, codici finem facit, quem integrum hic transcribam:

- 1) इवर. 2) अतिसार. 3) ग्रहणि. 4) अक्षीर्ण. 5) कृमि.
- 6) पाण्डु. 7) कामला. 8) रक्तपित्त. 9) राजयक्ष्मा. 10) कास.
- 11) हिक्का. 12) श्वास. 13) स्वरभेद. 14) अरोचक.
- 15) हृदि. 16) तृष्णा. 17) मूर्छा. 18) पानात्यय. 19) दाह.
- 20) उन्माद. 21) अपस्मार. 22) वातव्याधि. 23) वातरक्त.

- 24) उरुस्तम्भा. 25) आमवात. 26) शूल. 27) उद्वर्त.
 28) गुल्म. 29) हृद्दोष. 30) उरोग्रह. 31) मूत्रकृच्छ्र. 32) मूत्राघात.
 33) अग्रमरि. 34) प्रमेह. 35) मेद. 36) उदर. 37) शोथ.
 38) वृद्धि. 39) गडमाला. 40) श्लोषद. 41) विद्रुधी. 42) ब्रण.
 43) भगन्दर. 44) उपदंश. 45) शूक्रदोष. 46) कुष्ठ. 47) शीतपित्त.
 48) अमृपित्त. 49) विसर्प. 50) विस्फोट. 51) स्रावुक.
 52) मसूरिका. 53) क्षुद्ररोग. 54) मुखरोग. 55) कर्णरोग.
 56) नासारोग. 57) शिरोरोग. 58) नेत्ररोग. 59) स्त्रीरोग.
 60) बालरोग. 61) विषरोग. 62) वातीकरण.

1) Jvara. febris. 2) Atisāra. diarrhoea. 3) Gra-
 hani. dysenteria. 4) Ajīrna. dyspepsia. 5) Krimi.
 vermes. 6) Pāndu. pallor. icterus. 7) Kāmalā. icte-
 rus. 8) Raktapitta. bilis flava. 9) Rājayakshmā.
 phthisis pulmonalis. 10) Kāsa. tussis. 11) Hikkā.
 singultus. 12) Svāsa. Suspiritus. 13) Svarabheda. soni
 sive loquelaē divisio. os balbum? 14) Arochaka. ciborum
 sublata appetentia. 15) Chhardi. vomitus. 16) Trishnā.
 sitis. 17) Mūrchhā. lipothymia. 18) Pānātyaya. sitis
 aucta? 19) Dāha. ambustio. 20) Unmāda. mania.
 21) Apasmāra. epilepsia. 22) Vātavyādhi. morbus
 rheumaticus. 23) Vātarakta. arthritis phlegmonodes.
 24) Urustambha. stupor pedum, paralysis. (stupidity
 of the legs, want of feeling. Wilson.) 25) Ama-
 vāta. affectio intestinorum rheumatica. (āma, affec-
 tion of the bowels, disease.) 26) Sūla. Colica? (sharp
 pain in general or especially in the belly as colic
 etc. or in the joints from rheumatism or gout.)
 27) Udāvarta. tympania cum constipatione. (a disease,
 flatulence and constipation.) 28) Gulma. induratio
 lienis, splenemphraxis, σπληνίτις. (a disease, accor-
 ding to some a chronic enlargement of the spleen,
 and it appears to be an induration of the mesen-

teric glands, so as to be perceived externally.) 29) Hridroga. Pyrosis. (heartburn.) 30) Urograha. oppressio pectoris, asthma. 31) Mûtrakrichchhra. dysuria. 32) Mûtrâghâta. Stranguria. 33) Asmari. lithiasis. 34) Prameha. diabetes. 35) Meda. urethritis, gonorrhoea. 36) Udara. Venter. Udari? hydrops. 37) Sotha. Anasarca? (swelling.) 38) Vriddhi. tumor testiculi, hydrocele. (enlargement of the scrotum either from swelled testicle or hydrocele.) 39) Gadamâlâ. impedimentum coronae. paraphimosis? 40) Slîpada. elephantiasis. (enlargement of the legs.) 41) Vidradhî. apostema. (phlegmonoid inflammation or internal abscess.) 42) Vrana. vulnus. 43) Bhagandara. fistula ani. 44) Upadansa. syphilis. (Venereal disease.) 45) Sûkradosha. vitium seminis? 46) Kushtha. lepra. 47) Sîtapitta. bilis frigida. 48) Amlapitta. bilis acidâ. 49) Visarpa. (visarpana, serpens.) herpes? 50) Vishphota. variola. (boil. smallpox.) 51) Snâyuka? (snâju, tendo.) 52) Masûrikâ. variola. (small pox.) 53) Kshudrâroga. morbus parvorum? 54) Mukharoga. oris morbi. 55) Karnaroga. aurium morbi. 56) Nâsâroga. narium morbi. 57) Siroroga. morbi capitis. 58) Netraroga. morbi oculorum. 59) Strîroga. morbi mulierum. 60) Bâlâroga. morbi infantium. 61) Visharoga. morbi e venenis. 62) Vajîkarana. aphrodisiaca. (stimulus of amorous desires by aphrodisiacs.)

Codex XLIX.

Cod. 1338. L. Cod. 5. C. Char. Dev. fol. 387.

Chikitsâ Sâra Sangraha, auctore Vangasena.

Opus integrum. Cf. Cod. XLVI.

Codex L.

Cod. 1340. L. Cod. 14. C. Char. Dev. fol. 216.

Ashtângahrîdaya Tîkâ Sûtrasthâna — अष्टाङ्गहृदय

— Arunadatta virachita sive Vâgbhatta Tîkâ. Commentarius Arunadattae in partem operis (Sûtrasthânam) Vâgbhattae. Initio de animae corporisque differentia disputatur. Sûtrasthâna generalis pathologiae et therapeuticae capita amplectitur. Cf. Cod. XXXIV.

C o d e x L I.

Cod. 1343. L. Cod. 34. C. Char. Dev.

1. आयुर्वेद सिद्धान्त सम्बोधनी Ayurveda Siddhânta Sambodhani.

Cognitio principiorum vitae doctrinae. Opus de universa medicina breviter exponit. De corpore ejusque partibus; de aquis, lacte, saccharo, oleo, potulentis, oleis santalinis; de sitanga (cholera, membra algida); de morbis aurium, colli etc. Constat foliis 51. Auctor est कामेश्वर — Kâmesvara.

2. Yogataranginî, auctore — वैद्यवल्लभ — Vaidyavalla.

Constat foliis 53. Videtur esse pars operis majoris, in quo de morbis curandis praecipit v. c. de vomitu, diarrhoea (vireka) etc. In opere ipso auctor aliquoties nominatur — त्रिमल्लभट — Trimalabhatta. Cf. Cod. XLVII.

C o d e x L I I.

Cod. 1365. L. Cod. 36. C. Char. Devan. fol. 159.

आतंकदर्पण माधवनिदानटीका

Atankadarpana Mâdhavanidânatîkâ.

Atankadarpana, commentarius in librum Nidâna compositum a Mâdhava, auctore Vaidyavâchaspâti. Cf. Cod. V.

C o d e x L I I I.

Cod. 1370. L. Cod. 37. C. Char. Devan.

1. लघुयोगतरंगिणी श्रीलक्ष्मण Laghuyogataranginî.

Laghu (facilis). Videtur esse epitome ex opere

Yogataranginî, elaborata a Srîlakshmana Pandita.
Constat foliis 38. Script. anno 1800 Sak.

2. Ashtângahridaya Sanhitâ, auctore Vagbhata.

Opus tres partes in hoc codice complectitur:

a. शरीरस्थान Sârîrasthâna. De anatomia. Constat haec pars fol. 11.

b. सूत्रस्थान Sûtrasthâna. Praecepta universalia medica. fol. 36.

c. निदानस्थान Nidânasthâna. De aetiologia. fol. 17.

Summi Vagbhatae auctores sunt Atreyas alique Rishis. Vagbhatae patri nomen est Vaidyarati Sinhagupta. Cf. Cod. XXXIV.

Codex LIV.

Cod. 1388. L. Cod. 10 C. Char. Devan. script. ann. 1862. Sak. (1805 aer. Christ.) Volumen secundum a fol. 255. usque ad fol. 508.

Vaidyagrantha, auctore Vangasena. Liber medicus. Volumen primum est Cod. XLVI.

Codex LV.

Cod. 1399. L. Cod. 21. C. Char. Devan. fol. 225. script. anno 1783. Samv.

Vâgbhatta Sûtrasthânatikâ, auctore हेमाद्री —
Hemâdri.

Commentarius in Vagbhatae Sûtrasthânam, elucubratus ab Hemâdri. Textus et commentarius distincte sunt exarati.

Codex LVI.

Cod. 1517. L. In Coleb. catal. deest. Char. Bengal. fol. 118. fine mutilus.

Siddhânta Chintâmani, Mâdhavanidâna Tikâ.

Commentarius in Mâdhavae Nidâna. Propter

finem codicis mutilatum commentatoris nomen desideratur.

Codex LVII.

Cod. 1519. L. Char. Bengal. fol. 117. fine mutilus.

Prayogarātnākara. Gemmarum fodina. De signis rasarum (rasas); de spasmis, opisthotono etc; de victus ratione; mantras (carmina); de aromatibus etc. Auctor est कविकण्ठहार — Kavikantahāra.

Codex LVIII.

Cod. 1525. Char. Bengal. fol. 33 recentissimus.

Dravyaguna, auctore नारायणदास — Nārāyanadāsa.

De facultatibus medicamentorum (a treatise on the medicinal qualities of substances). Haec epitome hausta est ex alio opere — Rājavallabha.

Codex LIX.

Cod. 1569. L. Char. Dev. a diversis manibus diversissima forma exaratus.

1. कल्पलता Kalpalatā, frutex votifer, a Siva manifestatus (Sivenaprocta). fol. 30. De morbis curandis.

2. Kalpalatā. fol. 18. Idem opusculum.

3. शब्दप्रदीप Śabdapradīpa, lucerna vocabulorum. Lexicon medicamentorum (on the names of medicinal substances). fol. 49. script. ann. 1721 Samv. Auctor est सुरेश्वर — Suresvara, cujus stemma codicis fini subnectitur.

4. वृत्तरत्नावली Vṛttaratnāvali. Linea marga-

ritarum curationis. fol. 30. Folia tria initii desunt. De flatuum signis; de bilis signis; de anni tempestatibus et quo victu in iis utendum. Auctor est श्रीमनिराममिश्र — Śrīmanirāmamiśra.

5) Sarvaroga Chikitsitam. Sanatio omnium morborum. fol. 16. Auctoris nomen वाचस्पतिमिश्र — Vāchaspatimīśra. De morbis curandis v. c. de febribus capite tertio tractatur. Est particula Vagbhatae operis Ashtāngahridayae, cui aliud solummodo nomen in hoc codice inditur.

6) Trinsati i. e. liber triginta capitum, auctore शार्ङ्गधर — Śārṅgadhara. fol. 25. script. ann. 1790 Samv. — De morbis curandis.

II. Codices Gaikawarenses.

Inde a cod. 1771 usque ad cod. 2087 recensentur in catalogo Mickeliano sive Londinensi hi codices, qui societati dono dati sunt Gaikawari, Indiae urbe.

Codex LX.

Cod. 1797. L. Cod. 128. Gaik. Char. Devan. fol. 163.

Rasaratna Samuchchaya.

De mineris ac metallis (on mineral drugs). Opus viginti septem capitibus continetur. Auctoris est nomen वाह — Vāhatha, qui idem cum Vagbhata esse videtur. Idem opus, auctoris nomine omissio, est cod. XV.

Codex LXI.

Cod. 1798. L. Cod. 131. Gaik. Char. Devan. fol. 73.

क्षेमकुतूहल क्षेमशर्मा

Kshemakutûhala, salutis desiderium, auctore
Kshemasarma. On medicine.

Auctor de se suoque stemmate primum loquitur; deinde se Susrutae, Haritae et Vagbhatae libros medicos legisse atque ex iis opus suum hausisse asserit; de cibis parandis, de supellectile culinae, de victus ratione secundum anni tempestates, de potuum paratu etc.

Codex LXII?

Cod. 1844. L. Cod. 13. Gaik. script. anno 1492. Char. Dev.

1. रसवती **Rasavatî**. fol. 14. Videtur esse de potulentis.

2. रसमञ्जरी **Rasamanjarî**. fol. 21. Auctor भानुदत्तमिश्र — **Bhānudattamisra**. Erotici argumenti esse videtur hic liber.

3. **Ratnakalâcharitram**, auctore **Lolimmarâja**. Dialogus inter mulierem — **Ratnakalam**, — quae dialecto **Prakrita** loquitur, et **Lolimmarâjam**.

Nomen **Lolimmarâjae** me induxit ad credendum, hunc codicem medici argumenti esse posse, quamvis incertus nunc haeream.

Codex LXIII.

Cod. 1853. L. Cod. 169. Gaik. Char. Dev. script. ann. 1481. fol. 83.

शालिहोत्रशास्त्र जयदत्त

Sâlihotra Sâstra, auctore **Jayadatta**.

Liber de medicina veterinaria sive equorum (**Sâlihotra**) qui constat e sexaginta octo capitibus et mille trecentis versibus distichis (slokas). — On

the cure of the diseases of horses. Jayadattae pater est Vijayadatta.

Codex LXIV.

Cod. 1870. L. Cod. 291. Gaik. Char. Dev. script. ann. 1750. Samv. fol. 98.

शार्ङ्गधर संहिता Sârngadhara Sanhitâ.

Sârngadharæ Chikitsasthâna, de morbis curandis. (On medicine). Index capitum præfixus. De nominibus medicamentorum et morborum; de morbis oculorum etc. Cf. Cod. XXXIX et Cod. LIX. 6.

Codex LXV.

Cod. 1876. L. Char. Dev.

1. अन्नपानविधि Annapânavidhi. Nr. 388. Gaik. fol. 66. Regulae de victu potuque sumendis (on viands or diet). Lacunae insunt frequentes, quia scriptor autographum, opinor, legere non potuit. Auctor est सुखेम — Sukhena (सुषेण — Sushena?).

2. सन्निपात कलिका Sannipâta Kalikâ, gemma collectionis. Nr. 132. Gaik. fol. 29. On medicine. De morbis curandis v. c. de pittagrahani i. e. diarrhoea biliosa etc.

3) Vaidya jîvana tîkâ yukta, auctore रुद्रभट्ट — Rudrabhatta. Vita medici cum commentario Rudrabhattae. Nr. 130. Gaik. fol. 56. This treatise on medicine is highly esteemed. Rudrabhattae pater nominatur Koneribhatta sive Konerabhatta (Cod. LXVII). Cf. Cod. XXXVI. 1.

Codex LXVI?

Cod. 1885. L. Cod. 91. Gaik. Char. Dev. fol. 93.

Sârngadhara Paddhati (semita). Num codex sit medicus? — Idem opus continet codex Taylorianus 156. Char. Dev. fol. 147.

Codex LXVII.

Cod. 1911. L. Cod. 386. b. Gaik. Char. Dev. fol. 79.

Vaidyajivana, auctore Lolimmarāja, cum commentario Rudrabhattae. Cf. Cod. XXXVI et LXV. 3.

Codex LXVIII.

Cod. 1927. L. Char. Dev. antiquus, bonae notae.

1. Yogaratnavali. Nr. 126. Gaik. fol. 38. script. ann. 1630. Constat duodecim capitibus. Cap. 9. de lepra. Cap. 12. de herbis medicinalibus.

2. Yogasataka. Nr. 302. Gaik. fol. 37. script. ann. 1708. Auctor est अमिitप्रभव — Amitaprabhava. De signis, causis euraque morborum.

3. Yogasataka tīkā, commentarius in Yogasatakam, auctore रूपनयन — Rupanayana. fol. 59. A Jaina work.

These are treatises on medicine.

Codex LXIX.

Cod. 1937. L. Cod. 389. Gaik. Char. Dev. fol. 114. Optimus.

Ayurveda prakāsa, auctore Mādhava. Illustratio vitae doctrinae. De vitiis humorum (rasas); de morbis v. c. murchanam (animi deliquio); de herbis et metallis v. c. auro (hema); de margaritis et gemmis. Citatur opus Laghuyogatarangini (Cod. LIII); de virtutibus boracis crudi (tankana), de rubino (manikya), smaragdo (indranila), topasio (pushparaga) etc. Versus finem de salibus et venenis.

Codex LXX.

Cod. 2041. L. Cod. 239. Gaik. Char. Dev. fol. 174. fine mutilus.

Turangānam Chikitsitam, de cura equorum, auctore Salihotra. Quum Muni Salihotra sacra faceret, eum rogavit Susruta, ut ipsum in equis

curandis instrueret. Opus in sectiones (sthânas) et capita (adhyâyas) est divisum, diversum a codice LXIII. Caput tertium est de foetu equino.

Codex LXXI.

Cod. 2087. L. Cod. 312. Gaik. Char. Dev. fol. 60.

अश्वानां औषध Asvânan Aushada.

De medicamentis equorum, auctore anonymo. —
On veterinary medicine, in the dialect of Kutch. —
De provincia Kutsh cf. Bohl. I. p. 19.

III. Codex Johnsonianus LXXII.

Cod. 2174. L. Char. Dev. fol. 16.

Vaidya Jivana, auctore Lolimmarâja. Cf.
Cod. XXXVI. et LXV. 3. et LXVII.

IV. Codex Buchananianus LXXIII.

Cod. 2210. L. Char. Dev. fol. 154.

Dravya Nama guna. De virtutibus medicamentorum. Est Nighantu (lexicon), ejus titulus est Madanavinoda, auctore Madanapâla. Cf. Cod. XL. —

Catalogus Londinensis sive Mickelianus 2353 codices comprehendit. Supplementum ei est adnexum codicum, quos Dr. John Taylor et magister equitum, Mackenzie, societati legaverunt. Mackenzieanae collectionis codices plerique ex India nondum Londinum missi erant.

V. Codices Tayloriani.

Codex LXXIV.

Cod. 4. Tayl. Char. Dev. Optimae notae. fol. 233.

Susruta Sanhitâ Tîkâ yukta. Opus medicum Susrutae cum commentario. I. Nidânasthâna. De causis morborum. fol. 59. 1) Vâtanidana. de c. arthritidis. 2) Arsanid. de c. haemorrhoidis. 3) Asmarinid. stranguria. 4) Bhagandara. de fistula ani. 5) Kushtha. lepra. 6) Prameha. diabetes. 7) Udaranid. udara, venter. 8) Mudhagarbha. foetus insipiens? 9) Vidradhi. apostema. 10) Visarpanâdîsthânaroga. plethora (extensio) vasorum mammae. 11) Granthiapachyarbudagalâgandanid. (granthi-articulatio; arbuda-tumor albus; gala-collum; ganda-gena.)? 12) Vrid-dhiupadansaslipada. tumor testiculi, syphilis, elephantiasis. 13) Kshudraroga. 14) Sukadosha (Num Sukradosha, vitium seminis?) 15) Bhagnanid. fracturae. 16) Mukharoga. morbi faciei. II. Sarirasthâna. de anatomia. fol. 75. cap. 3. de partu; de vasis eorumque colore etc. III. Sutrasthâna. fol. 18. IV. Chikitsâsthâna. usque ad finem codicis. de morbis curandis v. c. suclagata, de fluore albo; de morbis mulierum, aurium, oculorum; de vermibus etc. — Commentarius in marginibus est scriptus.

Codex LXXV.

Cod. 94. Tayl. Char. Dev. fol. 39. forma 12ma.

वैद्यविलास रघुनाथ

Vaidyavilâsa, auctore pandita Raghunâtha.

Medici delectatio. De morbis curandis; de vulneribus pectoris, phthisi, singultu, vomitu, diarrhoea etc.

Codex LXXVI.

Cod. 96. Tayl. Char. Dev.

- 1) Mâdhava Nidâna. fol. 52. Cf. Cod. LII.
- 2) Mâdhava Nidâna Vyākhyā (commentarius). fol. 183.

Codex LXXVII.

Cod. 97. Tayl. Char. Dev. fol. 20.

Atanka Darpana. Cf. Cod. LII.

Codex LXXVIII.

Cod. 98. Tayl. Char. Dev. fol. 74.

Susruta Sanhitâ.

Pars ex opere Susrutae — Chikitsasthâna. Atreyas ubique a Susruta laudatur. Initium facit a longaevitate; dein singulos persequitur morbos. Cf. Cod. LXXIV.

Codex LXXIX.

Cod. 99. Tayl. Char. Dev. fol. 56.

Vaidyajîvana, auctore Lolimmarâja cum commentario Rudrabhattae. Cf. Cod. LXXII.

Codex LXXX.

Cod. 100. Tayl. Char. Dev. fol. 50.

अन्नपानविधि सुचेनदेव

Annapânavidhi, auctore Suchenadeva.

Opus diaeteticum. Cf. Cod. LXV. 1.

Codex LXXXI.

Cod. 102. Tayl. Char. Dev. fol. 164. bene, sed vitiose exaratus.

Atreya — अत्रेयः — Sanhitâ.

Primo ad quaestiones Haritae de morborum origine et causis respondit Atreyas. Deinde sequitur epitome de morbis curandis (Chikitsâsangrahanam); de medicorum institutione (vaidyasikshâ); de anni

tempestatibus; de aetatum signis; de tribus humoribus, vâta, pitta, sleshma (pituita); de sannipâta (morbid state of the three humors); de ventis quatuor mundi regionum; de sex rasis; de aquis v. c. Gangetis, Oceani etc; regulae de aqua et lacte bibendis; de butyro, oleis; de signis morborum e sensibus colligendis; de curandis febribus biliosis, pituitosis etc; de febre buta(?); de diarrhoea biliosa (pittâtisara); de diarrhoea pituitosa (sleshmâtisara); de vâtâtisara; de diarrhoea cruenta (raktâtisara); de sannipâtâtisara; de dysenteria (grâhani); de signis lienum (gulmanamlakshanam); de vâtagulma; de curanda pittagulma; de kappagulma (kappa i. q. sleshma, pituita); de sannipatagulma; de dyspepsia (ajîrnam); de vermibus (krimi; vermium duplex est genus, externorum et internorum. Species vermium internorum sex sunt, externorum septem, inter quos pediculi); de vishamâgni i. e igne inaequali (erysipelate?); de mandâgni i. e igne diurno; de appetentia ciborum imminuta (arochaka); de phthisi pulmonali (kshayaroga); de profluviis cruentis narium, oris, haematuria, metrorrhagia (pradara); de affectione cunni (yonidosha); de singultu (hikka); de suspiritu (svasa); de aphonia (svaropaghata); de vomitu (chhardi); de siti (trishna); de lipopsychia, lassitudine et insomnia (mârcha, tandrâ, nidra); de furore (mada); de ambustis (dagha), quibus optime opponitur aqua frigida; de epilepsia (apas-mara); de affectione rheumatica intestinorum (âma-vâta); de ischiade (gridhrasî); de curanda vâtarakta; de curanda bile acida (amlapitta); de leucophlegmasia curanda (sophachikitsa); de lithiasi (asmari); de tumore testiculorum (andavridhi); visarpichikitsa; de curandis vulneribus (vranachik.); de lepra

(kushtha); de morbis capitis, oculorum; de sterilitate; de foetu curando (garbhachik.); de morbis infantum curandis (bâlachik.); caput ultimum est de antidotis. — Falsarios textuum librorum quoque Indicorum antiquitus jam fuisse eosque suppositicia capita inseruisse, vocabulum kshepaka — insititium saepius in hoc codice obvium luculenter probat.

Codex LXXXII.

Cod. 122. Tayl. Char. Dev. fol. 380. script. anno 1737 Samv. splendidus.

Yogaratrâkara. Idem est opus, quod alias Yogatarangini appellatur. Ganesae, sapientiae dei, imago codicis indici est adpicta.

Codex LXXXIII.

Cod. 187. Tayl. Char. Dev. fol. 110. script. anno 1850 Sak. 1731 Sam. In lingua Hindi.

Ramavinoda Vaidyaka Chikitsâ, auctore Ramachandra.

Codex LXXXIV.

Cod. 194. Tayl. Char. Dev. fol. 73.

On medicine. — Exorditur a praeservando a morbis corpore (sarirarakshana); dein de singulis morbis v. c. helminthiasi disserit auctor anonymus et postremum caput est de venenis.

Codex LXXXV.

Cod. 207. Tayl. Char. Dev. fol. 19. script. ann. 1764 Samv.

Sannipâta Chikitsa sive sannipâta Kalikâ. Cf. Cod. LXV. 2.

Codex LXXXVI.

Cod. 226. Tayl. Char. Dev. fol. 16. script, ann. 1731 Sam.

Yogatarangini. In fine codicis haec leguntur subscripta: Hoc est illud caput ex opere Yo-

gatarangini, quod de curandis omnibus morbis breviter, in modum epitomes, tractat. — Itaque est caput unicum ex magno illo opere.

VI. Codices Leydeniani.

Catalogue of the books purchased of the Estate of the late
Dr. John Leyden. 1828. 1831.

Codex LXXXVI et LXXXVII.

Cod. 10. Leyd. Char. Bengal. fol. 30.

Vaidya Sundaratîkâ, auctore Sri Ramapandita. Cod. Leyd. 27. idem opus continet.

VII. Codices Mackenzieani.

Codices, de quibus hic est sermo, Mackenzieani omnes sunt Sanscriti, jam Londinum adlati, diversissimis Indiae characteribus exarati; codices enim sunt 116, chartacei, characteribus Devanagari scripti: — codices 103, characteribus Nandinagari, inter quos Cod. LXXXVIII. sive 50. 1. Mack. opus Vaidyajîvana complectitur: — codices 245, char. Telinga, in palmarum foliis exarati: — codices 40, char. Telinga, chartacei: — codices 28, char. Canara, in palmarum foliis (on cadjans): — codices 10, char. Teluva, in palm. foliis, inter quos Cod. LXXXIX. sive 5. Mack. Vaidya Grantha: — codices 10, char. Malabarico, in palm. foliis: — codices 93, char. Grantham, in palm. foliis: — codices 3, char. Grantham, chartacei: — codices 2,

char. Bengalico, chartacei: — codices 18, char. Orissa, in palm. foliis, inter quos Cod. XC. sive 17. Mack. Vaidya sastra. —

Wilson, Mackenzie collection. Calcutta. 1828. 2 Voll. 8. Wilson, vir celeberrimus, qui et ipse medicus linguae Sanscritae in Europa studio facem praetulit, hos codices multosque alios, recentioribus Indiae dialectis compositos, accurate hoc opere descripsit, e quo propter hujus libri apud nos raritatem ea, quae ad medicinam pertinent, nunc exscribam: I. p. 25. praefat. — The father of Tamul Grammar and Medicine is said to be the saint Agastya. His grammar is lost and the medical works attributed to him of very doubtful authenticity. I. — p. 132. Ratna Parîkshâ, cod. char. Telugu. On precious stones.

Pag. 134. Codices medici Sanscriti.

1. Vaidyajîvana (Cod. LXXXVIII). Palm leaves. Nandinagari char. A work in three sections, on the practice of medicine by Rolamba (!) Râjâ.

2. Vaidyagrantha (Cod. LXXXIX). Palm leaves. Telugu or Telinga char. incomplete. A section of a medical work, author unknown: it includes the description of the body or anatomy, the treatment of women in child birth, and the symptoms and treatments of various diseases.

3. Shadrâsa Nighanta. Paper. Telugu char. A medical work on the properties of drugs and medicaments, in six sections.

4. Chikitsâ Sata Sloka. Paper. Telugu char. A cento, treating of the cure of sundry diseases, with a Telugu comment.

5. Hara Pradîpikâ. Paper. Telugu char.

A work on alchemy or mercury, and its combinations, explained by a comment in Telugu.

6. Vaidya Sangraha. Palm leaves. Telugu char. A collection of medical formulae, with an explanation in the Karnāta (or Kanara) language.

T a m u l b o o k s.

P. 202. Nr. 17. Agastya Varalār. An account of the Muni Agastya from the Skanda Purana. — Agastya, Hippocrates Indiae meridionalis, descendit in Indiae provincias inferiores saeculo nono.

P. 208. Nr. 32. Account of Mariyamma the goddess of the small pox.

P. 228. Agastya Inyāna. 100 verses upon the means of obtaining divine wisdom. Vers. 74 et sqq. „Hearken, I declare that I obtained the eminent name of Agastya, because I was formerly a Sudra; my preceptor was a Brahman who resided to the South of Mahāmeru.

Before receiving his instructions, I purified my animal frame of all imperfections by abstract devotion: I forsook the world, and lived in caves and rocks, when my holy preceptor appeared, and said, Come, I admit you as my disciple. I assented and followed him. He lighted a sacrificial fire, and placed in it a jar, into which he commanded me to leap. I did so, and was consumed, and was born again, and issued from the jar, which was then changed into the form of a woman.

Verily that jar was a form of Maheswara, and the Brahman, of Mahadeva, who were my parents. They brought me up, and trained me in all learning, and finally Siva conferred upon me immortality.”

Accounts of his subsequent actions occur in the 32 to the 39 verse, in which, he says, that by command of Siva he repaired to the Dekhin to illuminate the darkness of the people, and that he invented eighteen languages, including the Shen Tamul (the old or poetical Tamul). „After this, he continues, J was ordered by Siva to compose various Sastras — and accordingly J wrote 100000 stanzas on Rasâyana (alchemy), 200000 on medicine and 100000 on divine wisdom. The first J abridged in 1200 stanzas, the last in 100, and those on Medicine J distributed in different works.“

He specifies a number of persons as his disciples, the chief of whom are his son Satyamuni, and his pupil Sundara.

P. 252. Agastya is said to have taken up his residence on Podiamalê, the source of the Tâmrarnî river, who is described mythologically as his daughter by adoption, given to him by Siva.

The following list of works ascribed to Agastya is given, but they are generally supposed to have perished with a few exceptions.

- 1) Inyâna. 100 verses. 2) Teruvukule. 50 vers.
- 3) Purana. 50 vers. 4) Purana. 100 vers. 5) Purana. 216 vers. 6) Sindhûra. 300 vers. 7) Karasil Paujadi. 300 vers. 8) Pujâvidhi. 200 vers. 9) Dîkshavidhi. 200 vers. 10) Karnasûtra. 43 vers.
- 11) Mântrika. 8000 vers. 12) Kavya. 1200 vers.
- 13) Pradakshina vidhi. 100 vers. 14) Navaloka navaretnâyali. 36 vers. 15) Teruvargam. 800 vers.
- 16) Mychuruka. 50 vers. 17) Nilakantha. 50 vers.
- 18) Ayaratennûr Sûtra. 100 vers. 19) Mughavariya. 6 vers. 20) Bâla chikitsâ. 5 vers. 21) Magara chikitsâ. 16 vers. 22) Terayanul. 16 vers. 23) Vemba

300 vers. 24) Talluvan. 300 vers. 25) Nighantu. 100 vers. 26) Verganîl ayasutra. 200 vers. 27) Phaltarattu. 300 vers. 28) Gurunadi sastra. 100 vers. 29) Karmakanda. 900 vers. 30) Vaidya. 1500 vers. 31) Agama Mûla. 205 vers. 32) Suddhi. 150 vers. 33) Vâda. 100 vers. 34) Vaidya. 50 vers. 35) Teruvaga. 19 vers. 36) Parîkshâ chikitsâ. 16 vers. 37) Dandaka. 100 vers. 38) Mantrika. 1200 vers.

P. 230. Nr. 54. Agastya Serga. Palm leaves. An account of Agastya's coming to the south of India, and visiting Vriddhâchala; being called a section of the Sthala Purâna of that shrine.

P. 258 — 260. Medicine.

1. Agastya Vaidyam. Palm leaves. A work in 1500 verses on the preparation of medicines chiefly, attributed with many others on similar subjects to the Rishi, Agastya.

2. Agastya Purâna Sûtra. Palm leaves. A work on mystical and alchemical medicine, or the cure of diseases by religious rites or visiting holy shrines, the means of prolonging life, and the art of discovering hidden treasures. By Agastya.

3. Bhasmamore. Palm leaves. A work of considerable extent on alchemical or metallic medicines, containing rules for their calcination and reduction to powder, the preparation of various oxides, and extraction of sulphuric acid. By Agastya.

4. Bâlachikitsâ. Palm leaves. A work on the diseases of infants, difficult parturition, puerperal fever etc. By Agastya.

5. Agastya Vaidya Munnur. Palm leaves. A tract of 300 stanzas on the calcination, and reduction of various vegetable and mineral articles

to powder, for use in medicine, also on the extraction of essential oils etc. By Agastya.

6. *Agastya Vaidya Nuthiyambid*. Palm leaves. A treatise in 150 stanzas on the purification of various poisonous substances and their employment in medicine. By Agastya.

7. *Agastya Vaidya Napatettu*. Palm leaves. A short tract in 48 verses on the cure of gonorrhoea.

8. *Vaidya Sûtra Nuru*. Palm leaves. A 100 verses on different diseases and modes of treatment. By Agastya.

9. *Muppu*. Palm leaves. Account of preparing medicines of the alkaline ashes of vegetables etc. By Agastya.

10. *Terumalar Vaidyam*. Palm leaves. A work on the medical treatment of various diseases, and directions for preparing different medicines. By Terumalar.

Telugu¹⁾ Manuscripts.

P. 357. Nr. 4. *Vaidya Pustaka*. Palm leaves. A tract on medical preparations, and on the efficacy of certain prayers and charms.

1) *Lingua Tamulica* utuntur in Drâvira tribus Dravirenses i. e. antiquis Indiae regnis, Chola, Chera et Pândya, quae partes nunc vocantur Arcot, Salem, Coimbatour, Kumbhakonam, Tanjore, Trichinapali, Madura, Dindigal, Tiunivelli et Mysore. Recentiores Tamulicae literae Sanscritis sunt; nec tamen lingua Tamulica e Sanscrita est repetenda; multa vero opera Sanscrita in linguam Tamulicam sunt translata. Wils. I. p. 27. — *Lingua Telinga* (s. Trilinga s. Telugu s. Tenugu; apud auctores Sanscritos Andhra, apud Europaeos Gentoos vocatur) utuntur in littore Coromandelico inde a Batava colonia Pulicat usque ad Bangalore. Recentior et ipsa est Sanscrita, e qua libri plurimi in Telingam sunt translati. Telinga lingua pariter ac Tamulica dialecto limatiori et vulgari gaudent. Wils. p. 36.

Hâlakânara¹⁾ Mss.

Vol. H. P. 63. Nr. 12. Vaidya Nighantu. Palm leaves. An alphabetical dictionary of medical plants in Sanscrit with a Canara interpretation.

Nr. 13. Dhanyantari Nighantu. Palm leaves. A dictionary of medical plants and minerals, and of diseases.

Malayalam Mss. (Malabarici).

Kerala Utpatti. A general account of the province of Kerala or Malabar, by Sankara âchârya. — Ex hujus operis capite 114 (H. p. 93.) haec delibantur: All the books that were composed by Buddhachari, were laid in the middle yard of the Batta-manna (or house) and burnt; but among these, three books were not burnt, viz: 1) the Amara Simham. 2) Dharmakirti. 3) Ashtanga Hridayem.

Thus were three saved; of these the Ashtanga Hridayem is not read by the Brahmins, because it contains Surgery. Cap. 115. While they were without reading it, in that time a Bramin came from Para-desam, whose name was Vykaden, who read it. From him 18 Bramins²⁾ of Para-desam learned it, who came to Malayalam, but because they drank of Muteya (or Toddy) mixed as

1) Hâlakânara est lingua antiqua librorum Karnatices (Mysore); Kanara sive Karnâta est lingua vulgaris. Lingua Tamilica est post Sanscritam antiquissima; antiquior sermone Telugico est lingua Hâlakârana, in quam Sanscritos libros multos esse translatos accipimus. Wils. I. p. 43. Libri linguae vulgaris Canara omnes in Kaddettums (slips of cotton cloth) sunt scripti.

2) Apud Manum 10. 47 tribus medica, अम्बुश — Ambashtha, memoratur.

Aushadam (or medicine) and exercised the art of Sastra Kriya (or surgery), therefore the Bramins ordered that they were not to be admitted into the Pandi-Bhojanam (or line of Bramins eating together). These are called the 18 Mutanmar. —

Manuscripti libri collectionis Mackenzieanae Mahrattenses (Mahrattarum lingua similis est Hindi, quae e Sanscrito idiomate pessumdata in centralibus Indiae regionibus hodie est vulgaris) — Urissenses (lingua Uriya sive Urissa, inter linguam Telugu et Bengalicam posita, usitata in provincia Cuttack) — Hindici — Arabici (10) — Persici (87) — Hindustanici (or Urdî) (quae dialectus persicis literis utitur et vocabula persica et arabica plurima recepit) opera medica comprehendere non videntur. Namque in schedis meis e Wilsoniano libro exscriptis nihil, quod huc spectat, reperi adnotatum.

Vol. II. p. 148. Libri manuscripti Javanici hi sunt medici argumenti:

Nr. 8. Cassitein. Palm leaves. On the members of a Man's body.

Nr. 11. Prembodari Oshodo. Palm l. A medical book.

Nr. 12. Oshoda dengen Honglain. Palm l. On medicines and incantations.

Vol. II. p. 149. Burmani codices duo medici sunt:

Nr. 4. Baidya. A medical book. 2 copies.

II. p. 154. XXIII. 37. Table of the Balagaye and Yeddagay or right hand and left hand casts, and Madhyestem or medical casts of the Hindus.

38. Usages among the same casts.

Appendicula I.

VIII. Codices Chambersiani.

Sir Robert Chambers ducenta circiter Sanscrita volumina manuscripta, quae plus mille opuscula continent, in India congeffit; quae quum ejus vidua jam diu vendere vellet, regi nostro munificentissimo olim pretio nimio oblata, vidulis cistisque inclusa jacuerant, donec bibliotheca Bodleyana Oxoniensis, cathedra linguae Sanscritae a magistro equitum (Colonel) Boden Oxonii nuper erecta et celeberrimo Wilsonio tandem commissa, scrinia sua codicibus Sanscritis locupletari gestiret eosque empturiret. Utrum emti sint nec ne, nondum comperi. Eruditissimus mihiq̃ amicissimus Dr. Rosen tunc temporis (anno 1832) catalogum horum codicum Londini conscripsit, e quo libros medicos mecum, quae ejus est benignitas, communicabat:

I. Cod. 39. Rasaratna, auctore श्रीनाथ — Srinâtha. fol. 20. capit. 8.

II. Cod. 44. Kâlikâ nâma chikitsâ. fol. 46.

III. Cod. 79. Yogasangraha, auctore Jagan-nâtha. fol. 118.

IV. Cod. 80. mutilus, cujus caput postremum est de gulmachikitsa (liene curando).

V. Cod. 83. तोडरानन्द — Tōdarânananda auctore liber de morbis curandis (Chikitsâsâstra). Cod. antiquus, sed mutilus.

VI. Cod. 97. Ex Ayurveda pars, auctore सुस्रुति. fol. 43.

VII. Cod. 98. Dravyasârasangraha. Epitome de medicamentis. Auctore Raghudeva Bhat-tâcharya — रघुदेव भट्टाचार्य Fol. 115. script. ann. 1757 Samv.

VIII. Cod. 103. Opus medicum auctore Srî Dâmodarasûnuh Sârngadhara.

IX. Cod. 114. Jvaranirnaya, de removendis febribus, auctore Nârâyana Bhishad (medico).

X. Cod. 116. Particula libri de morbis curandis.

XI. Cod. 118. Aryachikitsâ. fol. 8.

XII. Cod. 122. Vaidyasarvasvanâmagrantha. script. ann. 1740 Samv.

Codex Marshallianus 328. in bibliotheca Bodleyana, Char. Dev. fol. 188. script. ann. 1709 Samv. (1653 Chr.) ultimis sedecim foliis continet opus medicum Sanscritum वैद्यवल्लभ — Vaidyaval-labha. —

Codex Hamburgensis 250. Cat. Bohlen. chartae. fol. 175. char. Dev. continere dicitur in umbilico libros de medicina. Hunc vero codicem Hamburgi reperire non potui. — In Bibliotheca regia Berolinensi aliquot codices Sanscriti, qui de medicina sunt, asservari mihi referebantur a Cl. Wilkens, quos me non vidisse doleo.

Appendicula II.

Libros Sanscritos in Persicum sermonem antiquitus jam fuisse translatos, e capite Osaibiae duodecimo de vitis medicorum Indorum apparet. Ex-

tant versiones Persicae epicorum Indiae poematum v. c. Cod. Persic. 266. (East Ind. house) Johnsonianus. Nal Daman. A poetical version of the Sanscrit story of Nala et Damayanti by Faizi. Cod. 304. et 336. Johns. Tarjamah J Mahâbhârat etc. Extat lexicon morborum ex lingua Persica et Hindi concinnatum, cod. pers. 88. Johns. Farhangi amrâz tarjamah dar Fârsi va Hindi. Extat etiam majoris cujusdam medici Sanscriti operis versio Persica integra eaque in patria nostra, in bibliotheca publica Hamburgensi, quam duce Cl. a Bohleni catalogo detexi. Codex enim Hamburg. 134, chart. fol. 444. form. maxima, caractere Taalik, continere dicitur in catalogo Bohlen. medicinam theoreticam et therapeuticam: کتاب این طب میمون بحقایق (de morborum signis ac remediis). „Laudatur quidem Abul Mocadem (مکادم) et Ahmed Hoseini (الحسینی) in protocollo; item in textu p. 2. Iskender Shah Ben Balul (سکندر شاه بن بهلول); sed quis auctor sit, definire nequeo. Haud leviter erravit Starckius (in Catal. Mss. Hinekemannian.), qui hunc nostrum codicem venditat pro historia Indiae, persice scripta. Exaratus est ann. Heg. 1001.“ Bohlen. Catal. Mss. Index librorum capitumque codici huic Persico est praefixus, e quo haec excerpsi atque ex parte transtuli:

فهرست کتاب.
مشتمل بر یک مقدمه و سه باب مقدمه
مشتمل بر دو مباحث.

مباحث اول در تعریف علم طب
وشرف آن.

مباحث دوم در مبادی طب.
باب اول.

در مقدمات علاج و این باب بهندی مسمی
بسوتراستنهانست مشتمل بر سی و دو فصل.

(۱) در تنبیه متعلم — — و این فصل را
بهندی بر بهاکهنی ناماست.

(۲) در بیان مراتب علاج — — و این
فصل را بهندی اکرویهینه ناماست.

(۳) در بیان شش منزله بهندی مسمی
بکھت رس ورت جوجا است.

(۴) در منافع مشروبات چنانکه آب و سیر
و روغن و شهد etc.

(۵) در بیان منافع و مضار ماکولات
و مشروبات.

(۶) در جمع کردن داروها برای معجونات etc.

(۷) در بیان علامات زیادتی و نقصانی
اخلاط ثلثه و هفت دهات و بول و غایط و اعتدال

آن و این فصل را دکھے و هات و ملبرده وجهی
نام است.

(۱۴) در کیفیت اجتماع و غلبه اخلاط ثلثه

و خون و حدوث امراض etc.

(۱۹) در اسما بعضی داروها که مصطلح اطبا

هندست.

(۲۰) در معرفت نبض.

(۲۱) در بیان داروها استغراغ.

(۲۲) در بیان داروها اسهال.

(۲۶) در بیان انواع منز و آثار آن.

باب دوم.

در خلقت انسان و تشریح اعضا آن و این

باب بهندی مسمی بساریک است مشتمل بر
نه فصل.

(۱) در بیان کیفیت منی رجال و خون

حیض نسا که آن ماده حمل است.

(۴) در بیان اعضاء. — (۷) در بیان

احکام فصل.

(۸) در بیان اصول رکها که انرا دهمی

نامند فروع آن.

باب سیوم.

در بیان علامات امراض و علاجها آن و این

باب مسمی به ندان و جیکیسا است.

Unable to display this page

- (۳۷) در مرض افزونی چربی. (۳۸) در زحمتی.
(۳۹) در زحمت اماس. (۴۰) در افزونی خصیبه.
(۴۱) در شکنج. (۴۲) در زحمت کلکند.
(۴۳) در مرض بیلبیا. (۴۴) در مرض بدرده.
(۴۵) در باختکی و جراحت. (۴۶) در ناشور.
(۴۷) در زحمت بهکندر. (۴۸) در نوعی از
باختکی قضیب. (۴۹) Item. (۵۰) در زحمت
بیبست که انرا کوست گویند. (۵۱) در
زحمت اودرد وسیت بیت وکوتنه. (۵۲) در
زحمت تلخه ترش. (۵۳) در نوعی از باختکی.
(۵۴) در املهاینی که در بدن حادث کردند.
(۵۵) در مرض که انرا بهندی مسورکا وسیل.
(۵۶) در امراض که زیادت ضرر ساند. (۵۷) در
مرضها ینی کا داخل دهن حادث کردند.
(۵۸) در زحمتهها گوش. (۵۹) در امراض بنی که
انرا ناسکاروگ گویند. (۶۰) در امراض چشم
که انرا نیتروگ گویند. (۶۱) در امراض سر
(سرروگ). (۶۲) در خون استحاظه. (۶۳) در
فاسد گشتن اب و رطوبت بدن عورت و ساندل
گشتن (سوم روگ). (۶۴) در تدبیری. (۶۵) در
مرض فرج زن. (۶۶) در دفع بعضی عوارضی.
(۶۷) در مرض پیستان (استهنروگ). (۶۸) در افزون

کردانیدن شیر عورت وصالح ساختن آن. (۶۹) در
 زحمتهای کودکان (بالکروک). (۷۰) در بیان
 ذهن و علاج آن. (۷۱) در علاجها. (۷۲) در
 تدبیرها. (۷۳) در صاف کردن دهانها و جواهرها
 ومانند آن. (۷۴) در ساختن اشربه. (۷۵) در
 بیان نوشانیدن روغن. (۷۶) در رسانیدن گرمی.
 (۷۷) در تدبیر قی و اسهال. (۷۸) در بیان فساد
 قی و اسهال. (۷۹) در تدبیر حقنه. (۸۰) در
 بدیهاء حقنه. (۸۱) در چکانیدن دارو در
 بینی. (۸۲) در تدبیر نوشانیدن دود و غرغره
 و نهادن لقمه دارو در دهن رسانیدن. (۸۳) در
 بیان کشانیدن خون. (۸۴) در تدبیر شوره
 و تیر آب. (۸۵) در تدبیر داغ. (۸۶) در شمار
 امراض و بیان احوال اخلاط. (۸۷) فی المتفرقات

Index libri. Summa, quae complectitur praefationem
 et tres libros. Praefatio duobus constat capitibus.

Caput primum. De notione artis medicae ejus-
 que praestantia.

Caput secundum. De initiis medicinae.

Liber primus.

De praecipuis medicinae regulis; qui liber In-
 dice inscribitur Sutrasthana, comprehensus tri-
 ginta duobus capitibus.

Caput 1) De virtute magistri in arte medica,
— cui capiti Indicus est titulus Bhákhaní.

C. 2) De natura muneris medici, — cui capiti
Indicus est titulus Akruihrina.

C. 3) De natura sex mistionum, Indice Bakh-
trasa (rasa) writchuchá.

C. 10) De utilitate potulentorum v. c. aquae,
liquoris, olei, mellis etc.

C. 11) De utilitate et noxa alimentorum et
potulentorum.

C. 12) De medicamentorum compositione, quae
subigendo et malaxando efficitur.

C. 13) De signis augmenti et decrementi trium
humorum septemque Dhat (?) et lotio et excre-
mento eorumque naturali qualitate, cui capiti etc.

C. 14) Quomodo augentur et superabundant
tres humores et sanguis morbosque procreant.

C. 19) De nominibus quorundam remediorum
apud medicos Indos.

C. 20) De dignotione pulsus.

C. 21) De natura remediorum purgantium.

C. 22) De natura remediorum laxantium.

C. 26) De generibus temperamentorum eorum-
que indiciis.

Liber secundus.

De forma hominis ejusque partium anatome,
cui libro apud Indos titulus est Sariraka (Sari-
rasthâna), novem comprehenso capitibus.

C. 1) De qualitate seminis virilis menstrualque
mulierum sanguinis, quae ventrem ferunt.

C. 4) de corporis membris.

C. 7) de junctura articulationum.

C. 8) de radicibus vasorum eorumque ramis.

Liber tertius.

De morbis cognoscendis et curandis. Indice
Nidana et Chikitsā.

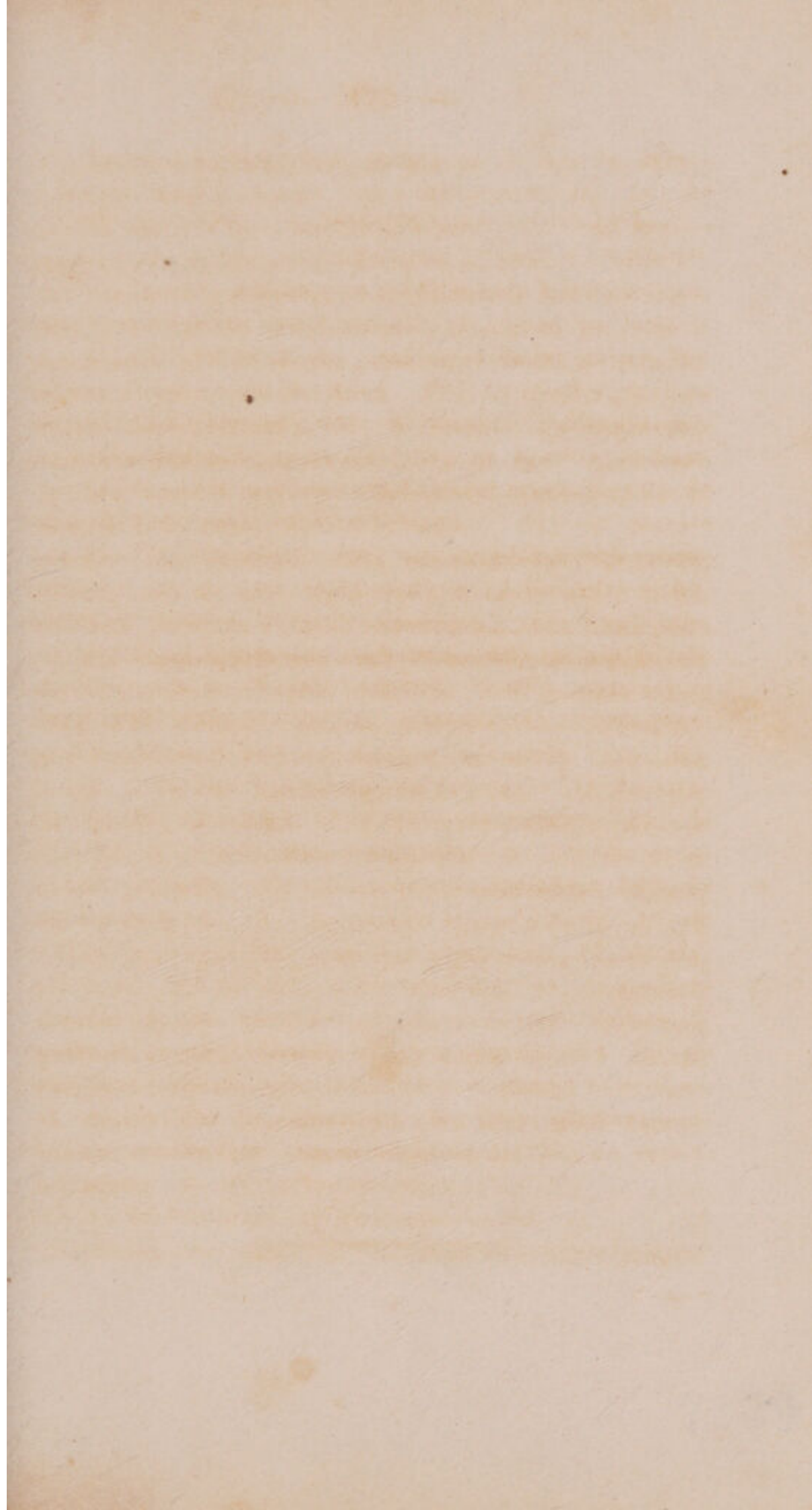
C. 1) De divisione symptomatum morbi et de
natura uniuscujusque eorum. 2) de febre. 3) de
fluxu alvi. Indice Atisāra. 4) de sangrahani (Ind.
voc. diarrhoea.) 5) de haemorrhoeide. 6) de morbo
venae sectoris (varice?). 7) de helminthiasi. 8) de
bandaroga (Ind. arthritide) et ictero et halimaka. (?)
9) de raktapitta (Ind. bile flava.) 10) de rācharoga
(morbo regio? phthisi?) 11) de tussi. 12) de sin-
gultu. 13) de asthmate (Ind. Swāsa). 14) de amis-
sione vocis gutturis (aphonia). 15) de inappetentia
ciborum. 16) de vomitu (Ind. Chhardi). 17) de
hydrope (Ind. Atrishna). 18) de lipothymia. 19) Potio
quam faciunt. 20) de specie aliqua insaniae. 21) de
epilepsia. 22) de spirituum (sive flatuum Ind. vāta)
molestiis. 23) de rubris spiritibus (raktavāta?). 24) de
urustambha (Ind. pedum gravitate, paralyti). 25) de
Anubāta (āmavāta?) 26) de sula. 27) de specie
morbi Sula. 28) de morbo udāvarta. 29) de tym-
panita abdominis. 30) de morbo gula (gulma?).
31) de morbo cordis (hridroga). 32) de pectoris op-
pressionione (asthmate, urograha). 33) de ardore urinae
(stranguria, mūtrakrichchhra). 34) de retentione uri-
nae (ischuria, mūtrāghāta). 35) de calculo vesicae.
36) de seminis fluxu (gonorrhoea) 37) de morbosa
obesitate (meda?) 38) de morbo quodam. 39) de
morbo âmās (spasmo? sotha?) 40) de tumore te-
sticuli. 41) de contorsione. 42) de aegritudine
hepatis (Ind. kalakanda, hepar) 43) de morbo bil-
biā. (?) 44) de apostemate (Ind. widdradhi.) 45) de
bachtaki et vulneribus. 46) de vulneribus (ulceribus.)

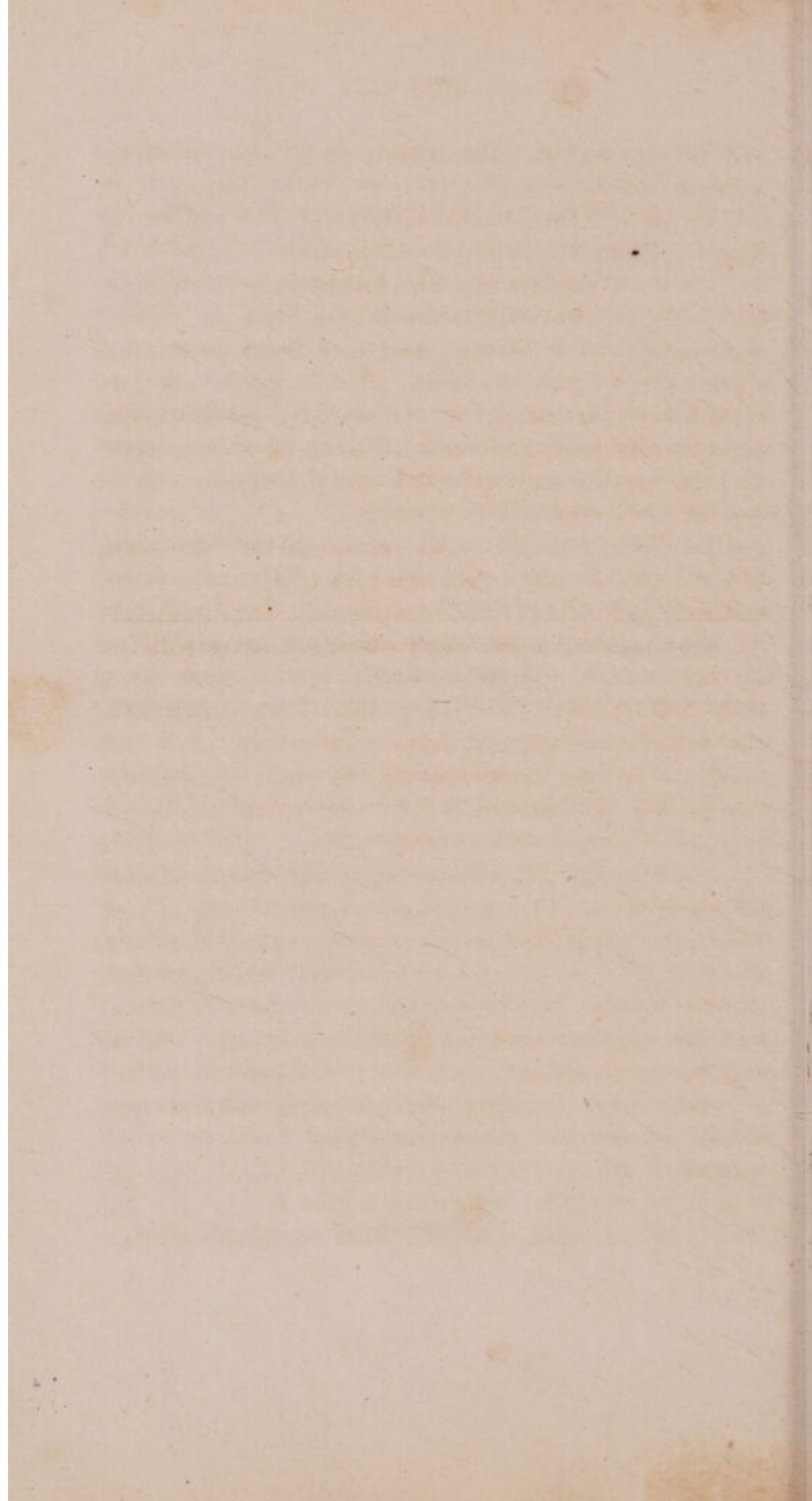
47) de bhagandara (Ind. fistula ani.) 48) de specie quadam morbi veretri. 49) de eadem re. 50) de morbo sicco (Ind. kushtha, lepra.) 51) de morbo Anderd (?) et Sîtapitta (bila alba, pituita) et Kutha (?). 52) de felle acescente. 53) de specie quadam bach-taki. (?) 54) de efflorescentiis (?), quae in corpore apparent. 55) de morbo, cui apud Indos nomen Masurika (variola) et de fluxu. 56) de morbis, qui ad dentitionem pertinent. 57) de morbis, qui in internis corporis partibus apparent. 58) de morbis aurium. 59) de morbis narium (Ind. nasakaroga.) 60) de morbis oculorum (Ind. netraroga.) 61) de morbis capitis (Ind. siroroga.) 62) de sanguinis superabundantia. 63) de corruptela seminis (? liquoris) et humiditate pudendi. (Ind. Somaroga.) 64) Explicatio. 65) de morbo pudendi muliebris. 66) de praecavendis quibusdam morbis. 67) de morbo mammarum (Ind. Sthanaroga.) 68) de galactopoeis mammarumque sanatione. 69) de morbis infantium (Ind. Bâlaroga.) 70) de mentis indole et cura. 71) de mentis morbis curandis. 72) Interpretationes. 73) de corporibus mundandis et expurgandis. 74) de potionibus parandis. 75) de oleo propinando. 76) de calore faciendo. 77) de vomitu et purgatione. 78) de vomitu ac purgatione materiae morbosae. 79) de clysteribus. 80) de clysmis ex tempore. 81) de medicamentis naribus instillandis. 82) de fumigationibus inhalandis et gargarismatis bolisque deglutiendis. 83) de sanguinis detractone. 84) de aquis amaris et acribus. 85) de cauteriis (epidemiis?). 86) de prophylaxi morborum statibusque temperamentorum. 87) de convalescentiis.

47) de phlegmone (Ind. febris acuta) 48) de apople
 quadam morbi reperi. 49) de cadente re. 50) de
 morbo sicc. (Ind. febris, 51) de morbo
 52) de febre intermittente. 53) de apople quadam hanc
 54) de effluventibus (V. quae in corpore
 55) de morbo, cui apople hanc nomen datur
 56) de morbis, qui ad
 57) de morbis, qui in internis
 58) de morbis, qui in internis
 59) de morbis, qui in internis
 60) de morbis, qui in internis
 61) de morbis, qui in internis
 62) de morbis, qui in internis
 63) de morbis, qui in internis
 64) de morbis, qui in internis
 65) de morbis, qui in internis

Impressum Regimontii Prussorum Typis Academicis

Hartungianis.

7309

